ombudsman
veřejný ochránce práv

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2018

ombudsman
veřejný ochránce práv

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2018

Obsah

Úvodní slovo veřejné ochránkyně práv 5

1. Doporučení poslanecké sněmovně, vztahy s ústavními orgány a zvláštní oprávnění 7
   - » Legislativní doporučení 8
   - » Ochránkyně a Parlament 20
   - » Ochránkyně a vláda 22
   - » Ochránkyně a Ústavní soud 24
   - » Činnost veřejné ochránkyně práv v číslech 28

2. Rodina, zdravotnictví a práce 33
   - » Měníme pravidla 34
   - » Pomáháme 36
   - » Mluvíme spolu 38

3. Sociální zabezpečení 41
   - » Měníme pravidla 42
   - » Pomáháme 44
   - » Mluvíme spolu 46

4. Veřejný pořádek 49
   - » Měníme pravidla 50
   - » Pomáháme 52
   - » Mluvíme spolu 54

5. Stavební řád 57
   - » Měníme pravidla 58
   - » Pomáháme 60
   - » Mluvíme spolu 62

6. Justice, migrace, finance 65
   - » Měníme pravidla 66
   - » Pomáháme 68
   - » Mluvíme spolu 70

7. Dohled nad omezováním osobní svobody 73
» Měníme pravidla 74
» Pomáháme 78
» Mluvíme spolu 81

8. Rovné zacházení a diskriminace 85
» Zaostřeno na stížnosti 86
» Měníme pravidla 87
» Pomáháme 89
» Mluvíme spolu 92

9. Ochrana práv osob se zdravotním postižením 97
» Měníme pravidla 99
» Pomáháme 103
» Mluvíme spolu 104

10. Kancelář veřejného ochránce práv 109
» Rozpočet a jeho čerpání v roce 2018 110
» Personální situace v roce 2018 112
» Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím 113
» Média a komunikace s veřejností 114
» Zahraniční vztahy 116

Vysvětlivky

odkaz na webovou stránku

odkaz na tiskovinu

obecně k veřejnému ochránci práv

státní správa

dohled nad omezováním osobní svobody

rovné zacházení a diskriminace

ochrana práv osob se zdravotním postižením

Veřejný ochránce práv

Údolní 39, 602 00 Brno

informační linka: **+420 542 542 888**
telefon (ústředna): **+420 542 542 111**
e-mail: **podatelna@ochrance.cz**

www.ochrance.cz
www.facebook.com/verejny.ochrance.prav
www.twitter.com/ochranceprav

© Kancelář veřejného ochránce práv, 2019
© Omega Design, s. r. o.

ISBN 978-80-87949-93-1

ÚVODNÍ SLOVO VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV

Výroční zpráva je klíčovým dokumentem, kterým ochránce informuje Poslaneckou sněmovnu o své činnosti a poznatcích z uplynulého roku. Měla by také zákonodárcům připomenout, jaké problémy lidí trápí, kde to ve státní správě „drhne“, v jakých situacích jsou porušována práva lidí a na co by se tedy zákonodárná moc měla zaměřit. Nejinak je tomu u této zprávy, kterou právě otevíráte.

Zpráva shrnuje pátý rok mého funkčního období. Byl to rok, v němž se nám podařilo dosáhnout nápravy a pomoci řadě lidí, kteří se na nás obrátili, ale častokrát jsme dokázali také změnit přístup úřadů k určitým situacím, aby se některé problémy do budoucna neopakovaly. V průběhu roku se také postupně začala prosazovat i legislativní doporučení z předchozích let. Některé dřívější přísliby vlády dostávají konkrétnější obrysy návrhů právních předpisů, ale není tomu tak vždy. Ukázalo se, že uvažovaná změna právních předpisů přináší jen částečné řešení problémů, na které jsme upozorňovali.

Práce ochránce nikdy nekončí. I v uplynulém roce se objevila nová témata, jimž je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Nejzávažnější problémy, s nimiž jsem se opakovaně setkávala a které nelze vyřešit jinak než změnou právních předpisů, předkládám Poslanecké sněmovně formou doporučení. Změna zákona by v těchto případech měla pozitivní dopad na život velkého počtu lidí.

V roce 2018 jsme se v rámci nové působnosti intenzivněji zaměřili na problémy lidí se zdravotním postižením. Ukazuje se, že právě vůči lidem se zdravotním postižením má naše společnost velký dluh, zejména v dostupnosti podpory a služeb, které těmto lidem umožní žít důstojně a nezávisle. V této souvislosti pak asi nebude překvapením, že v roce 2018 výrazně stoupl i počet podnětů z oblasti sociálního zabezpečení.

Výroční zpráva za rok 2018 má pro mne zvláštní význam. Je poslední, kterou Poslanecké sněmovně předkládám, s tou další už za rok přijde nově zvolený ochránce. Přestože je ještě brzy ohlížet se za svým funkčním obdobím, chtěla bych říct alespoň toto. Jsem ráda, že až dosud poslanci a poslankyně vesměs naslouchali doporučením, která jsem jim adresovala. K většině změn zákonů, o něž jsem usilovala, už došlo, nebo se na nich pracuje, případně jsou přislíbeny. Doporučení veřejného ochránce práv tedy mají váhu. Věřím, že tak tomu bude i v dalších letech.

Přeji příjemné čtení.

Anna Šabatová, veřejná ochránkyně práv
18. února 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

1 DOPORUČENÍ POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ, VZTAHY S ÚSTAVNÍMI ORGÁNY A ZVLÁŠTNÍ OPRÁVNĚNÍ

JUDr. Stanislav Křeček
zástupce veřejné ochránkyně práv

Legislativní doporučení

Doporučení ochránkyně za rok 2018

1/ Dálkové (korespondenční) nahlížení do správního spisu

Ochránkyně se zabývala nejednotným a velmi rozličným přístupem správních orgánů k výkladu a realizaci práva účastníka řízení na dálkové (korespondenční) nahlížení do spisu vycházející z práva na pořízení kopie. Dálkové nahlížení umožňuje lidem získat informace ze spisu, na které mají podle zákona nárok, bez toho, aby se museli osobně dostavit do budovy úřadu. V rámci svého šetření (sp. zn. 2600/2018/VOP) ochránkyně zjistila, že správní praxe je značně rozpolcená. Některé správní orgány poskytují (zasílají) písemnosti ze správních spisů, jiné naopak nikoli, neboť se domnívají, že takové právo ze správního řádu nevyplývá.

Ochránkyně informovala o svých zjištěních Ministerstvo vnitra jako gestora správního řádu a žádala o metodické sjednocení nejednotné, a tedy nezákonné správní praxe. Podle ochránkyně vyplývá právo na dálkové nahlížení již ze současného znění ustanovení § 38 správního řádu. Ministerstvo vnitra však argumentaci ochránkyně odmítlo a konstatovalo, že právo na dálkové nahlížení do spisu, a s tím spojená povinnost správních orgánů kopie ze spisu zasílat, ze správního řádu neplyne. Problém ministerstvo nespatřuje ani v nejednotné správní praxi.

Ochránkyně se domnívá, že dálkové nahlížení do spisu by přispělo k rychlosti a efektivnosti řízení. Jedná se o nástroj, který by ulehčil účastníkům seznámení s obsahem spisu v případech, kdy je pro ně cesta na úřad spojena s obtížemi (tisková zpráva ochránkyně ze dne 7. 12. 2018). Uvedené řešení je navíc plně v souladu se současnými snahami o zvýšení uživatelského komfortu jednotlivců při komunikaci s veřejnou správou, především v rámci digitalizace a zavádění eGovernmentu. Je třeba bourat překážky rozumného vztahu mezi člověkem a veřejnou správou, jež má být především službou veřejnosti.

Na konci roku 2018 se proto ochránkyně obrátila na Vládu České republiky s legislativním doporučením ke změně správního řádu tak, aby právo na dálkové nahlížení bylo výslovně uvedeno v ustanovení § 38 odst. 4 (sp. zn. 15/2017/SZD). Vláda však v lednu 2019 doporučení odmítla.

Ochránkyně je nadále přesvědčena o správnosti výše uvedeného výkladu. Po neúspěšných snahách nalézt v tomto ohledu shodu s ministerstvem však seznala, že různé právní názory je nejvhodnější sjednotit změnou právní úpravy, která by v předmětném ustanovení právo na dálkové nahlížení do spisu jednoznačně deklarovala.

Veřejná ochránkyně práv proto doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu doplnila v ustanovení § 38 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, za slova „nebo jeho části" slova *„a právo na to, aby správní orgán kopie spisu nebo jeho části osobám uvedeným v odstavcích 1 a 2 na základě jejich žádosti zasílal"*.

2/ Neoprávněné použití omezovacího prostředku při poskytování zdravotních služeb jako přestupek

Použití omezovacích prostředků při poskytování zdravotních služeb vede k omezení volného pohybu pacienta a představuje značný zásah do jeho důstojnosti a integrity. Z toho důvodu je jejich použití možné pouze v případech a za podmínek striktně vymezených v zákoně (§ 39 odst. 2 zákona č. 372/2011Sb., o zdravotnických službách). V souvislosti s použitím omezovacích prostředků zákon stanoví poskytovateli zdravotních služeb celou řadu dalších povinností informačního, evidenčního, režimového charakteru (§ 39 odst. 3 a 4 zákona o zdravotnických službách), jejichž hlavním cílem je v praxi snížit riziko zneužití omezovacích prostředků. Neoprávněné použití omezovacích prostředků či nedodržení dalších povinností souvisejících s jejich použitím ze strany poskytovatele zdravotních služeb nelze podle stávající právní úpravy sankcionovat jako přestupek.

S ohledem na potenciální závažnost zásahu, ke kterému může v důsledku použití omezovacích prostředků dojít do integrity člověka a práva nebýt podroben špatnému zacházení, nepovažuje ochránkyně možnost obrany pouze soukromoprávními prostředky (žaloba na ochranu osobnosti) za dostatečnou. Porušení právního předpisu, jehož důsledkem může být vážný zásah do základního lidského práva, musí stát odpovídajícím způsobem postihovat, a tím od takového jednání odrazovat. Z toho důvodu se ochránkyně domnívá, že by neoprávněné užití omezovacích prostředků mělo být zákonem označeno za přestupek (podobně jako tomu je již v oblasti sociálních služeb). Stejně tak by měla existovat možnost ve správním řízení sankcionovat poskytovatele zdravotních služeb i za porušení dalších souvisejících povinností.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje, aby Poslanecká sněmovna požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, která by zavedla skutkové podstaty přestupků postihujících neoprávněné použití omezovacích prostředků a nesplnění dalších povinností poskytovatele zdravotních služeb souvisejících s použitím omezovacích prostředků.

3/ Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu pečujícího o dítě ve II. – IV. stupni závislosti

S účinností od 1. ledna 2018 došlo v souvislosti s novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí ke změnám ve výši dávek pěstounské péče – odměny pěstouna.

Změna zákona založila podle ochránkyně nespravedlivou nerovnost ve výši odměn pěstounů: „dlouhodobý" pěstoun pečující alespoň o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II–IV, má nárok na odměnu ve výši 30 000 Kč. Pěstounovi na přechodnou dobu však ve stejné situaci náleží odměna pouze ve výši 20 000 Kč, což je stejná částka, jako když pečuje o jedno dítě, které není osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby, nebo když aktuálně dokonce nemá v péči žádné dítě. Zavedením jediné sazby odměny pěstouna na přechodnou dobu tak zákonodárce rezignoval na původní koncept, dle kterého má výše odměny odrážet náročnost péče. Popsaný stav považuje ochránkyně za nežádoucí.

Přijetím Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením se stát zavázal zajistit rovné právo dětí se zdravotním postižením na život v rodinném prostředí, a za tímto účelem poskytovat dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám služby a podporu. Podpůrná opatření mohou nabývat různých podob. Účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je zajistit péči o dítě do doby, než je budou moci opětovně převzít rodiče, popřípadě širší rodina, nebo než se situace dítěte vyřeší jiným vhodným způsobem. Pěstounská péče na přechodnou dobu je tedy institutem překlenovacím, dočasným, alternativou ústavní péče – sami pěstouni na přechodnou dobu se mají podílet na vytvoření podmínek pro návrat dítěte do původní rodiny, popřípadě na jeho přechodu do jiné náhradní rodinné péče.

Dle poznatků ochránkyně (sp. zn. 1313/2017/VOP) však měly děti se zdravotním postižením podstatně nižší šanci na umístění do přechodné pěstounské péče ve srovnání s dětmi bez postižení již před nabytím účinnosti předmětné novely. Ta jejich situace dále ztěžuje.

Ochránkyně považuje za politováníhodné, že takto závažná změna nebyla předmětem diskuze v řádném meziresortním připomínkovém řízení. Původní vládní návrh novely zákona předložený do

Poslanecké sněmovny (VII. volební období, sněmovní tisk 854/0) totiž vypuštění zvýšené odměny pro pěstouna na přechodnou dobu pečujícímu o dítě se zdravotním postižením neobsahoval. Problematická úprava byla do návrhu novely zapracována až ve 2. čtení při projednávání návrhu zákona v Poslanecké sněmovně na základě poslaneckého pozměňovacího návrhu.

Dosavadní zvýšená sazba odměny pěstouna na přechodnou dobu, byla konstruována následovně: k základní sazbě odměny pěstouna na přechodnou dobu se přičetla polovina základní sazby odměny pěstouna. Základní sazba odměny pěstouna na přechodnou dobu činí dle platné právní úpravy 20 000 Kč, základní sazba odměny pěstouna pak 12 000 Kč. Při respektování původního konceptu by pěstounovi na přechodnou dobu, který pečuje alespoň o 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II–IV, měla náležet odměna ve výši 26 000 Kč.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, doplnila do § 47j odst. 1 nové písm. e) následujícího znění:

„e) 26 000 Kč, pečuje-li pěstoun alespoň o 1 dítě, které mu bylo svěřeno na přechodnou dobu, a toto dítě je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).“

4/ Zveřejňování rozhodnutí soudů ve veřejně přístupné databázi

V České republice, na rozdíl od mnoha evropských států, včetně Slovenské republiky, veřejnost nemá dostatečný přístup k (anonymizovaným) soudním rozhodnutím. Ačkoliv již v roce 2002 byla vydána instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 20/2002-SM upravující zveřejňování rozhodnutí vrchních a krajských soudů ve veřejně přístupné online databázi, z šetření veřejné ochránkyně práv (sp. zn. 4292/2015/VOP) vyplynulo, že soudy nižších stupňů svá rozhodnutí zveřejňují v minimální míře. Zakotvení zveřejňování soudních rozhodnutí jen v instrukci ministerstva nelze považovat za dostatečné, neboť ministerstvo nemá účinné prostředky, jak zajistit naplňování evidence.

Zveřejňování judikatury má zvýšit transparentnost rozhodování, a zajistit tak kontrolní funkce veřejnosti vůči soudům. Je důležité také pro zajištění předvídatelnosti práva (kterou předpokládá i § 13 občanského zákoníku), čímž přispívá k naplnění principu právní jistoty. V nemalé míře může zveřejňování rozhodnutí soudů rovněž přispět ke sjednocování judikatury. Proto také Evropská komise sleduje přístup veřejnosti k soudním rozhodnutím jako jeden z aspektů při hodnocení fungování soudnictví v Evropské unii. V hodnocení za rok 2016 byla Česká republika na jednom z posledních míst ve srovnání s ostatními zeměmi.

Ochránkyně proto považuje za důležité, aby veřejná databáze soudních rozhodnutí byla skutečně naplňována a mohla plnit funkce, které jsou popsány výše. Jedním z významných předpokladů, jak toho dosáhnout, je zakotvit povinnost soudů zveřejňovat svá rozhodnutí přímo v zákoně o soudech a soudcích. O dalších opatřeních organizačně-technické povahy souvisejících se zprovozněním databáze soudních rozhodnutí jedná v současnosti ochránkyně s Ministerstvem spravedlnosti.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, kterým by došlo k uložení povinnosti soudům zveřejňovat svá rozhodnutí ve veřejně přístupné databázi přímo tímto zákonem.

5/ Poplatek za podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k zahájení řízení o přezkoumání úkonů zadavatele z moci úřední

Dne 1. října 2016 nabyl účinnosti zákon o zadávání veřejných zakázek. V rámci pozměňovacích návrhů se z iniciativy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dostalo do zákona ustanovení § 259 o zpoplatnění podnětu k zahájení řízení z moci úřední

ve výši 10 000 Kč za každou veřejnou zakázku, ve vztahu k níž je namítáno pochybení.

Ustanovení § 259 zákona o zadávání veřejných zakázek zavedlo v oblasti správního práva novinku tím, že zpoplatňuje již pouhé podání podnětu, tj. informace správnímu orgánu, že v jím dohlížené působnosti dochází k něčemu, co podatel považuje za nezákonné nebo nesprávné. Činí tak poměrně vysokou částkou, která téměř odpovídá čisté minimální mzdě. Navíc tak činí paušálně, bez výjimek či možnosti osvobození. Občané tak vlastně platí správnímu orgánu financovanému z veřejných prostředků za to, že mu napomáhají s výkonem jeho činnosti. Zákon rovněž neumožňuje poplatek vrátit ani tehdy, pokud byl podnět shledán důvodným, tedy ani v případě, kdy občan poukázal na skutečně nezákonný postup zadavatele veřejné zakázky.

Současně toto ustanovení vylučuje režim zákona o správních poplatcích. To ve výsledku znamená, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyžaduje platbu poplatku i po správních orgánech, které mu oznamují pochybení zjištěná v rámci kontroly činnosti jim podřízených úřadů.

Současná právní úprava podávání podnětů k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je podle ochránkyně v rozporu se zásadou oficiality, která jej (podobně jako jiné dozorové orgány) zavazuje zahájit řízení, jakmile nastane skutečnost předvídaná zákonem, a to bez ohledu na to, jak ji zjistí. Úkolem tohoto úřadu totiž není pouze rozhodovat konkrétní spory v rámci návrhových řízení, ale rovněž dohlížet nad zakázkovým prostředím (s výjimkou zakázek malého rozsahu).

Vzhledem k zavedení poplatku došlo mezi lety 2016 a 2017 k výraznému snížení úřadem vyřízených podnětů (tedy podnětů, za něž byl zaplacen poplatek a úřad je následně prověřil) o asi 93,5 %. Na jednotky podnětů pak klesla podání neziskových organizací. Toto ustanovení tak představuje krok směrem k výraznému omezení veřejné kontroly běžnými lidmi a neziskovými organizacemi a vede v konečném důsledku ke snížení transparentnosti veřejných zakázek.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu novely zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, zrušila jeho § 259.

6/ Poučení o právu podat proti správnímu rozhodnutí žalobu k soudu

S ohledem na ústavně garantované právo domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 a 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) je ochránkyně přesvědčena, že pro skutečně efektivní výkon tohoto práva by měla všechna konečná správní rozhodnutí obsahovat poučení o možnosti podat proti správnímu rozhodnutí žalobu, aby se tak zabránilo propadnutí nároku na soudní ochranu pro neznalost práva.

Jako příklad dobré praxe může sloužit postup České správy sociálního zabezpečení, a dále několik případů, kdy správní úřady o správní žalobě povinně poučují s ohledem na závazky vyplývající pro Českou republiku z unijního práva (celní řízení, řízení o zajištění cizince).

Poučovací povinnost o možnosti podat správní žalobu již zavedly i jiné země Evropské unie - např. Slovensko má obdobnou úpravu ve svém správním řádu již od roku 2004.

Povinné poučování by v praxi nepředstavovalo žádné nadměrné finanční náklady ani administrativní zatížení. Jednalo by se o jednu standardizovanou větu doplněnou ke stávajícímu poučení o nemožnosti podat odvolání.

Obdobné doporučení předložil Poslanecké sněmovně již veřejný ochránce práv JUDr. Pavel Varvařovský v souhrnné zprávě o činnosti ochránce za rok 2011. Uvedené doporučení se objevilo i v souhrnných zprávách o činnosti ochránce za roky 2012 a 2013.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky svým usnesením v roce 2014 vzala uvedené doporučení ochránce na vědomí a požádala vládu, aby se jím zabývala. Vláda České republiky v tomtéž roce s doporučením vyjádřila souhlas a zavázala se uvedenou úpravu navrhnout při nejbližší vhodné novelizaci správního řádu. Vláda svůj závazek za více než čtyři roky nenaplnila.

Ochránkyně se na konci minulého roku opětovně obrátila na vládu, aby svůj dřívější závazek

Veřejná ochránkyně práv proto doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu

1. do ustanovení § 68 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 5 nový odstavec 6, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(6) Rozhodnutí, proti němuž nelze podat odvolání, obsahuje poučení o tom, zda je možné podat žalobu k soudu podle zvláštního právního předpisu,[1]) v jaké lhůtě je možno žalobu podat, od kterého dne se tato lhůta počítá a u kterého věcně a místně příslušného soudu se žaloba podává.

Dosavadní odstavec 6 se označuje jako odstavec 7.

2. do ustanovení § 181 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 6 nový odstavec 7, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(7) Rozhodnutí, proti němuž nelze podat odvolání (rozklad), obsahuje i poučení o tom, zda je možné podat žalobu k soudu podle zvláštního právního předpisu,[2]) v jaké lhůtě je možno žalobu podat, od kterého dne se tato lhůta počítá a u kterého věcně a místně příslušného soudu se žaloba podává.

Dosavadní odstavce 7 a 8 se označují jako odstavce 8 a 9.

3. do ustanovení § 247 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 1 nový odstavec 2, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(2) Lhůta je však zachována, jestliže žaloba byla podána po uplynutí dvouměsíční lhůty proto, že se žalobce řídil nesprávným poučením správního orgánu.[3]) Neobsahuje-li rozhodnutí správního orgánu poučení o žalobě, o lhůtě k jejímu podání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že žaloba není přípustná, lze podat žalobu do tří měsíců od doručení správního rozhodnutí.

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

4. do ustanovení § 72 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, doplnila odstavec 5, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(5) Lhůta je však zachována, jestliže žaloba byla podána po uplynutí dvouměsíční lhůty, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou, proto, že se žalobce řídil nesprávným poučením správního orgánu.[4]) Neobsahuje-li rozhodnutí správního orgánu poučení o žalobě, o lhůtě k jejímu podání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že žaloba není přípustná, lze podat žalobu do tří měsíců od doručení správního rozhodnutí.

realizovala. Vláda však v lednu 2019 jen nekonkrétně zopakovala, že doporučení ochránkyně (sp. zn. 25/2018/SZD) zváží při nejbližší vhodné novelizaci správního řádu.

7/ Vyřizování stížností na poskytovatele zdravotních služeb

Pokud pacient není spokojen s poskytnutými zdravotními službami, může podat proti postupu poskytovatele zdravotních služeb stížnost. Podává ji poskytovateli zdravotních služeb, který je rovněž odpovědný za její řádné vyřízení v zákonem stanovené lhůtě. Pouze poskytovatelé lůžkové nebo jednodenní péče mají povinnost stanovit si interní pravidla pro vyřizování stížností. Ta zpravidla zajišťují, že se na vyřizování stížnosti nepodílí přímo zdravotnický pracovník, proti kterému stížnost směřuje.

1 Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Část pátá zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů."

2 Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů."

3 § 68 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů."

4 § 68 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů."

V případech, kdy je poskytovatelem zdravotních služeb jediný lékař (např. praktický lékař) vyřizuje stížnost proti svému postupu on sám. Ochránkyně považuje takovou právní úpravu stížnostního řízení za neefektivní a nevhodnou. Často se stává, že lékaři sami nevědí, jak se stížností naložit, ani že se vyřízení stížnosti řídí zákonem.

Podle názoru ochránkyně by se pacienti domohli účinnějšího a rychlejšího vyřízení stížnosti, pokud by jim zákon v případě poskytovatelů ambulantní péče dával na výběr, zda se (jako doposud) se stížností nejprve obrátí na poskytovatele nebo ji rovnou zašlou k prošetření registrujícímu správnímu orgánu.

Dalším problematickým bodem stížnostního řízení je podle názoru ochránkyně zbytečně restriktivní úprava přístupu správního orgánu do zdravotnické dokumentace pacienta (stěžovatele). Správní orgán se při vyřizování stížnosti na poskytovatele zdravotních služeb zpravidla potřebuje seznámit s obsahem zdravotnické dokumentace pacienta, případně ji poskytnout nezávislému odborníkovi/nezávislé odborné komisi. Podle současné právní úpravy musí správní orgán nejprve požádat stěžovatele o udělení souhlasu s nahlížením do jeho zdravotnické dokumentace. Pokud ho stěžovatel neudělí, správní orgán vyřizující stížnost může její prošetřování ukončit.

Ochránkyně se domnívá, že povinnost vyžádat si souhlas je nadbytečná, neboť stěžovatelé jsou z podstaty věci srozuměni s tím, že správní orgán se při vyřizování stížnosti bude muset seznamovat s obsahem jejich zdravotnické dokumentace, která je pro vyřízení stížnosti stěžejním podkladem. Žádostí o souhlas a trváním na všech jeho náležitostech může dojít ke zbytečnému prodlužování vyřizování stížnosti. Z toho důvodu ochránkyně navrhuje, aby se správní orgán mohl v souvislosti s šetřením stížnosti na poskytovatele zdravotních služeb seznamovat se zdravotnickou dokumentací stěžovatele bez jeho písemného souhlasu.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, který by,

— stanovil, že podmínkou pro podání stížnosti proti postupu poskytovatele ambulantní péče k správnímu orgánu, který tomuto poskytovateli udělil oprávnění k poskytování zdravotních služeb, není její předchozí neúspěšné uplatnění u poskytovatele,

— do § 65 odst. 2 písm. b) doplnil, že do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi mohou bez jeho souhlasu nahlížet, jestliže je to v zájmu pacienta nebo jestliže je to potřebné pro účely vyplývající z tohoto zákona nebo jiných právních předpisů, a to v nezbytném rozsahu osoby podílející se na výkonu působnosti příslušného správního orgánu v souvislosti s šetřením stížnosti, a ustanovení § 94 odst. 2 zrušil bez náhrady.

8/ Změna v poskytování přiměřeného zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu způsobenou diskriminací

Podle ustanovení § 10 antidiskriminačního zákona soudy poskytují obětem diskriminace zadostiučinění v penězích za předpokladu, že jiné nároky (upuštění od diskriminace, odstranění jejích následků či např. omluva) nepostačují k odčinění zásahů v podobě snížení jejich lidské důstojnosti, dobré pověsti či vážnosti ve společnosti. Tento nárok má subsidiární povahu, což odporuje právu Evropské unie a judikatuře Soudního dvora Evropské unie, z nichž vyplývá, že finanční satisfakci má soud poskytnout oběti diskriminace v zásadě vždy.

Vláda sice potřebnou změnu ustanovení § 10 antidiskriminačního zákona navrhla, ale v roce 2017 novelu vzala zpět. Česká soudní praxe ukazuje, že je novela stále potřebná. Soudy buď nepřiznávají náhradu nemajetkové újmy vůbec, nebo ji s odkazem na ustanovení § 10 odst. 2 a 3 antidiskriminačního zákona nepřiměřeně snižují. Poskytnuté zadostiučinění pak nemá preventivní, satisfakční ani sankční účinek.

Občanský zákoník přitom obsahuje pravidla, která požadavkům unijního práva a judikatury vyhovují (§ 2956 a 2957). Proto by bylo vhodné dát ustanovení § 10 antidiskriminačního zákona do souladu s občanským zákoníkem tak, že pro účely určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění by antidiskriminační zákon odkazoval na občanský zákoník.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu změnila ustanovení § 10 zákona č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů, tak, že se současné odst. 2 a 3 nahrazují novým odst. 2, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(2) Určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění se řídí předpisy práva občanského.[5])“

9/ Platová a mzdová transparence jako předpoklad pro spravedlivé odměňování

Zákoník práce garantuje právo na spravedlivou odměnu. To, že nesmí být činěny neodůvodněné rozdíly mezi jednotlivými zaměstnanci, je jedním z mála omezení zaměstnavatelů, jakým způsobem hodnotit práci. Pokud zaměstnanci vykonávají stejnou práci stejně dobře, měli by dostat stejnou odměnu. Ačkoliv zákon takto chrání zaměstnance po mnoho let, toto právo bývá v praxi nevymahatelné, protože zaměstnanci si protiprávního jednání zaměstnavatele často nejsou vůbec vědomi. Proto je přístup k informacím zásadním předpokladem, aby zaměstnanci mohli spravedlivé odměny dosáhnout – ať již vyjednáváním se zaměstnavatelem, či rozhodnutím soudu. Větší informovanost zaměstnanců může také vytvářet tlak na zvýšení odměn u nejhůře placených zaměstnání. Stávající právní úprava ale platovou transparenci prakticky nezaručuje a mnozí zaměstnavatelé se snaží zveřejnění informací o odměňování předcházet, když v pracovních smlouvách zavazují zaměstnance k mlčenlivosti ohledně výše jejich mzdy.

Nespravedlivé odměňování se může týkat jakéhokoliv zaměstnance a může mít různé příčiny (například nižší ohodnocení zaměstnance, který si při pracovním pohovoru řekne o nižší odměnu či nabídka vyšší odměny novému zaměstnanci, aniž by si přilepšili i ti stávající na stejné pozici). Často se s nerovným odměňováním setkávají skupiny zaměstnanců, které mají ztížené postavení na trhu práce, především osoby se zdravotním postižením, starší zaměstnanci nebo ženy po návratu z rodičovské dovolené. Transparentnost v odměňování je důležitá také z hlediska snahy dosáhnout rovnosti žen a mužů. To zdůraznila Evropská komise (Doporučení Komise 2014/124/EU ze dne 7. března 2014), když doporučila členským státům přijetí opatření v této oblasti. Zatímco některé státy začaly přijímat konkrétní opatření, Česká republika zatím neučinila vůbec nic.

Ochránkyně se domnívá, že by v české právní úpravě měla být výslovně stanovena nicotnost právního jednání, jímž se zaměstnanci zaváží k mlčenlivosti ohledně výše své odměny. K vyšší transparentnosti by rovněž přispělo stanovení povinnosti zaměstnavatelů uvést v pracovní inzerci výši nabízené odměny, povinnosti uvést na dotaz zaměstnance či odborové organizace průměrnou odměnu žen a mužů vykonávajících stejnou práci (bez zveřejnění odměn za práci konkrétních

5 § 2956 a 2957 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

zaměstnanců) a u zaměstnavatelů s vyšším počtem zaměstnanců stanovení povinnosti pravidelně zveřejňovat informace o rozdílech v odměňování svých zaměstnanců a zaměstnankyň. Pokud by tito zaměstnavatelé informační povinnost nesplnili, nemohli by se ucházet o veřejné zakázky.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, na jejichž základě by byla do právního řádu zavedena opatření směřující k vyšší transparentnosti v odměňování.

10/ Úprava podmínek zkoušek z českého jazyka pro žáky a žákyně s odlišným mateřským jazykem

Stávající právní úprava přijímací a maturitní zkoušky z českého jazyka je pro žáky a žákyně s odlišným mateřským jazykem velmi přísná, protože musí obě tyto zkoušky skládat ve stejné obtížnosti jako rodilí mluvčí. Pro mnohé z nich je i přes dílčí úlevy prakticky nemožné tyto zkoušky úspěšně složit. Úspěšnost těchto žáků a žákyň ve středním vzdělávání je přitom klíčová pro jejich další uplatnění na trhu práce a pro jejich integraci do společnosti.

Pro úspěšné zvládnutí obou zkoušek je nutné osvojit si český jazyk na úrovni tzv. kognitivního či akademického jazyka, která je značně odlišná od úrovně komunikativního jazyka, odpovídající schopnosti každodenního dorozumívání a dostačující pro výkon většiny povolání. Podle dostupných vědeckých poznatků přitom osvojení jazyka na akademické úrovni trvá lidem s odlišným mateřským jazykem minimálně 5 až 7 let.

Právní úprava vztahující se k jednotné přijímací zkoušce z českého jazyka (§ 20 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona) stanoví, že zkouška se promíjí osobám, které získaly celé předchozí základní vzdělání mimo území České republiky. Potřebná úroveň znalostí jazyka se u těchto žáků ověří pohovorem. Připravovaná novelizace školského zákona rozšiřuje možnost prominutí na osoby, které se v uplynulých šesti letech aspoň tři roky vzdělávaly ve škole mimo území České republiky. U společné části maturitní zkoušky z českého jazyka mohou žáci a žákyně, kteří se vzdělávali aspoň čtyři roky v předcházejících osmi letech ve škole mimo území České republiky, požádat o více času na vypracování testu a možnost používání překladového slovníku a slovníku spisovné češtiny.

Ani jedna z těchto výjimek ale nereflektuje úroveň jazyka požadovanou u zkoušek a zejména dobu, která je podle vědeckých poznatků nutná pro její zvládnutí. Pokud cizojazyční žáci a žákyně v České republice získají pouze základní (případně učňovské) vzdělání, uplatňují se na pracovním trhu v povoláních s nižší společenskou prestiží. To vede k jejich frustraci, stigmatizaci a může vyústit až v sociální vyloučení s negativními dopady pro celou společnost. Je proto nezbytné podmínky nastavit tak, aby cizojazyčným žákům a žákyním umožnily úspěšnou cestu celou vzdělávací soustavou – v opačném případě se jedná o zbytečnou ztrátu intelektuálního, vzdělanostního a pracovního potenciálu těchto lidí pro společnost.

Veřejná ochránkyně práv proto doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změn úpravy výjimek u jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka a společné časti maturitní zkoušky z českého jazyka v ustanovení § 20 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, tak, aby zohledňovaly dobu minimálně nezbytnou k osvojení požadované úrovně jazyka, tj. minimálně 5 až 7 let.

Vyhodnocení doporučení za roky 2016 a 2017

K jednotlivým legislativním doporučením předloženým ochránkyní ve výročních zprávách za roky 2016 a 2017 se v návaznosti na projednání výročních zpráv Poslaneckou sněmovnou (usnesení Poslanecké sněmovny č. 292 z 16. schůze ze dne 28. 6. 2018) podrobně vyjádřila vláda (Zpráva o využití doporučení veřejné ochránkyně práv na změny právní úpravy uvedených ve Výroční zprávě za rok 2017). V následujícím textu ochránkyně zejména s přihlédnutím k vyjádření vlády hodnotí pokrok dosažený při naplňování jednotlivých legislativních doporučení v období od jejich předložení Poslanecké sněmovně do konce roku 2018. V případě jednoho doporučení se ochránkyně rozhodla navrhnout Poslanecké sněmovně další krok k jeho úspěšnému naplnění.

Doporučení za rok 2017

1/ Osvobození od daně z nabytí nemovitých věcí i pro bytové jednotky v rodinných domech

Ochránkyně doporučila osvobodit bytové jednotky v rodinných domech od daně z nabytí nemovitých věcí, protože jejich plošné vyloučení z osvobození v současnosti zakládá nedůvodné rozdílné zacházení s daňovými subjekty. Od daně jsou totiž osvobozeny rodinné domy jako celek a bytové jednotky v bytových domech. Tato nerovnost vznikla příklonem finanční správy k restriktivnímu jazykovému výkladu zákona. Naproti tomu se ochránkyně domnívá, že osvobození od daně lze dovodit již ze současné právní úpravy. V zájmu posílení právní jistoty daňových subjektů ochránkyně proto navrhuje novelizovat zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb. o dani z nabytí nemovitých věcí, novelou výslovně osvobodit bytové jednotky v rodinných domech od daně z nabytí nemovitých věcí a přechodným ustanovením vztáhnout účinky novely i na případy nabytí vlastnického práva k jednotce ještě před účinností novely.

Vláda v souvislosti s doporučením ochránkyně upozornila na poslanecký návrh novely předložený Poslanecké sněmovně (VIII. volební období, sněmovní tisk č. 179/0), se kterým vyslovila souhlas a který odpovídá doporučení ochránkyně s výjimkou navrhovaného přechodného ustanovení zavádějícího retroaktivitu zákona. Vláda preferuje použití stávající úpravy na daňové povinnosti vzniklé před účinností novely.

Ochránkyně navrhovanou změnu v zásadě vítá, ale obává se, že přijetím novely bez jí navrhovaného přechodného ustanovení nebude odstraněna nedůvodná nerovnost mezi jednotlivými daňovými poplatníky nacházejícími se ve srovnatelné situaci, protože stále bude zdaněno nabytí bytových jednotek v rodinných domech v období mezi 1. lednem 2014 a účinností novely zákona. Z toho důvodu ochránkyně doporučuje, aby pozměňovacím návrhem bylo do projednávaného poslaneckého návrhu přechodné ustanovení doplněno.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby pozměňovacím návrhem k projednávanému poslaneckému návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění zákona č. 254/2016 Sb. (Poslanecká sněmovna, VIII. volební období, sněmovní tisk č. 179/0) doplnila přechodné ustanovení následujícího znění:

„Pro daňové povinnosti u daně z nabytí nemovitých věcí, jakož i pro práva a povinnosti s nimi související, vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nebyla-li výše daňové povinnosti pravomocně vyměřena rozhodnutím správce daně, se použije zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., ve znění této novely."

2/ Povinný zápis do zvláštní matriky

Ochránkyně doporučila přijetí změn zákonů směřujících k vypuštění povinnosti předkládat v jakémkoli úředním styku doklad ze zvláštní matriky vedené Úřadem městské části Brno-střed. Tato povinnost se vztahuje jak na české občany, tak na cizince, kteří uzavřeli manželství nebo partnerství s českým občanem v cizině, a značně jim komplikuje proces vyřizování dokladů. Podle ochránkyně česká právní úprava odporuje trendu v EU, který postupuje ke zjednodušování formalit při předkládání dokladů a jejich automatickému uznávání mezi členskými státy.

Vláda s doporučením ochránkyně nesouhlasí, existenci zvláštní matriky považuje za smysluplnou a povinnost předložit jí vydaný doklad v některých

případech za jednodušší než doklad vystavený orgánem cizího státu, náležitě ověřený a přeložený do českého jazyka. Vláda také připomněla odbornou erudici zaměstnanců zvláštní matriky a sjednocující roli zvláštní matriky z hlediska transkripce z cizích jazyků. Vláda si uvědomuje nárůst počtu podání, který se ale daří řešit personálním posílením zvláštní matriky.

Ochránkyně zdůrazňuje, že hlavním motivem doporučení je zkrátit v současnosti zdlouhavé vyřizování pasu pro děti narozené v cizině. Úprava se mezitím ještě zpřísnila zavedením povinnosti předložit doklad ze zvláštní matriky vždy, kdy zákon stanoví povinnost předložit matriční doklad. Ochránkyně odmítá, že by současná úprava představovala pro občany méně komplikací, ověření a překlady dokladů vystavených orgány cizího státu musí občan obstarávat i nyní. Se zahraničními doklady navíc přicházejí běžně do styku také ostatní matriční úřady, proto se ochránkyně neztotožňuje s argumenty vlády ohledně nemožnosti garantovat odbornou erudici zaměstnanců mimo zvláštní matriku a sjednocující roli při transkripci z jiných jazyků. Zahraniční srovnání ukazuje, že vydávání pasu dítěti narozenému v zahraničí je v jiných zemích výrazně rychlejší. Ochránkyně má za to, že dalším posilováním zvláštní matriky se tento systémový problém nevyřeší.

3/ Sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví trans lidí

Na základě obdrženého podnětu upozorňujícího na nutnost provedení chirurgického zákroku při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů jako podmínky pro úřední změnu pohlaví doporučila ochránkyně změnu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, vedoucí k odstranění těchto podmínek pro úřední změnu pohlaví.

Ministerstvo spravedlnosti již předložilo návrh zákona, který umožňuje úřední změnu pohlaví bez podstoupení chirurgických zákroků. V připomínkovém řízení k tomuto návrhu byly akceptovány obě připomínky ochránkyně. V současnosti probíhá jednání nad zásadními připomínkami dalších institucí. Ochránkyně si velmi cení dosavadního přístupu Ministerstva spravedlnosti a plně souhlasí s návrhem zákona v jeho aktuální podobě, která odpovídá požadavkům vyplývajícím z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (A. P., Garçon a Nicot proti Francii (č. 79885/12 a další, rozsudek ze dne 6. dubna 2017) a rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva (rozhodnutí ze dne 15. května 2018, č. 117/2015).

4/ Řízení o úhradě některých zdravotních služeb z veřejného zdravotního pojištění

V řízeních o žádostech pojištěnců o úhradu zdravotních služeb neupravuje procesní postup pojišťoven zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ani jiný zvláštní právní předpis. Podle správních soudů jde o správní řízení, proto se užije plně správní řád. S ohledem na okolnosti to ale není v zájmu pojištěnce na co nejrychlejší rozhodnutí a přístup k zdravotním službám. Zdravotní pojišťovny navíc v rozporu se závěry správních soudů a bez zákonné opory nepoužívají správní řád v plném rozsahu.

Vláda uvedla, že si je problému nesjednoceného procesního řízení vědoma a pracuje na jeho řešení. K návrhu novely zákona o veřejném zdravotním pojištění byla ustavena pracovní skupina, na jejíž činnosti se aktivně podílejí také zaměstnankyně a zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv. Návrh zákona by měl být do června 2019 předložen vládě s účinností k 1. lednu 2020. Ochránkyně vítá aktivitu Ministerstva zdravotnictví směrem k naplnění doporučení.

5/ Zásah do důstojnosti osob při poskytování sociálních služeb jako přestupek

Klienti zařízení sociálních služeb jsou velmi často ve zranitelném postavení a mohou být vystaveni jednání zasahujícímu do jejich soukromí, bezpečí a integrity či jinak ponižujícímu zacházení. Toto jednání nemusí dosahovat intenzity trestného činu, ale přesto může jít o závažný zásah do lidské důstojnosti, kterému má stát povinnost bránit a případně jej efektivně postihovat. Ochránkyně proto doporučila přijmout změnu zákona zavádějící skutkovou podstatu přestupku postihující neoprávněné zásahy vůči klientům sociálních služeb.

Vláda se s doporučením plně ztotožnila a přislíbila začlenit přestupek postihující neoprávněné zásahy do soukromí, bezpečí a integrity klientů sociálních služeb v roce 2019 do návrhu novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Doporučení za rok 2016

1/ Realizace dozorové působnosti státního zastupitelství i v dalších detenčních zařízeních

Ochránkyně doporučila zakotvit dozorová oprávnění státního zastupitelství ve vztahu k zařízení pro zajištění cizinců, k přijímacím střediskům a k psychiatrickým nemocnicím, v nichž se vykonává ústavní ochranné léčení. Ve vztahu k prvním dvěma bylo doporučení ochránkyně vládou vyslyšeno a návrh na zakotvení dozorových oprávnění státního zastupitelství je součástí vládního návrhu novel zákona č. 326/1999Sb., o pobytu cizinců, a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, předloženého Poslanecké sněmovně (VIII. volební období, sněmovní tisk 203/0). Příprava právní úpravy dozoru nad výkonem ústavního ochranného léčení v psychiatrických nemocnicích zatím nebyla zahájena. Vláda se zavedení dozoru nebrání, ale považuje za nutné posoudit, zda by bylo rozšíření netrestní agendy státního zastupitelství dostatečně personálně i materiálně pokryto.

Ochránkyně připomíná, že se v případě dozorového oprávnění nejedná o novou pravomoc svěřenou státnímu zastupitelství, ale o naplnění působnosti, kterou zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, předpokládá, ale zatím k ní neexistuje zmocnění ve zvláštním zákoně. Ochránkyně zdůrazňuje, že absencí nezávislého dozorového orgánu vybaveného adekvátními pravomocemi Česká republika nevytváří podmínky pro naplnění čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Zakotvení dozorových oprávnění státních zastupitelství považuje za nezbytné.

2/ Možnost pacienta podat stížnost na zdravotní péči poskytovanou v zařízeních sociálních služeb

Pokud je klientům zařízení sociálních služeb poskytována odborná zdravotní péče, nemohou tito v současnosti využít stížnostního řízení dle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, pokud jsou s poskytovanou zdravotní péčí nespokojeni. Podle současné právní úpravy totiž mohou podat stížnost na kvalitu zdravotní péče u poskytovatele zdravotní péče, příp. se následně obrátit na správní orgán, pouze pacienti tzv. registrovaných poskytovatelů zdravotních služeb, jimiž jsou typicky nemocnice. V případě zařízení sociálních služeb se zpravidla nejedná o registrované poskytovatele zdravotních služeb, neboť k poskytování zdravotních služeb u nich není vyžadováno udělení oprávnění od registrujícího orgánu, ale postačuje pouhé oznámení této skutečnosti.

Vláda ve svém vyjádření přislíbila zpracovat návrh širší novely zákona o zdravotních službách. Podle vládního záměru by poskytování zdravotních služeb v zařízeních sociální péče mělo být vázáno na získání oprávnění k poskytování zdravotních služeb od registrujícího orgánu. Možnost využití stížnostního mechanismu podle § 93 až 94 zákona o zdravotních službách by se tím rozšířila i na zdravotní péči v zařízeních sociální péče. Přestože vláda s doporučením ochránkyně souhlasí, pro jeho realizaci nestanovila žádný bližší časový rámec a předložení zmíněné novely podmiňuje nalezením konsensu v dalších otázkách mezi odbornou veřejností.

3/ Renta versus zvyšující se minimální mzda

Ochránkyně dlouhodobě evidovala zvýšený počet podnětů upozorňujících na problematický výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity (tzv. renty) poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání poškozeným zaměstnancům, kteří jsou v evidenci úřadu práce. Při výpočtu renty se u nich používala fikce výdělku ve výši minimální mzdy, kterou však odškodňující pojišťovny aplikovaly rozdílným způsobem. V případě zvýšení minimální mzdy tak mnoha osobám klesla renta, či o ni zcela přišly.

Tento problém byl pouze částečně vyřešen novelou zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, dle kterého je s účinností od 1. října 2018 u poškozeného uchazeče o zaměstnání při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku zohledňována místo dosahovaného výdělku výše minimální mzdy platná v den jeho prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Výše fiktivního výdělku se tak již nebude měnit s růstem minimální mzdy, čímž novela sjednotila postup odškodňujících pojišťoven. Ochránkyně upozorňuje na to, že novela zákona nedopadá na ty, jimž nárok na rentu vznikl před 1. lednem 2007. U nich bude stále zohledňován pravděpodobný výdělek, tj. výdělek ve výši aktuální minimální mzdy, s jejímž růstem se renta bude dále snižovat. Novela navíc přináší další významnou nerovnost mezi jednotlivými poživateli renty, kterým se „navždy" bude započítávat jiný fiktivní výdělek podle toho, kdy byli poprvé zařazeni do evidence. Ochránkyně je proto přesvědčena, že provedená dílčí úprava pravidel výpočtu renty není dostatečným řešením, je vstřícná jen vůči některým poživatelům, zatímco u jiných způsobuje nepřípustnou nerovnost, a systém by bylo vhodné kompletně revidovat.

4/ Nezávislý stížnostní mechanismus v sociálních službách

Ochránkyně doporučila, aby k ochraně práv klientů sociálních služeb byl vytvořen nezávislý stížnostní mechanismus, který by prošetřoval stížnosti na kvalitu poskytovaných sociálních služeb. Poukázala v této souvislosti na zranitelnost klientů sociálních služeb, závažnost hrozící újmy a nedostatečnost současných dozorových mechanismů k ochraně jejich individuálních práv. Každý klient by měl mít nejen právo na poskytování sociálních služeb v souladu se základními zásadami zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a ve světle základních lidských práv a svobod, ale také možnost efektivní obrany pro případy, kdy poskytovaná služba neodpovídá uvedeným principům a požadovaným standardům. Ochránkyně navrhla, aby podobně jako je tomu v případě stížnostního mechanismu v oblasti zdravotních služeb, plnily roli stížnostních orgánů krajské úřady. Z vyjádření vlády k doporučení ochránkyně vyplynulo, že i vláda považuje za potřebné posílit ochranu práv klientů sociálních služeb, nicméně nesouhlasí, aby tato agenda byla svěřena krajským úřadům, a to s ohledem na hrozící střet zájmů. Ministerstvo práce a sociálních věcí následně ochránkyni přislíbilo, že v roce 2019 zpracuje návrh příslušné novely zákona o sociálních službách, kterou bude požadovaný stížnostní mechanismus vytvořen i pro oblast sociálních služeb s tím, že prošetřováním stížností klientů sociálních služeb bude svěřeno právě uvedenému ministerstvu. Ochránkyně s návrhem Ministerstva práce a sociálních věcí vyslovila souhlas.

Ochránkyně a Parlament

Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna dne 28. června 2018 projednala výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2017 (tisk 134) a požádala vládu, aby se zabývala některými z legislativních doporučení ochránkyně a informovala sněmovnu, jak s nimi naložila.

Dále ochránkyně s Poslaneckou sněmovnou spolupracovala především prostřednictvím jejích výborů a jednotlivých poslanců.

Petiční výbor

Petiční výbor projednal výroční zprávu o činnosti ochránce za rok 2017, jednotlivé čtvrtletní zprávy, včetně zpráv o věcech, v nichž ochránkyně nedosáhla nápravy ani po vyčerpání zákonem předvídaných postupů, jakož i státní závěrečný účet za rok 2017 a rozpočet Kanceláře veřejného ochránce práv na rok 2019.

Výbor se také aktivně věnoval vybraným oblastem činnosti ochránkyně, podrobně zkoumal jednotlivá legislativní doporučení ochránkyně a zajímal se rovněž o její stanovisko k reakci vlády na tato doporučení (viz Vyhodnocení doporučení za roky 2016–2017, str. 16)

Výbor pro veřejnou správu a Ústavně právní výbor

Ochránkyně oba výbory oslovila kvůli poslaneckému návrhu změny zákona o evidenci obyvatel (sněmovní tisk č. 19) zakotvující podmínku písemného souhlasu vlastníka objektu s přihlášením místa trvalého pobytu. Seznámila je se zkušenostmi

mnoha občanů (stěžovatelů), kteří se nemohou přihlásit k trvalému pobytu tam, kde skutečně bydlí, neboť se obávají nepříznivé reakce pronajímatelů. Upozornila proto výbory na rizika změny, tj. na prohloubení dosavadních problémů vyvolaných vzrůstajícím nesouladem evidenčního a faktického pobytu občanů. Výbor pro veřejnou správu doporučil novelu zamítnout.

Výbor pro sociální politiku a jeho podvýbor

Ochránkyně výbor seznámila se svou činností ve vybraných oblastech. Následně výbor oslovila v průběhu projednávání dvou poslaneckých návrhů změny zákona o pomoci v hmotné nouzi (sněmovní tisky č. 89 a 99). Vyrozuměla výbor o zjištěných praktických problémech plošné výplaty části příspěvku na živobytí poukázkami, již přinesla dřívější novela (zákon č. 98/2017 Sb.). Přes nesporný přínos později přijatých změn se navzdory upozornění ochránkyně nepodařilo vyřešit všechny nespravedlivé dopady právní úpravy na konkrétní osoby v hmotné nouzi, nehledě na značnou administrativní náročnost celého procesu. (více v kapitole 03 Sociální zabezpečení, str. 42)

Podvýbor pro sociální služby a osoby zdravotně postižené ochránkyně informovala o své dosavadní aktivitě na poli své nové působnosti sledování naplňování práv osob se zdravotním postižením (od 1. ledna 2018).

Senát

Senát dne 18. července 2018 projednal výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2017 a vzal ji na vědomí.

Ústavně-právní výbor
Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice

Podrobněji činnost veřejného ochránce práv sledují právě tyto dva výbory, včetně pravidelného projednávání výroční zprávy.

Komunikace s jednotlivými poslanci a senátory

Ochránkyně oceňuje, že poslanci a senátoři využívají svého oprávnění předávat jí podněty jednotlivých osob, případně se aktivně zajímají o reálný dopad právního řádu na společnost, kdy jim ochránkyně může poskytnout cenné informace a postřehy ze své činnosti.

Ochránkyně a vláda

Veřejný ochránce práv vyrozumívá vládu, pokud ministerstvo nepřijme dostatečná opatření k nápravě konkrétního pochybení nebo obecné nezákonné správní praxe. Může také vládě doporučit přijetí, změnu nebo zrušení zákona, případně nařízení nebo usnesení vlády. V roce 2018 ochránkyně vládě navrhla dvě změny zákonů a dvakrát ji vyrozuměla o nezákonné praxi ministerstev. Za zjednodušenou podobu legislativního doporučení vládě ochránkyně považuje svou účast v připomínkových řízeních.

Doporučení ke změně zákona

Dálkové (korespondenční) nahlížení do správních spisů

Ochránkyně zjistila nejednotný postup správních úřadů při vyřizování žádostí o nahlédnutí do spisu prostřednictvím zaslání kopií listin poštou či elektronicky. Některé úřady takovým žádostem vyhovují, jiné to odmítají a trvají na osobní účasti při nahlížení a pořizování kopií. Ministerstvo vnitra odmítlo metodicky usměrnit nejednotnou praxi úřadů. Proto ochránkyně požádala vládu, aby dálkové nahlížení do spisů jednoznačně umožnila tím, že do správního řádu výslovně doplní právo účastníka správního řízení, aby mu správní orgán zaslal kopie spisu nebo jeho části. Vláda doporučení odmítla (více viz Legislativní doporučení, str 8).

Sp. zn. 15/2017/SZD ze dne 3. prosince 2018

Poučení účastníka řízení o právu podat proti správnímu rozhodnutí žalobu k soudu

Každý má právo, aby jeho věc projednal nezávislý a nestranný soud. Konečná správní rozhodnutí vesměs obsahují pouze poučení o nemožnosti podat odvolání. Účastníci pak často nevědí, že se mohou obrátit na soud, a žalobu nepodají včas. Aby se zabránilo propadnutí nároku na soudní ochranu pro neznalost práva, doporučila ochránkyně vládě, aby zakotvila povinnost správních orgánů poučit účastníka řízení o právu podat proti správnímu rozhodnutí žalobu k soudu. Vláda doporučení odmítla (viz Legislativní doporučení, str 11).

p. zn. 25/2018/SZD ze dne 17. prosince 2018

Vyrozumění ochránkyně vládě

Nezákonný postup Ministerstva pro místní rozvoj při krácení dotací

Ochránkyně zjistila několik pochybení při krácení (nevyplacení) dotace. Rozhodnutí nadto vydalo Centrum pro regionální rozvoj, jež k tomu nebylo oprávněno, neboť na ně ministerstvo bez zákonné opory rozhodování nemohlo přenést. Ministerstvo přesto odmítlo prohlásit rozhodnutí za nicotné a neprovedlo ani jiná dostatečná opatření k nápravě. Setrvalý nesprávný názor ministerstva nadto mohli následovat i ostatní poskytovatelé dotací. Ochránkyně proto informovala vládu.

Aktuální právní úprava by již měla podobným postupům zabránit.

sp. zn. 10/2018/SZD ze dne 23. dubna 2018

Nezákonný postup Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy při přezkumech maturitních zkoušek

Ochránce dlouhodobě sledoval postup ministerstva při přezkumu maturit a již v roce 2012 mu vytýkal šablonovité formální přezkoumávání testů. Šetření provedené v roce 2016 zahrnující analýzu 500 případů potvrdilo přetrvávající problémy.

Ministerstvo studenty nevyzývalo ke sdělení konkrétních výhrad k posouzení testů. V případech organizačních incidentů řádně neprověřilo průběh událostí – neopatřilo vyjádření přítomných maturantů, ale pouze osob, jež se samy mohly pochybení dopustit. Neposkytlo maturantům všechny podklady a neumožnilo jim vyjádřit se k nim před vydáním rozhodnutí. Samotná rozhodnutí mnohdy nebyla řádně odůvodněna, až třetina odpovědí byla šablonovitá (rozebíraly, co maturant nenamítal, a nereagovaly na konkrétní námitky). Náležité vyřizování žádostí o přezkum nepodporoval ani obsah maturitní vyhlášky a ostatních dokumentů ministerstva. Situaci mohla ovlivnit i personální nouze na ministerstvu.

Ochránkyně o systémové nezákonné praxi vyrozuměla vládu s žádostí, aby zajistila nápravu. Vláda ministrovi uložila vyjádřit se k věci po konzultaci s ochránkyní (usnesení vlády č. 462 ze dne 18. července 2018).

Ministerstvo nejprve většinu výhrad odmítlo s tím, že svou praxi v mezičase změnilo. Ochránkyně proto přezkoumala vzorek 350 případů přezkumů maturit z jara 2018. Zjistila, že se praxe ministerstva za tři roky prakticky nezměnila. Nadto vyšlo najevo, že ministerstvo ve věcech žádostí o přezkum nevede řádně spisy.

Ministerstvo následně uznalo důvodnost některých výhrad a přislíbilo nápravu (úprava maturitní vyhlášky a pokynů pro zadavatele, konkretizace odůvodnění rozhodnutí, nahlížení do podkladů pro vydání rozhodnutí, úprava výsledkového portálu žáka, úprava pokynů pro garanty přezkumů).

Sp. zn. 13/2018/SZD ze dne 27. června 2018

Připomínky ochránkyně vládě

84 připomínek ochránkyně uplatnila

k **18** materiálům ministerstev

Veřejná ochránkyně práv vznesla v roce 2018 celkem 84 připomínek k 18 materiálům ministerstev (z toho 15 návrhů právních předpisů). Dosud se předkladatelé vypořádali se dvěma třetinami připomínek, téměř polovinu z nich (47 %) alespoň částečně akceptovali, pouze v necelé pětině (18 %) zůstal rozpor. Ochránkyně je úspěšná zejména v prosazování těch připomínek, které považuje za zcela zásadní nebo zásadní. Úspěšnost vznesených připomínek se meziročně mírně snížila.

V roce 2018 ochránkyně připomínkovala 18 návrhů (rovněž 18 návrhů v roce 2017, 25 v roce 2016, 34 v roce 2015 a 30 v roce 2014). Uspěla v téměř polovině případů - 21 % připomínek bylo akceptováno zcela a dalších 26 % připomínek alespoň částečně (v roce 2017 bylo zcela akceptováno 32 % připomínek a částečně 18 %).

Ochránkyně připomínkovala mimo jiných například návrh zákona o náhradě újmy způsobené povinným očkováním, návrh změny zákona o lesích a návrh změny zákona o místních poplatcích.

Do přehledu výsledků vypořádání jsou zařazeny pouze připomínky, s nimiž se předkladatelé již vypořádali.

Vypořádání připomínek v připomínkových řízeních v roce 2018

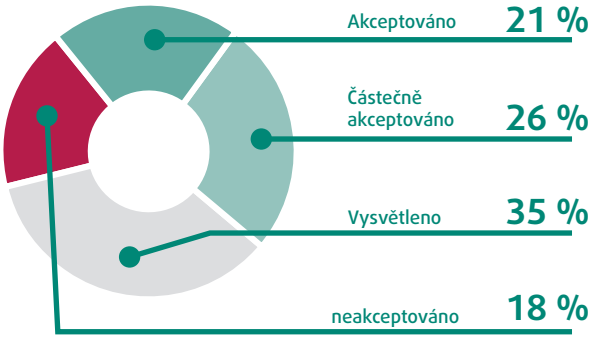

Ochránkyně a Ústavní soud

Řízení o zrušení zákonů

Od 1. ledna 2013 veřejný ochránce práv může vstoupit do řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení jako vedlejší účastník. V roce 2018 ochránkyně vstoupila do pěti řízení z jednadvaceti.

Záchrana administrativně zaniklých vozidel

Novela zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích měla registr silničních vozidel „pročistit" od dávno neexistujících aut. Vlastníkům dala půl roku na zápis do registru. Vozidla, u nichž nebyl vlastník v registru zapsán do 30. června 2015, administrativně zanikla. Vlastníci tak o ně přišli - nemohou je legálně používat, ani znovu registrovat.

Ochránkyně neúspěšně usilovala o zmírnění nepřiměřených dopadů administrativního zaváhání některých vlastníků. Připojila se proto k návrhu Krajského soudu v Hradci Králové na zrušení ustanovení zakotvujícího administrativní zánik vozidel s poukazem na možný nepřiměřený zásah do práva na ochranu vlastnictví zaručeného Listinou základních práv a svobod.

Řízení u Ústavního soudu běží.

Sp. zn. 12/2018/SZD

Sp. zn. Pl. ÚS 21/18

Obnovení soudního přezkumu některých rozhodnutí o neudělení státního občanství

Ochránkyně podpořila návrh Nejvyššího správního soudu na zrušení § 26 zákona o státním občanství, které vylučuje soudní přezkum správních rozhodnutí o neudělení státního občanství z důvodu ohrožení bezpečnosti státu. Je totiž přesvědčena o jeho rozporu s ústavním pořádkem České republiky, neboť porušuje právo na spravedlivý proces zaručené Listinou základních práv a svobod a odporuje principům demokratického právního státu vyplývajícím z Ústavy.

Ochránkyně nezpochybňuje, že na udělení státního občanství není právní nárok. Odmítnutý

žadatel však nemá přístup ani k podkladům, podle nichž má představovat riziko pro bezpečnost státu, a nemůže se k nim vyjádřit. Bez soudního přezkumu neexistuje nezávislá a nestranná kontrola výkonné moci. Nadto zde nyní není žádná kontrola, neboť ministerstvo aktuálně v rozporu se zákonem odepírá přístup k informacím i ochránkyni. Dřívější šetření přitom prokázala pochybení ministerstva, neboť v rozporu s judikaturou Ústavního soudu nezohlednilo individuální míru bezpečnostního rizika.

Řízení u Ústavního soudu běží.

Sp. zn. 2/2018/SZD

Sp. zn. Pl. ÚS 22/17

Zrušení poplatku 10 000 Kč za podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Účelem demokratického právního státu je služba občanům. Součástí této služby je právo obracet se na státní orgány se záležitostmi veřejného zájmu, jakož i právo na to, aby se odpovědný orgán podnětem zabýval a podatele vyrozuměl, jak s ním naložil a proč. Ustanovení § 259 zákona o zadávání veřejných zakázek však podmiňuje podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže zaplacením poplatku 10 000 Kč.

Ochránkyně podpořila návrh na zrušení napadeného ustanovení s poukazem na omezení petičního práva a možnou nepřímou diskriminaci z důvodu majetku (nedostatek prostředků k úhradě poplatku).

Ústavní soud návrh odmítl jako podaný neoprávněnou osobou, proto dosud nevyhodnotil ústavnost napadeného ustanovení. Stěžovatel totiž návrh na zrušení ustanovení spojil s ústavní stížností, jíž napadl rozhodnutí soudu ve věci vydání bezdůvodného obohacení odpovídajícího správnímu poplatku. Podle Ústavního soudu se měl domáhat vrácení správního poplatku (ve správním řízení) a pro případ neúspěchu uplatnit správní žalobu.

Sp. zn. 17/2018/SZD

Sp. zn. Pl. ÚS 28/18

Zrušení oprávnění obcí vymezit oblasti, v nichž nelze přiznat doplatek na bydlení

Listina základních práv a svobod zaručuje každému, kdo je v hmotné nouzi, právo na pomoc nezbytnou k zajištění základních životních podmínek. Doplatek na bydlení je dávkou pomoci v hmotné nouzi k úhradě nákladů na bydlení. Ustanovení § 33d zákona o pomoci v hmotné nouzi obcím umožňuje vymezit oblast se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů. Osoby, které se do takové oblasti přistěhují, pak podle § 33 odst. 9 zákona o pomoci v hmotné nouzi nemají nárok na doplatek na bydlení, přestože jde o jediný (nebo podstatný) zdroj úhrady jejich nákladů na bydlení.

Ochránkyně má za to, že napadená úprava popírá smysl a podstatu ústavního práva na pomoc v hmotné nouzi. Stát totiž v současnosti zajištění dostupného přiměřeného bydlení nepodporuje jinak než dávkami. (více v kapitole 03 Sociální zabezpečení, str. 42)

Řízení u Ústavního soudu běží.

Sp. zn. 5/2018/SZD

Sp. zn. Pl. ÚS 40/17

Zajištění řádného soudního přezkumu omezení osobní svobody

Ochránkyně již v průběhu legislativního procesu marně upozorňovala na problematičnost poslaneckého pozměňovacího návrhu, jejž připravilo Ministerstvo vnitra a obešlo tak standardní připomínkové řízení, v němž by návrh nemohl uspět. Vstoupila proto později do řízení před Ústavním soudem a připojila se tak k návrhu skupiny senátorů na zrušení ustanovení zákonů, jež zásadně omezovala právo cizinců na soudní ochranu proti zásahu do jejich práva na osobní svobodu a v rozporu s právem Evropské unie jim v určitých situacích znemožňovala podat žádost o povolení k přechodnému pobytu, a zasahovala tak do jejich práva na soukromý a rodinný život.

Ústavní soud nálezem ze dne 27. listopadu 2018 zrušil všechna čtyři napadená ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky a zákona o azylu z důvodu porušení základního práva na spravedlivý proces v podobě zamezení přístupu k soudu, jakož i porušení záruky přezkumu zákonnosti rozhodnutí orgánů veřejné správy ve správním soudnictví. Uzákonění povinnosti zastavit řízení nerespektovalo ani klíčový postulát demokratického právního státu, podle něhož jsou základní práva a svobody pod ochranou soudní moci.

Sp. zn. 3/2018/SZD

Sp. zn. Pl. ÚS 41/17

Řízení o ústavních stížnostech

Ústavní soud si při opatřování podkladů pro své rozhodování může vyžádat potřebnou pomoc. Výjimečně ustanovuje ochránce kolizním opatrovníkem účastníků řízení, zejména nezletilých dětí.

Mezinárodní únos dítěte rodičem

Ochránkyně jako kolizní opatrovnice dítěte navrhla, aby Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti požadující zrušení rozsudku nařizujícího podle Haagské úmluvy navrácení nezletilého dítěte do USA.

Domnívala se totiž, že krajský soud mohl zasáhnout do ústavně zaručeného práva nezletilé na spravedlivý proces, zaručeného Listinou základních práv a svobod, protože nesplnil svou poučovací povinnost, nedostatečně zjistil skutkový stav a nedostatečně odůvodnil své rozhodnutí, a to vše v rozsahu posouzení rizika, že dítěti v případě návratu hrozí vážná újma.

Ústavní soud ústavní stížnost odmítl s tím, že napadeným rozsudkem nebylo porušeno žádné z ústavně zaručených základních práv nebo svobod.

Sp. zn. 8/2018/SZD

Sp. zn. I. ÚS 735/18

Pěstounská péče a kontakt dítěte s rodiči

Ústavní soud ustanovil ochránkyni kolizní opatrovnicí dvou a půl leté holčičky, již soud svěřil do společné dlouhodobé pěstounské péče, zrušil dosavadní pěstounskou péči na přechodnou dobu a zamítl návrh rodičů na svěření dcery do jejich péče. Rodiče přitom namítali, že jim pěstouni brání v kontaktu s dcerou.

Ústavní soud v souladu s názorem ochránkyně stížnosti vyhověl a zrušil rozsudek o svěření holčičky do dlouhodobé pěstounské péče, a to s ohledem na výrazný zásah do práva na rodinný život nezákonným omezováním kontaktu dcery s rodiči. Citové vazby mezi dcerou a rodiči se ukázaly být velmi silné a rodiče výrazně zlepšovali svoji situaci, aby se k nim dcera mohla vrátit. Další změny pečujících osob nedoporučila ani klinická psycholožka. (více v kapitole 02 Rodina, zdravotnictví a práce, str. 34)

sp. zn. 18/2018/SZD

sp. zn. II. ÚS 2344/18

NEVÍTE KUDY KAM
OMBUDSMAN
www.ochrance.cz
ÚŘADY

Činnost veřejné ochránkyně práv v číslech

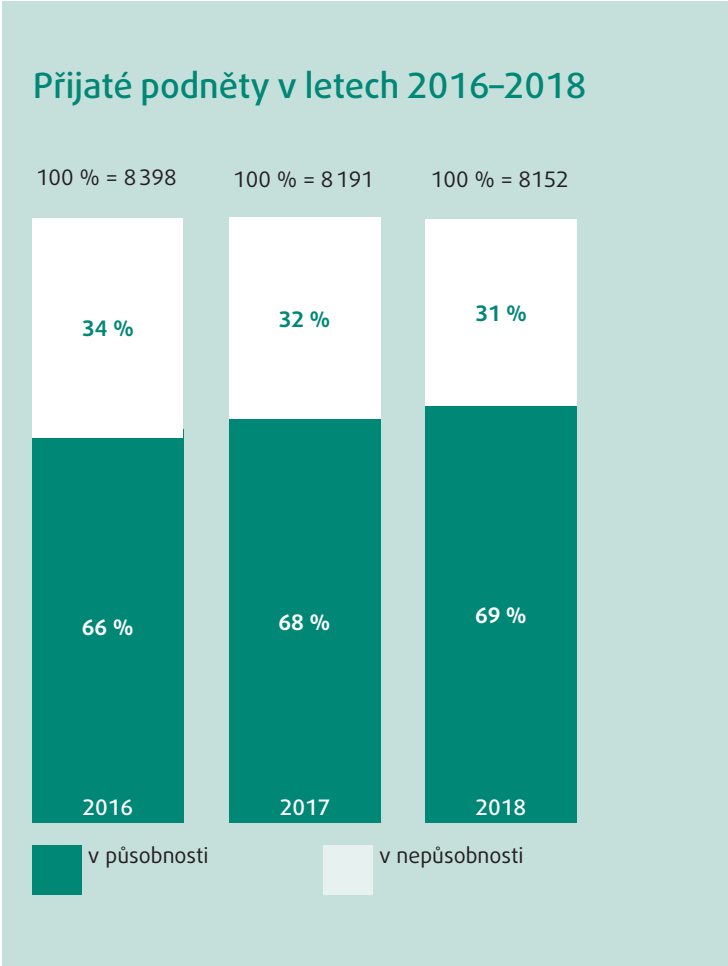

V roce 2018 jsme obdrželi 8 152 podnětů, z nichž 69 % bylo v naší působnosti. Opět se tak mírně zvýšil podíl podnětů, jimiž se můžeme zabývat a můžeme lidem s jejich problémy pomoci.

837 lidí přišlo osobně do Kanceláře veřejného ochránce práv v Brně pro radu a informaci o působnosti ochránce, 418 z nich přitom podalo podnět ústně do protokolu.

7 181 lidí využilo naši informační telefonní linku k ověření, zda řešení jejich problému je v působnosti ochránce, k získání informace o možnostech řešení jejich problému, nebo k ověření stavu vyřizování jejich podnětu.

654 zahájených šetření, z toho 33 z vlastní iniciativy

Přijaté podněty v působnosti v členění dle oblastí

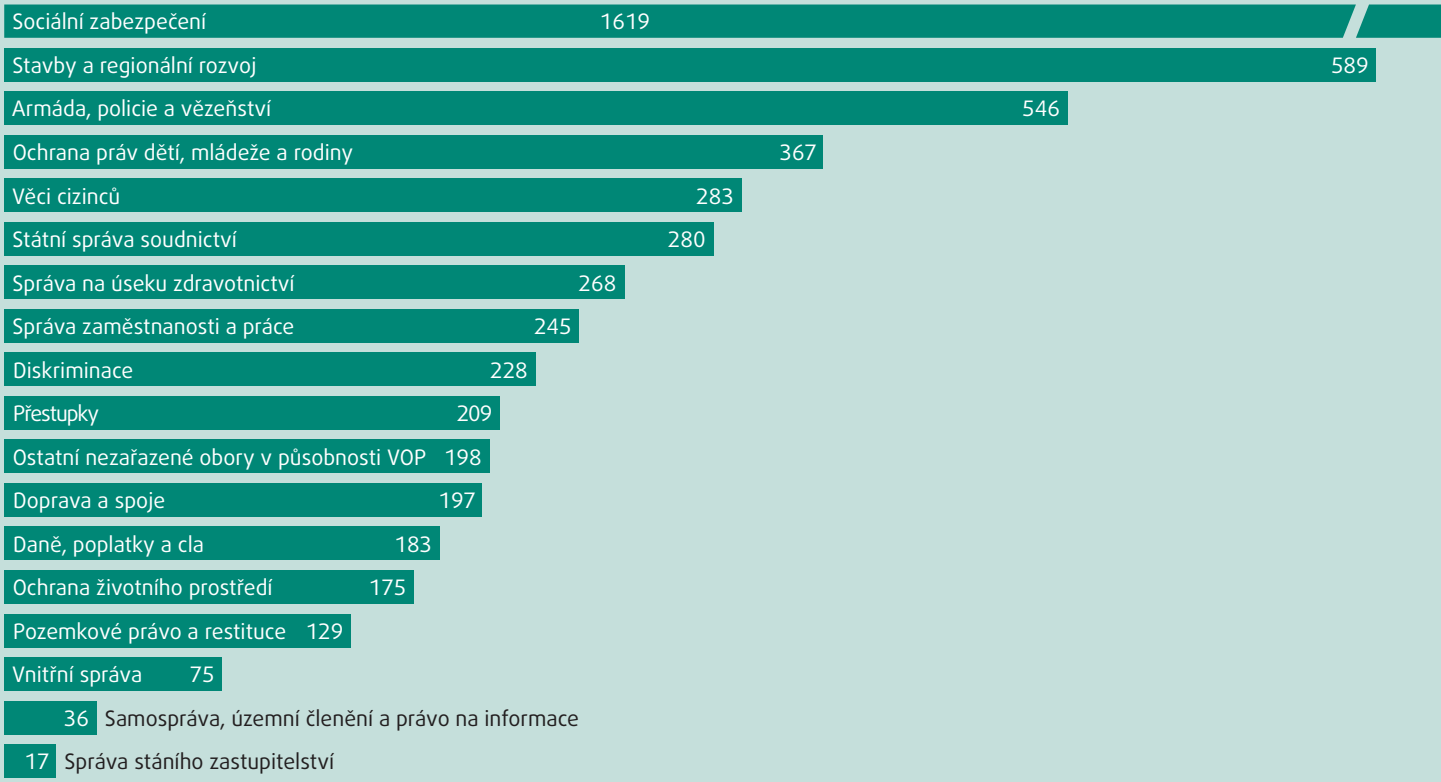

8 152 podnětů jsme obdrželi

8 115 podnětů jsme vyřídili (toto číslo zahrnuje i podněty z minulých let uzavřené v roce 2018)

513 případů se zjištěným pochybením.
Ve 488 případech jsme dosáhli nápravy.

13 sankcí (informování nadřízeného orgánu nebo veřejnosti)

2018 Významné momenty

Leden (I)

— Od 1. ledna jsme se začali systematicky zabývat naplňováním práv lidí se zdravotním postižením a ochranou práv migrujících občanů EU.

Únor (II)

— Uspořádali jsme konferenci k aktuálním poznatkům a otázkám v oblasti ochrany zvířat proti týrání.
— Zorganizovali jsme sérii pracovních setkání v regionech k problematice monitorování práv lidí se zdravotním postižením.
— Po několikaletém úsilí se podařilo dosáhnout zmírnění podmínek pro přiznání sirotčích důchodů osiřelým dětem.

Březen (III)

— Poslanecké sněmovně jsme předložili výroční zprávu o činnosti v roce 2017.
— Zapojili jsme se do celosvětové kampaně Light it up blue! (Rozsviťme se modře) při příležitosti Světového dne zvýšení povědomí o autismu.
— Nejvyšší soud v souladu s naším stanoviskem rozhodl, že antidiskriminační žalobu mohou podávat také pozůstalí.

Duben (IV)

— Vydali jsme aktualizované doporučení k zápisům dětí do mateřských škol.
— Petiční výbor Poslanecké sněmovny u nás uspořádal své jednání a při té příležitosti se seznámil s naší činností.

Květen (V)

— Vážně nemocnému muži jsme pomohli nejen k výraznému zvýšení invalidního důchodu, ale také k rekordnímu doplatku více než jednoho milionu korun.
— U Ústavního soudu jsme se zastali majitelů aut, kterým kvůli opomenutí auto administrativně zaniklo a už ho dál nesmí používat.
— Ochránkyně jmenovala svůj poradní orgán pro plnění úkolů plynoucích z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.
— Výboru OSN proti mučení jsme prezentovali stanovisko k 6. zprávě vlády ČR o plnění závazků plynoucích u Úmluvy OSN proti mučení.

Červen (VI)

— Ochránkyně Anna Šabatová obdržela od francouzského prezidenta Řád čestné legie za ochranu lidských práv.
— Vstoupili jsme jako vedlejší účastník do řízení u Ústavního soudu na zrušení poplatku 10 000 Kč za podání podnětu k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.
— Zastali jsme se práva žen na hrazenou péči porodních asistentek v rámci celé ČR, nikoli pouze v některých regionech, jako je tomu dosud.

Červenec VII

— Ve spolupráci s pacientskou organizací SMÁci jsme se zapojili do kampaně na podporu lidí se spinální svalovou atrofií.
— Upozornili jsme na nesprávnou praxi MŠMT při přezkumu maturitních zkoušek.

Srpen VIII

— Informovali jsme nové ministry o dlouhodobých problémech v jejich resortech a požádali je o řešení.
— Úspěšně jsme ukončili projekt „Služba šitá na míru“ zaměřený na slaďování pracovního a rodinného života ve státní službě.

Září IX

— Účastnili jsme se výroční konference ombudsmanů Visegrádské čtyřky k otázkám role ombudsmanů při plnění mezinárodních závazků státu v oblasti lidských práv a boje proti hate speech.
— V souvislosti se zvyšující se minimální mzdou už se po našem doporučení nebude snižovat renta odškodňující ztrátu výdělku po pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.
— Opakovaně jsme upozornili na neúnosnou délku vyřizování příspěvku na péči, a to především u odvolacích řízení.

Říjen X

— Ministerstvo vnitra na naše doporučení změnilo praxi a umožňuje pěstounům podat žádost o pas pro svěřené dítě i bez souhlasu soudu.
— V souvislosti s komunálními a senátními volbami jsme připravili osvětové materiály k účasti lidí s mentálním postižením.
— Zúčastnili jsme se výroční konference IOI k tématu přístupu k informacím, transparentnosti ombudsmanských institucí a role ombudsmanů jako garantů dodržování lidskoprávních závazků státu.
— Upozornili jsme na průtahy ve stavebních řízeních, které způsobuje organizačně a personálně nepřipravená změna stavebního zákona.

Listopad XI

— upozornili jsme na vážný nedostatek sociálních služeb pro klienty s autismem. Podle našeho výzkumu je pro ně taková podpora prakticky nedostupná.
— Uspořádali jsme dvoudenní konferenci k aktuálním otázkám týkajícím se svéprávnosti.
— Zúčastnili jsme se setkání evropských ombudsmanů pro práva osob se zdravotním postižením k tématu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Prosinec XII

— Požádali jsme vládu, aby zajistila účastníkům správního řízení dálkové nahlížení do spisu a aby úřady informovaly občany o možnosti soudního přezkoumání úředních rozhodnutí.
— Vydali jsme doporučení ke společnému vzdělávání romských a neromských dětí.
— Ve spolupráci s Informačním centrem OSN jsme uspořádali výstavu k 70. výročí přijetí Všeobecné deklarace lidských práv.
— Při příležitosti Mezinárodního dne lidských práv jsme s Centrem pro lidská práva a demokratizaci uspořádali veřejné promítání filmového dokumentu „Je s námi konec?“ (Before the Flood) a diskuzi na téma změny klimatu a naše práva.

2 RODINA, ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁCE

V roce 2018 jsme se často zabývali postupy zdravotních pojišťoven při rozhodování o úhradách léčby či zdravotnických prostředků z veřejného zdravotního pojištění. Stále také usilujeme o to, aby rozhodnutí úřadů práce v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti byla řádně odůvodněná a aby proti nim bylo možné podat opravný prostředek. V řízení u Ústavního soudu jsme zastupovali dvouletou holčičku, která zažila už trojí změnu péče. V jejím zájmu jsme proto navrhovali opakování stávající pěstounské péče na přechodnou dobu, čemuž Ústavní soud vyhověl. Podařilo se nám rovněž docílit změny vnitřního řádu dětského domova a děti již nebudou po dobu adaptace omezovány ve svých právech.

Řešili jsme také četnost a formu kontaktů dětí v pěstounské péči s biologickou rodinou. K tématu jsme se vyjádřili i v publikaci Dobrý pěstoun vydanou Asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR a v článku Problémové aspekty kontaktu rodičů s dětmi v případě jejich svěření do pěstounské péče (Právo a rodina - 5/2018).

Vyřídili jsme

1337 podnětů;

z toho

→ 755 v působnosti,

582 mimo působnost.

Měníme pravidla

Vaši žádost zamítáme. Proč? To vás nemusí zajímat.

Prostřednictvím jednatele se na nás obrátila společnost, s. r. o. (dále také stěžovatelka) se stížností na postup úřadu práce, který jí dopisem zamítl žádost o příspěvek na společensky účelné pracovní místo („SÚPM") pro vybraného uchazeče o zaměstnání. Důvodem zamítnutí byl předpoklad úřadu práce, že tento uchazeč bude z evidence úřadu práce pravděpodobně vyřazen, jelikož se nedostavil na sjednanou schůzku. Nutno podotknout, že žádost o příspěvek na SÚPM a zprostředkování zaměstnání uchazeči vyřizovala dvě odlišná kontaktní pracoviště úřadu práce, která spolu nekomunikovala.

Dospěli jsme k závěru, že úřad práce pochybil, když o žádosti stěžovatelky o příspěvek na SÚPM nerozhodoval ve správním řízení a své rozhodnutí řádně neodůvodnil. Navíc úřad práce ani nevycházel z řádně zjištěného skutkového stavu - v okamžiku posuzování žádosti měl za to, že uchazeč byl vyřazen z evidence, aniž by tuto skutečnost ověřil. Toto pochybení úřad práce uznal.

O tom, že by úřady práce měly o žádostech o příspěvky aktivní politiky zaměstnanosti rozhodovat ve správním řízení, diskutujeme s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Bohužel jsme se prozatím neshodli. Jsme přesvědčeni, že úřady práce také v těchto případech vydávají rozhodnutí, proto by měl být upraven i postup, který samotnému rozhodnutí předchází. Je otázkou, zda aplikovat správní řád nebo zda by bylo vhodnější, aby se postup „ušil na míru" těmto situacím a byl upraven v zákoně o zaměstnanosti.

Zpráva ochránce: sp. zn. 2514/2017/VOP

Opakování pěstounské péče na přechodnou dobu může být v zájmu dítěte

Ochránkyně byla ustanovena opatrovnicí dvou a půl leté holčičky v řízení před Ústavním soudem. Holčička byla svěřena nejprve pěstounům na přechodnou dobu. Pěstounka umožňovala častý kontakt s rodiči a s holčičkou si vytvořila silný vztah. Rodiče mezitím usilovně pracovali na zlepšení svých poměrů tak, aby se dcera mohla co nejdříve vrátit zpět

domů. Po uplynutí doby, po kterou podle zákona může trvat přechodná pěstounská péče (1 rok), byla holčička svěřena do dlouhodobé pěstounské péče. Právě toto rozhodnutí, potvrzené krajským soudem, rodiče u Ústavního soudu napadali.

Ochránkyně se setkala s holčičkou a její novou pěstounkou, s rodiči v jejich novém bydlišti, hovořila se sociální pracovnicí, kontaktovala původní pěstounku na přechodnou dobu a rovněž prostudovala kompletní spisovou dokumentaci. Poté konstatovala, že došlo k výraznému zásahu do práva na rodinný život nezákonným omezováním kontaktu dcery s rodiči, a to za podpory zainteresovaných orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Zjistila, že rodiče skutečně výrazně zlepšili svoji situaci a citové vazby mezi nimi a dcerou jsou navázané a kvalitní. Ze zprávy klinické psycholožky zároveň vyplývalo, že v případě této holčičky, která za dobu svého útlého dětství zažila už trojí změnu péče, nedoporučuje další změnu pečující osoby alespoň do věku jejích 3 let, a to z důvodu, že u ní diagnostikovala vyhýbavou vztahovou vazbu.

Pěstounka na přechodnou dobu byla nepochybně osobou, k níž měla holčička dosud nejdelší a nejsilnější vazbu. Ochránkyně proto konstatovala, že v nejlepším zájmu dítěte by bylo opakování pěstounské péče na přechodnou dobu, což ve výjimečných případech komentář k zákonu o sociálně-právní ochraně připouští. Navrhla, aby Ústavní soud stížnosti vyhověl a zrušil rozsudek o svěření nezletilé do dlouhodobé pěstounské péče.

Ústavní soud nejprve odložil vykonatelnost rozhodnutí o svěření dítěte do dlouhodobé pěstounské péče a holčička se po dvou měsících vrátila k přechodné pěstounce, která současně podporuje kontakt s rodiči. Následně Ústavní soud rozhodnutí o svěření do dlouhodobé pěstounské péče zrušil.

Vyjádření ochránkyně: sp. zn. 18/2018/SZD

Nález ÚS: sp. zn. II. ÚS 2344/18

Efektivní kontrola zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc II.

V roce 2017 jsme psali, že Ministerstvo práce a sociálních věcí stále nepřijalo metodiku, která by zefektivnila kontroly a inspekce v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP). I přes naše opakované apely se situace nezměnila. Na našem závěru ohledně nutnosti aktualizace metodiky stále trváme a Ministerstvo práce a sociálních věcí budeme v této věci dále urgovat.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 2481/2016/VOP

Měli jsme také pochybnosti o dostatečné sociální práci s rodinami některých dětí umístěných ve ZDVOP, případně o důvodnosti a účelnosti jejich pobytu v tomto typu zařízení. Z prostudovaných spisů více než 20 dětí umístěných ve ZDVOP vyplynulo, že některé tam pobývaly i několik let, během nichž došlo k nejrůznějším situacím, které jejich pobyt ve ZDVOP nevhodně prodloužily.

Oslovili jsme proto Ministerstvo práce a sociálních věcí a definovali čtyři doporučení, o nichž se domníváme, že napomohou ke zlepšení výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Jsme například přesvědčeni, že OSPOD nesmí zůstat pasivní, je-li soud v rámci řízení o nařízení ústavní výchovy dítěte nečinný, a dítě v důsledku takového jednání setrvává v ZDVOP na základě mechanicky prodlužovaných předběžných opatření či cyklení jiných právních titulů. Ministerstvo s doporučeními s drobnými výhradami souhlasilo.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 164/2017/VOP

Dokažte něco, o čem neexistuje důkaz

Neúspěšně jsme připomínkovali novelu vyhlášky o zdravotnické dokumentaci. Vyhláška ve své příloze vyjmenovávala minimální obsahové náležitosti písemného souhlasu s poskytnutím zdravotních služeb, záznamu o odmítnutí poskytnutí zdravotních služeb, záznamu o dříve vysloveném přání a záznamu o souhlasu s poskytováním informací. Všechny tyto části novela zrušila, s čímž jsme nesouhlasili.

Domníváme se, že dřívější znění vyhlášky chránilo poskytovatele zdravotních služeb i pacienta a předcházelo konfliktům ohledně toho, o čem byl nebo nebyl pacient poučen. Nyní, pokud bude pacient namítat, že nebyl dostatečně poučen, poskytovatel zdravotních služeb bude jen stěží prokazovat, že pacientovi předal veškeré relevantní informace.

Pomáháme

Pomohli nebo poradili jsme:

264 rodinám

168 lidem s problémy s úřadem práce

151 lidem s problémy se zdravotním pojištěním a stížnostmi na zdravotní péči

82 šetření skončilo zjištěním pochybení a vždy jsme dosáhli nápravy

53 dětí se na nás obrátilo s žádostí o pomoc či radu

Nejčastěji lidé hledali pomoc s:

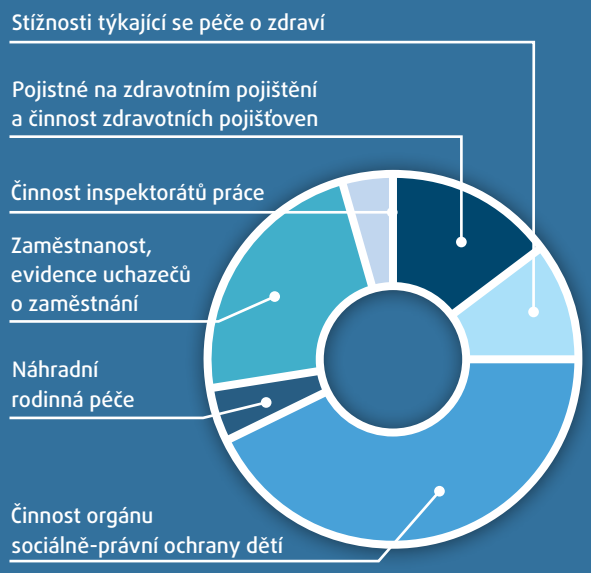

o 25 % víc podnětů týkajících se pojistného na zdravotním pojištění než v předchozím roce

o 11 % méně podnětů na odebrání dítěte z péče než v předchozím roce

Stabilní manželství? Za tři roky uvidíme

Obrátila se na nás stěžovatelka, která namítala, že krajský úřad jedná liknavě, neboť jí a jejímu druhovi po několikaletém čekání nezprostředkoval do osvojení žádné dítě. V době příprav pro budoucí osvojitele jí bylo 46 let a jejímu druhovi 51 let, žili spolu 5 let. Krajský úřad stěžovatelku a jejího druha zařadil do evidence osob vhodných stát se osvojiteli. V důsledku družského poměru přitom nesplňovali zákonnou podmínku pro společné osvojení dítěte ani pro nezrušitelné osvojení. Konstatovali jsme, že rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence bylo pochybením, neboť dalo stěžovatelce a jejímu druhovi mylnou naději, že se mohou stát osvojiteli společného dítěte.

Nadto jsme zjistili, že pro případ, že by uzavřeli manželství, krajský úřad stanovil tříletou lhůtu, po jejímž uplynutí by zjišťoval, zda se „osvědčila" stabilita jejich manželského svazku. Tříletou lhůtu pro osvědčení manželství si stanovil krajský úřad nezákonně. Žádný právní předpis neurčuje, jak dlouhou dobu by mělo trvat manželství budoucích osvojitelů. Je nasnadě, že účelové uzavření sňatku bez předchozího soužití by bylo obcházením zákona a znamenalo by nejistotu pro dítě. Pro účely osvojení však nelze opomíjet ani dobu družského poměru.

Krajský úřad s naším názorem nesouhlasil. Teprve po vydání závěrečného stanoviska přistoupil ke změně praxe. Především ustoupil od požadavku tříleté lhůty pro trvání manželství, kterou dříve považoval za obligatorní pro zprostředkování náhradní rodinné péče. Krajský úřad se stěžovatelce písemně omluvil.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 2582/2016/VOP

Kdo zajistí pomoc v lázních?

S potížemi při zajištění lázeňského pobytu se na nás obrátil manželský pár. Stěžovateli jeho zdravotní pojišťovna schválila úhradu lázeňského léčebně-rehabilitačního pobytu z veřejného zdravotního pojištění. Vzhledem k tomu, že je kvůli mozkové příhodě omezený v pohyblivosti, požádal také o úhradu pobytu své manželky. Její pobyt jako průvodce pojištěnce však zdravotní pojišťovna neschválila.

Po naší výzvě pojišťovna vyhodnotila reálnou potřebu doprovodu stěžovatele v lázních a přislíbila zpětnou úhradu pobytu jeho manželky.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3592/2018/VOP

Dítě patří k rodiči

Obrátila se na nás vedoucí azylového domu a upozornila na případ osmnáctiměsíčního chlapce, který měl být svěřen do péče matky ihned poté, co si zajistila pobyt v jejich domově. OSPOD však neuskutečnil plánované kroky a nepodal návrh na předběžné opatření, aby bylo dítě svěřeno zpět do péče matky. Ta s vlastním návrhem u soudu neuspěla.

Po projednání věci s pracovnicemi OSPOD jsme konstatovali pochybení. V individuálním plánu ochrany dítěte bylo uvedeno, že jakmile bude mít matka zajištěný pobyt v azylovém domě, aby měla podporu a pomoc v péči o dítě s ohledem na své zdravotní postižení, podá OSPOD návrh soudu na předání dítěte zpět do péče matky. To však OSPOD neučinil a ponechal tak řešení situace dítěte pouze na matce s lehkým mentálním postižením. Neprodleně jsme se dohodli na nápravě situace spočívající v podání odvolání proti zamítnutí návrhu na předběžné opatření o předání dítěte zpět do její péče. Soud odvolání vyhověl a chlapeček se vrátil do péče matky, kde prospívá.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7015/2017/VOP

O domácím násilí musí OSPOD informovat soud

Obrátila se na nás matka tří dětí se stížností na postup OSPOD. Namítala nedostatečné zohlednění násilí v rodině při doporučování párové terapie rodičům a rovněž nedostatečné informování soudu o tomto problému v rodině (násilí za přítomnosti dětí, obvinění ze znásilnění, za něž byl posléze otec dětí odsouzen).

Uzavřeli jsme šetření konstatováním pochybení OSPOD a požadovali jsme po něm, aby důsledně informoval soud o násilí v rodině za účasti dětí a zohledňoval násilí při doporučování konkrétní formy terapie rodičům (v takovém případě je evidentně vhodnější individuální terapie, oproti párové).

Úřad nepřijal naše závěry, ani opatření k nápravě, proto jsme vydali závěrečné stanovisko. Teprve poté úřad sdělil, že pracovníci OSPOD budou informovat soud o všech skutečnostech v rodině, které mohou přispět k nezávislému rozhodování soudu, o kterých se hodnověrně dozvěděli a mají je podloženy důkazy. K tomu jsme dodali, že pokud OSPOD nemá informace o násilí v rodině za prokázané, je nezbytné s ohledem na závažnost věci, aby o něm soud informoval alespoň jako o závažných skutečnostech uváděných účastníky řízení. Trvali jsme i na závěru, že jak pro nařízení společné terapie, tak pro nařízení mediace je i pouhé podezření na domácí násilí „kontraindikací". V takových případech by měla být společná terapie a mediace realizována pouze na principu dobrovolnosti.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 5821/2016/VOP

Rozhovor s dítětem je tajný jen do určité míry

Obrátila se na nás matka, jejíž syn byl rozhodnutím soudu svěřen ze střídavé péče rodičů do výlučné péče otce. Stěžovala si mimo jiné na postup OSPOD, který podpořil takto zásadní změnu poměrů dítěte, aniž by soudu sdělil bližší informace o tom, co syn sděloval sociálnímu pracovníkovi, jak by si představoval další uspořádání svých poměrů. Ani rodiče se nemohli dozvědět více, neboť sociální pracovník založil podrobný záznam z rozhovorů se synem pouze do tzv. zvláštní složky, do níž rodiče nemají přístup, a ve spise, do nějž rodiče přístup mají, o tom neuvedl žádné informace.

I když je třeba podrobný záznam o rozhovoru s dítětem založit do tzv. zvláštní složky, měl by OSPOD jeho obsah zachytit i do spisu. Pokud OSPOD vychází z pohovoru s dítětem, jehož detailní záznam je zařazen do tzv. zvláštní složky, měl by ve zprávě soudu sdělit, co bylo podstatným obsahem pohovoru. Informace z pohovoru s chlapcem v dané věci byly o to významnější, že na základě jeho sdělení podpořil sociální pracovník velmi významnou změnu poměrů – svěření do výlučné péče otce. OSPOD dle našeho názoru pochybil, když soudu nesdělil shrnutí podstatného obsahu pohovoru s dítětem, na základě kterého navrhl změnu péče střídavé na výlučnou péči otce.

Úřad se s naším názorem ztotožnil, všichni pracovníci OSPOD o něm byli informováni a vedoucí odboru zapracovala doporučující postup do příslušného standardu kvality sociálně-právní ochrany dětí.

Zpráva ochránce: sp. zn. 1024/2017/VOP

Mluvíme spolu

Jak se adaptovat v dětském domově

Obrátila se na nás sedmnáctiletá dívka umístěná v dětském domově. Namítala, že do zařízení musela jít poté, co OSPOD a její poručníci nesouhlasili, aby bydlela u přítele (zletilého vrstevníka). Po umístění do dětského domova jí ředitel zařízení zakázal se s přítelem stýkat, pracovníci zařízení jí zabavili mobilní telefon, neměla přístup k internetu. OSPOD navíc navrhl umístit dívku do jiného zařízení, než si přála a které jí slíbil.

Zjistili jsme, že OSPOD pochybil, když soudu navrhl umístění dívky do jiného zařízení, než si přála, aniž dostatečně ověřoval možnost jejího umístění do dětského domova, který dívka preferovala, a zajištění ubytování na internátu. Také projednání volby zařízení s dívkou ze strany OSPOD jsme hodnotili jako nekorektní. OSPOD pochybil i tím, že se nezasadil o řádné dodržování práv, neboť (a to i přes naše upozornění) nikterak neřešil, že zařízení dívce zakazuje přijímat návštěvy, neumožňuje jí chodit na samostatné vycházky, umožňuje jí mít u sebe vlastní mobilní telefon pouze 1 hodinu denně a neumožňuje jí přístup k internetu.

K pochybení došlo i na straně dětského domova. Ředitel o žádosti přítele dívky o její pobyt mimo zařízení nerozhodl správním rozhodnutím s řádným odůvodněním (namísto toho přítele dívky odmítl telefonicky, případně písemně s uvedením zcela irelevantních důvodů) a zasahoval do práv dívky (používání mobilního telefonu, počítače a Wi-Fi, vycházky, návštěvy přítele).

OSPOD přislíbil, že bude sledovat, zda jsou režimová opatření v domovech v souladu se zákonem či Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, a případně bude usilovat o nápravu. S dítětem umístěným v zařízení budou také sociální pracovníci hovořit dříve než po měsíci a budou zjišťovat, zda mu zařízení nebrání v uplatňování jeho práv.

Následně došlo ke změně na pozici ředitele šetřeného dětského domova. Nová ředitelka přijala

veškerá navržená opatření k nápravě, zejména nebude omezovat práva dětí v počátcích jejich pobytu, a pokud bude chtít zamítnout žádost o pobyt dítěte mimo zařízení, vydá o tom rozhodnutí.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6064/2017/VOP

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6135/2017/VOP

V návaznosti na tento případ a další poznatky jsme uspořádali kulatý stůl Problematické aspekty současné ústavní výchovy. Společně se zřizovateli školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a krajské úřady) a s řediteli některých dětských domovů a výchovných ústavů jsme diskutovali témata, která jsou v současnosti předmětem zájmu praxe: hodnotící systémy ve školských zařízeních, adaptační doba pro „nové" děti, která s sebou nese omezení některých jejich práv, testování dětí na přítomnost návykových látek a osobní prohlídky dětí. Předmětem diskuze byla i systémová témata, např. spolupráce školských zařízení a orgánů sociálně-právní ochrany dětí a vliv rozhodování soudů na pobyt dětí v zařízeních.

Úhrada předporodní a poporodní zdravotní péče poskytované porodními asistentkami

V souvislosti s konkrétním podnětem jsme zjišťovali, zda je poskytování zdravotní péče porodními asistentkami regionálně vyvážené a srovnatelné. Za účelem zjištění současné situace jsme oslovili zdravotní pojišťovny a vyžádali si údaje především o počtu smluv uzavřených s porodními asistentkami.

Zjistili jsme, že v některých oblastech republiky mají těhotné ženy a matky možnost svobodnějšího výběru mezi péčí gynekologa a porodní asistentky. Zdravotní pojišťovny zde totiž uzavřely smlouvy nejen s gynekology, ale i s porodními asistentkami, a díky tomu jsou jejich výkony taktéž hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. V jiných regionech si musí těhotná žena nebo matka hradit péči porodní asistentky sama.

O situaci a přístupu k hrazené předporodní a poporodní péči porodních asistentek jsme jednali s ministrem zdravotnictví a také v Pracovní skupině k porodnictví.

V roce 2019 bychom se chtěli zasadit o zajištění snadnějšího přístupu k předporodním a poporodním službám porodních asistentek. Prozatím jsme na problém upozornili tiskovou zprávou ze dne 22. 6. 2018.

Pojištěnec by se měl dozvědět, kolik na zdravotním pojištění dluží

Uspořádali jsme setkání zástupců zdravotních pojišťoven a Ministerstva zdravotnictví, jehož účelem bylo vyměnit si informace o praxi pojišťoven při placení a vymáhání pojistného. Zjistili jsme, že výpisy ohledně úhrad a případných dluhů na pojistném jsou natolik nepřehledné, že pojištěnec jen těžko pochopí, kolik a k jakému datu vlastně dluží. Pro zpřehlednění těchto výpisů by však bylo zapotřební změnit IT systém, což by bylo technicky velmi náročné a drahé řešení. Pojišťovnám jsme proto doporučili zaměřit se na komunikaci s pojištěncem, aby byla srozumitelná, úplná a aktuální.

Sliby chyby

Napsali jsme Ministerstvu zdravotnictví, Ministerstvu práce a sociálních věcí a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, že je třeba sjednotit systém, komunikaci mezi ministerstvy a reformovat ústavní a ochrannou výchovu. Uvítali jsme proto příslib, který zazněl na kulatém stole Systém péče o ohrožené děti (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha, 13. 11. 2018): sjednotit metodické vedení a vytvořit kolegium na úrovni ministrů a zástupců jednotlivých rezortů, které se bude společně vyjadřovat k celkovému fungování péče o ohrožené děti a bude společně navrhovat případné změny.

3 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

V roce 2018 se výrazně zvýšil počet podnětů týkajících se důchodů, příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením. V souvislosti s příspěvkem na péči lidé nejčastěji namítali nepřiměřenou délku řízení, která je způsobena dlouhodobým nedostatkem posudkových lékařů.

Vyřídili jsme celkem

1595 podnětů;

což je o sto více než v předchozím roce

o 57 % vzrostl počet podnětů týkajících se příspěvku na péči

o 37 % vzrostl počet podnětů týkajících se invalidních důchodů

→ **92** našich šetření skončilo zjištěním pochybení,

v **1** se nepodařilo dosáhnout nápravy.

Měníme pravidla

„Bezdávkové“ zóny

Na přelomu roku 2017 a 2018 začala města a obce vyhlašovat oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů. Osoby, které se do takové oblasti nově přistěhují, nezískají nárok na doplatek na bydlení. Podle představ tvůrců zákona se tím mělo zabránit dalšímu rozvoji „byznysu s chudobou“ a prohlubování sociálního vyloučení, když se lidé závislí na dávkách na bydlení stěhují do míst, kde jsou levné byty, ale zároveň je zde nedostatek pracovních příležitostí.

Již od konce roku 2017 jsme monitorovali postupy měst při vyhlašování těchto oblastí a prostřednictvím statistických údajů Úřadu práce o odejmutých doplatcích na bydlení jsme zjišťovali dopady na sociální situaci jednotlivců. Na základě získaných informací jsme se rozhodli vstoupit do řízení u Ústavního soudu o zrušení ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, které umožňují vyhlášení oblasti se zvýšeným výskytem sociálně nežádoucích jevů. Ztotožnili jsme se s návrhem skupiny senátorů, že tato ustanovení jsou v rozporu s ústavním pořádkem a měla by být zrušena. Namítali jsme zásah do ústavně zaručeného práva každé osoby v hmotné nouzi na pomoc, která je nezbytná k zajištění základních životních podmínek. Vyjádřili jsme obavu, že někteří lidé, pokud se přestěhují do vyhlášené „bezdávkové zóny“ přijdou o pomoc s úhradou nákladů na bydlení, kterou dávkový systém nabízí. Vyhlášení zóny může bránit i přirozenému stěhování lidí s nižšími příjmy v rámci obce. Upozornili jsme na nebezpečí „domino efektu“ – jakmile jedno město vyhlásí „bezdávkovou zónu“, přistoupí k témuž kroku i další města v okolí, aby se vyhnula přílivu osob v hmotné nouzi, které si nemohou zajistit bydlení v prvním městě právě kvůli této „zóně“. Takto může být postupně „zablokován“ doplatek na bydlení například na území celého kraje a sociální problémy se pouze přenášejí jinam. Ústavní soud zatím nerozhodl.

Vyjádření pro Ústavní soud a doplnění vyjádření: sp. zn. 5/2018/SZD

Poukázky nutí lidi nakupovat draze

Od prosince 2017 začal úřad práce na základě novely zákona o pomoci v hmotné nouzi vyplácet osobám, které jsou v hmotné nouzi déle než 6 měsíců, část příspěvku na živobytí prostřednictvím poukázek na nákup zboží ve stanovené hodnotě. Podle zákona musí úřad práce vyplatit minimálně 35% dávky v poukázkách. Zbývající část dávky může vyplatit v penězích (složenkou či převodem na účet), pokud nejsou u klienta důvody pro výplatu v poukázkách ve větší míře (např. snížená schopnost hospodařit s penězi). Poukázky, které úřad práce k výplatě využívá, jsou určeny pouze pro osoby v hmotné nouzi a podle jejich označení lze zjistit, že platící osoba je v hmotné nouzi.

Na počátku roku 2018 jsme obdrželi desítky stížností na nový plošný způsob výplaty dávek

v poukázkách. Lidé především namítali, že výplata v poukázkách omezuje jejich možnost svobodně si vybrat obchody, ve kterých budou nakupovat (některé obchody poukázky nepřijímají). Problémy vznikaly i kvůli nevracení na poukázky. Lidé museli nakupovat přesně v jejich nominální hodnotě, a fakticky tím byli nuceni k dražším nákupům. Z poukázek také nelze hradit mimořádné výdaje např. na doplatky za léky. Řada lidí považovala placení poukázkami za ponižující a styděla se za ně.

V únoru roku 2018 byly v Poslanecké sněmovně předloženy 2 návrhy na zavedení výjimek z výplaty dávek prostřednictvím poukázek (sněmovní tisky č. 89 a 99). Navrhované výjimky se měly týkat osob žijících v zařízení sociálních služeb, hospitalizovaných ve zdravotnických zařízeních a osob s omezenou svéprávností. Při projednávání návrhu zákona ve Výboru pro sociální politiku jsme seznámili poslance s našimi poznatky (viz kapitola Ochránkyně a Parlament str. 21). Navrhovali jsme, aby byl plošný způsob výplaty v poukázkách úplně zrušen s výjimkou případů, kdy příjemce dávku zneužívá nebo nedokáže s penězi hospodařit. V těchto případech by mohl úřad práce situaci individuálně posoudit a přiznat výplatu v poukázkách (tak tomu bylo i dříve do listopadu 2017). Toto řešení však v Poslanecké sněmovně nezískalo dostatečnou politickou podporu. Apelovali jsme proto alespoň na rozšíření výjimek zejména na osoby se zdravotním postižením, seniory a osoby s dietním stravováním.

V průběhu projednávání zákona byly některé naše připomínky vyslyšeny a došlo k rozšíření výjimek alespoň na nejzranitelnější osoby (invalidní ve třetím stupni a závislé na péči jiné osoby ve stupních III a IV) a seniory. Případy nedostupnosti obchodů nebo potřebu nákupu ve specializovaných prodejnách, například kvůli nařízené dietě, bude možné řešit prostřednictvím individuální výjimky udělené úřadem práce.

Proč chtít vědět, z jakého důvodu posudkový lékař nepovolil neomezené vycházky?

Pokud je člověk v dočasné pracovní neschopnosti („na neschopence“) je součástí léčebného režimu i stanovení vycházek. Na jejich povolení nevzniká nárok automaticky, ale rozhoduje o nich ošetřující lékař.

Zákon omezuje rozsah vycházek (maximálně 6 hodin denně) a jejich dobu (7 – 19 h), přičemž ošetřující lékař musí při povolení vycházek vymezit i jejich konkrétní čas. Bez konkrétního vymezení doby vycházek by totiž nebylo možné provádět kontrolu dodržování léčebného režimu.

Nelze však vyloučit případy, kdy zdravotní stav nebo náročná či intenzivní léčba a její nepříznivé vedlejší účinky neumožňují pojištěnci využít pevně stanovenou dobu vycházek. Výjimečně proto ošetřující lékař může povolit, aby si pojištěnec volil dobu vycházek podle svého aktuálního zdravotního stavu, neomezeně, tj. zákonné limity zde neplatí. Takto ale může ošetřující lékař postupovat jen po předchozím písemném souhlasu příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Problém spatřujeme v tom, že posudkoví lékaři nezdůvodňují, proč žádost o neomezené vycházky zamítli. Odůvodňování nevyžaduje ani aktuální metodika České správy sociálního zabezpečení, která vychází z toho, že se na ne/udělení souhlasu nevztahuje správní řád.

Zákon o nemocenském pojištění skutečně v tomto případě aplikaci správního řádu vylučuje. Udělování souhlasů ve věcech dočasné pracovní neschopnosti je však výkonem veřejné správy. V případech, kdy sice zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale přitom sám neobsahuje úpravu odpovídající základním zásadám činnosti správních orgánů, použijí se při výkonu veřejné správy základní zásady.

Posudkoví lékaři mají při povolování neomezených vycházek poměrně široký prostor pro uvážení, nemohou však jednat svévolně. Správní uvážení neznamená absolutně volnou, ničím neomezenou úvahu. Posudkoví lékaři proto musí dodržovat zásadu zákazu zneužití správního uvážení a zásadu legitimního očekávání, z nichž vyplývá požadavek na odůvodňování jejich stanovisek. Musí být možné zpětně dovodit, jakými úvahami se při posuzování žádosti o neomezené vycházky posudkový lékař řídil, jakým způsobem se vypořádal s předloženými důkazy a argumenty dotčených osob.

Doporučovali jsme ČSSZ úpravu příslušné metodiky. Protože ČSSZ doporučení odmítla, obrátili jsme se na Ministerstvo práce a sociálních věcí. To uložilo České správě sociálního zabezpečení změnit metodiku tak, aby v případech nesouhlasu s neomezenými vycházkami posudkoví lékaři své zamítavé stanovisko alespoň stručně odůvodňovali.

Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 2440/2017/VOP

Pomáháme

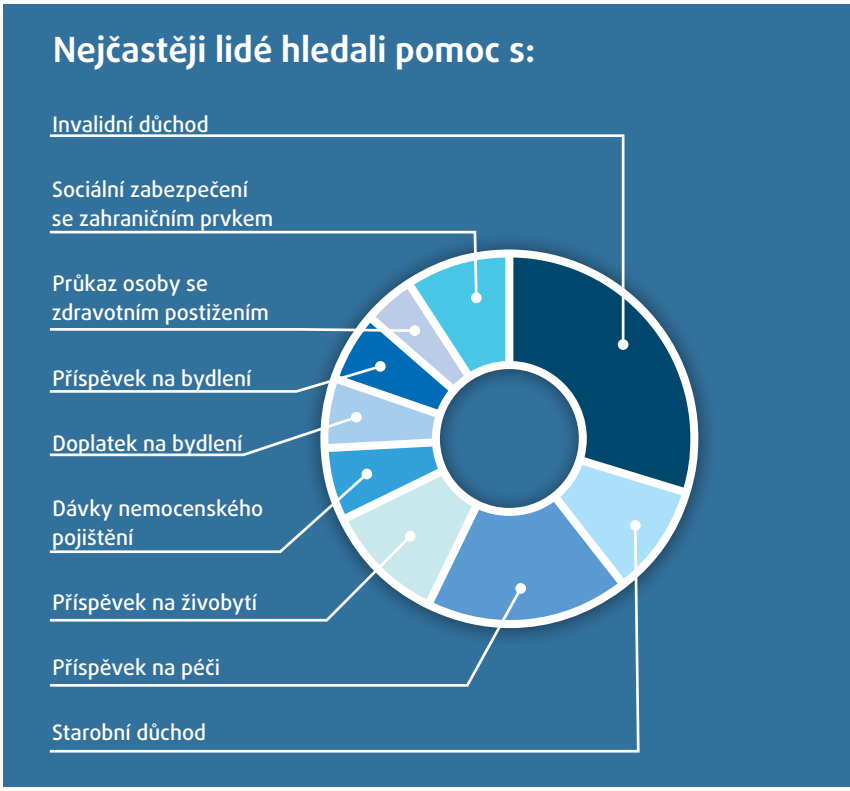

Vrácený přeplatek na dávce se musí odečíst od příjmu celé rodiny

Obrátila se na nás stěžovatelka, které úřad práce uložil povinnost vrátit přeplatek na rodičovském příspěvku, neboť neoznámila, že obdržela peněžitou pomoc v mateřství na mladší dítě. Nesouhlasila také s tím, že jí úřad práce nepřiznal příspěvek na bydlení, protože do příjmu započetl rodičovský příspěvek, který ale stěžovatelka vrátila.

Ohledně stanovení povinnosti vrátit přeplatek jsme neshledali v postupu úřadu práce chybu. Stěžovatelka měla skutečně povinnost vyplacení peněžité pomoci oznámit. Za nesprávný jsme však považovali postup úřadu práce při zohlednění vráceného přeplatku v rozhodném příjmu rodiny. Úřad práce při výpočtu výše příspěvku na bydlení odečetl vrácený přeplatek na rodičovském příspěvku jen od příjmů stěžovatelky, nikoli od příjmu rodiny. Takový postup je však nezákonný. Zákon o státní sociální podpoře totiž jednoznačně stanoví, že pokud oprávněná osoba (osoba společně posuzovaná) vrací přeplatek na rodičovském příspěvku, snižuje se rozhodný příjem celé rodiny (nikoli pouze dané osoby) o částku přeplatku v tom rozhodném období, v němž byl přeplatek vrácen.

Úřad práce odmítl nesprávný postup uznat a napravit. Požádali jsme proto Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby úřadu práce uložilo příkazem zahájit řízení a přehodnotit výši dávky. Ministerstvo se ztotožnilo s našimi argumenty. Po jeho zásahu úřad práce přehodnotil výši příspěvku na bydlení a doplatil stěžovatelce 2 016 Kč.

Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 4636/2017/VOP

Odejmutí příspěvku na péči musí být založeno na přesvědčivých důkazech

Obrátil se na nás muž se zdravotním postižením, který pobíral příspěvek na péči od roku 2008. Popisoval, že se jeho zdravotní stav postupně zhoršoval a stával se tak více závislým na péči jiné osoby. Nejprve pobíral příspěvek na péči ve stupni závislosti I, v roce 2010 dostal příspěvek ve stupni II a v roce 2013 ve stupni III. Na základě skončení platnosti posudku zahájil úřad práce v roce 2016 nové řízení, provedl sociální šetření a požádal okresní správu sociálního zabezpečení o posouzení stupně závislosti. Posudkový lékař dospěl k závěru, že stěžovatel není vůbec závislý na péči jiné osoby, proto mu úřad práce příspěvek odejmul. Ministerstvo práce a sociálních věcí rozhodnutí o odejmutí příspěvku potvrdilo.

Závěry posudkových lékařů jsme považovali za překvapivé, neboť jen několik měsíců předtím

stěžovateli přiznali nárok na průkaz ZTP/P a stěžovatel byl v té době také invalidní ve III. stupni. Posudkoví lékaři odůvodnili zásadní rozdíl tím, že předchozí posudky označili za nadhodnocené. Celkovou soběstačnost stěžovatele však dovodili pouze z jediné informace ze sociálního šetření o tom, že stěžovatel si údajně vyřizuje osobní záležitosti na úřadě samostatně. Souhlasili jsme, že údaje uvedené v záznamu o sociálním šetření mohou vzbudit pochybnost o dřívějším posouzení soběstačnosti stěžovatele. Při tak zásadní změně posudkového hodnocení však měli posudkoví lékaři doplnit skutkový stav věci provedením dalších důkazů. Mohli například požádat o provedení nového sociálního šetření či stěžovatele osobně vyšetřit, případně ho mohli vyzvat, aby se sám podrobil vyšetření zdravotního stavu v jimi určeném zdravotnickém zařízení. Jelikož nedostatky posudků v obou stupních řízení mohly mít za následek vydání nesprávných rozhodnutí, požádali jsme ministryni práce a sociálních věcí o posouzení věci v přezkumném řízení. Ministryně se ztotožnila s našimi argumenty, odvolací rozhodnutí v přezkumném řízení zrušila a věc vrátila zpět ministerstvu k novému rozhodnutí.

Zpráva ochránce: sp. zn. 815/2018/VOP

Předčasné odnětí vdovského důchodu

Obrátila se na nás paní s žádostí o pomoc, když jí byl odejmut vdovský důchod a vyřizování jejích námitek proti tomuto rozhodnutí trvalo nepřiměřeně dlouho. Česká správa sociálního zabezpečení o námitkách nerozhodla, ačkoli zákonná lhůta pro vydání rozhodnutí již uplynula. Stěžovatelka se přitom v důsledku nevyplácení důchodu dostala do složité životní situace.

Podle ČSSZ stěžovatelka neprokázala, že její syn nadále splňuje podmínku nezaopatřenosti, ani že ona sama splňuje podmínky nároku na vdovský důchod z jiného důvodu, než z důvodu péče o syna. Z ukončení bakalářského studia ČSSZ nesprávně vyvodila, že syn stěžovatelky končí soustavnou přípravu na budoucí povolání, a přestane tak splňovat podmínku nezaopatřenosti. Syn stěžovatelky však po ukončení bakalářského studia pokračoval v navazujícím magisterském studiu na téže škole, což stěžovatelka oznámila i doložila potvrzením školy.

Jednou z podmínek pro trvání nároku na vdovský důchod i po uplynutí jednoho roku od úmrtí manžela je péče o nezaopatřené dítě. Pro účely zákona o důchodovém pojištění se za nezaopatřené dítě považuje dítě do skončení povinné školní docházky a poté, nejdéle do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání. Shledali jsme tedy v postupu ČSSZ pochybení, protože nebyly splněny podmínky pro odnětí vdovského důchodu a rozhodnutí o námitkách ČSSZ nevydala včas.

ČSSZ rozhodnutí o odnětí vdovského důchodu zrušila, obnovila výplatu důchodu a poukázala stěžovatelce doplatek důchodu. Současně zaslala stěžovatelce dopis s omluvou za způsobené komplikace.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7584/2017/VOP

Invalidní důchod v případě chybějících lékařských zpráv

Obrátila se na nás stěžovatelka s žádostí o prověření výše invalidního důchodu. Stěžovatelka byla uznána invalidní ve III. stupni invalidity z důvodu těžké paranoidní schizofrenie. Česká správa sociálního zabezpečení jí přiznala invalidní důchod pro invaliditu III. stupně ve výši 3 110 Kč. Jako den vzniku invalidity posudkový lékař určil den, kdy ošetřující lékař vyplnil tiskopis, který je podkladem pro posouzení invalidity.

Upozornili jsme ČSSZ, že strohé označení data vzniku invalidity shodného s datem vyplnění předepsaného tiskopisu a bez náležitého odůvodnění nelze u postupně se rozvíjejícího onemocnění vnímat jako přesvědčivé určení okamžiku vzniku invalidity.

ČSSZ v návaznosti na naše upozornění nařídila novou kontrolní lékařskou prohlídku, při níž se posudkový lékař velmi podrobně zabýval hodnocením zdravotního stavu stěžovatelky. Přestože se nepodařilo dohledat některé chybějící lékařské nálezy, datoval posudkový lékař vznik invalidity o necelé tři roky dříve, než tomu bylo podle původního posudku. Den vzniku invalidity stanovil posudkový lékař s přihlédnutím k charakteru onemocnění kvalifikovaným odhadem, a to mimo jiné i díky informacím uvedeným v přehledu výkazu úhrad zdravotní péče.

Stěžovatelce se tak zpětně zvýšil invalidní důchod o 700 Kč měsíčně a ČSSZ jí poskytla doplatek ode dne vzniku invalidity, tedy za sedm a půl roku zpětně.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5188/2017/VOP

Mluvíme spolu

V rámci **kliniky sociálních práv na Univerzitě Palackého** v Olomouci jsme seznamovali studenty právnické fakulty s našimi poznatky v oblasti důchodového pojištění, příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením.

Studenti pak pod naším vedením své nově nabyté znalosti dále předali seniorům na přednášce v rámci univerzity třetího věku. Seznámili je s podmínkami pro přiznání nároku na příspěvek na péči a vymezením jednotlivých základních potřeb. Vysvětlili jim průběh řízení o dávce včetně lhůt pro posouzení zdravotního stavu a vydání rozhodnutí, možnosti účastníka řízení, trvá-li řízení nepřiměřeně dlouhou dobu nebo nesouhlasí-li s rozhodnutím o odvolání. Posluchačům rovněž objasnili, v jakém rozsahu se řízením o příspěvku na péči může zabývat ochránce. Část přednášky studenti věnovali i problematice důchodů. Přednášku jsme ukončili besedou, na které jsme zodpověděli otázky navazující na přednášená témata.

Mezinárodní konference Aktuální výzvy pro sociální zabezpečení v 21. století

V listopadu jsme se zúčastnili mezinárodní konference pořádané Ústavem štátu a práva Slovenskej akadémie vied na téma Aktuální výzvy pro sociální zabezpečení v 21. století. Jedná se o pravidelné setkání odborníků zabývajících se sociálním zabezpečením - zástupců ústavních a správních soudů spolu s osobami působícími v akademické sféře a ve státní správě.

V rámci příspěvku Doba pojištění a nárok na starobní důchod jsme prezentovali naše poznatky ke starobním důchodům. Seznámili jsme účastníky s problémy, které v této oblasti nejčastěji řešíme. Prezentovali jsme právní úpravu starobních důchodů v Česku, kde je ve srovnání s jinými státy vyžadována ojediněle vysoká potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod. Součástí prezentace bylo hledání možných způsobů zajištění přístupu

k dávce v rámci platné právní úpravy či možné dílčí revize podmínek nároku na dávku pomocí širšího zápočtu dobrovolné doby pojištění či doby studia. Při shrnutí závěrů konference byl proto zdůrazněn i požadavek na včasné informování pojištěnců o podmínkách nároku na důchod a dobách účasti na pojištění. Příspěvek bude v písemné podobě zveřejněn ve sborníku z konference.

Postup České správy sociálního zabezpečení při povolování splátek

V prosinci 2018 jsme jednali s Českou správou sociálního zabezpečení o systémových otázkách správy přeplatků na dávkách důchodového pojištění. Potřeba vyměnit si názory vyvstala v souvislosti s odlišným pohledem na povahu režimu při povolování posečkání (splátek) u přeplatků dávky. ČSSZ již dříve přijala náš závěr a ustoupila od praxe uzavírání dohod o splátkách dle zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Naopak, shodu jsme prozatím nenalezli v otázce rozsahu aplikace daňového řádu. Řešením těchto výkladových problémů se proto budeme zabývat i v roce 2019, přičemž nelze vyloučit ani potřebnost legislativních změn.

Neúnosná situace u příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením

Počet podnětů v oblasti sociálního zabezpečení stále narůstá. Petiční výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, kterému naše poznatky pravidelně předáváme, nás proto požádal o návrhy systémových opatření, která by mohla vést ke zlepšení.

Výbor jsme upozornili zejména na nárůst podnětů týkajících se příspěvku na péči a dávek pro osoby se zdravotním postižením (o třetinu více než v roce 2017). Lidé si nejčastěji stěžují na nepřiměřenou délku řízení o těchto dávkách. Největší průtahy vznikají při posouzení zdravotního stavu v odvolacím řízení u posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí. V některých regionech nejsou výjimkou případy, kdy pouze vydání posudku trvá déle než rok. Důvodem pro tento stav je nedostatek posudkových lékařů.

Na alarmující situaci jsme upozornili ministryni práce a sociálních věcí písemně i při osobním jednání a žádali o bezodkladné řešení. Ministerstvo práce a sociálních věcí spoléhalo na přijetí novely zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, podle níž mělo dojít k převedení posuzování zdravotního stavu v odvolacím řízení na Českou správu sociálního zabezpečení. Tak by do systému byli zapojeni další posudkoví lékaři, kteří dosud vykonávali pouze agendu námitkového řízení v sociálním pojištění. Novela však nezískala potřebnou politickou podporu a posuzování zdravotního stavu v odvolacím řízení zůstalo na posudkových komisích. Jedinou změnou, která byla přijata, bylo vynětí posudkových lékařů ze zákona o státní službě. Od 1. 1. 2019 tak mohou posudkoví lékaři pracovat jako zaměstnanci a neplatí pro ně maximální věková hranice 70 let. Uvedená změna by měla umožnit větší flexibilitu při zaměstnávání posudkových lékařů (např. částečné úvazky, dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr).

Obáváme se však, že tato změna nemusí stačit k odstranění průtahů a ke zkrácení posuzování zdravotního stavu na rozumnou dobu. Uvítali bychom proto, aby došlo ještě k dalšímu zjednodušení řízení o dávkách pro osoby se zdravotním postižením. Zkrácení řízení by napomohlo, kdyby je prováděl jeden úřad. Rovněž posuzování zdravotního stavu zvlášť pro jednotlivé nároky osob se zdravotním postižením (příspěvek na péči, průkaz osoby se zdravotním postižením, příspěvek na pomůcku) je velmi administrativně zatěžující jak pro žadatele o dávku, tak pro posudkové lékaře. Ke zlepšení tohoto stavu by velmi napomohlo, pokud by při prvním posouzení zdravotního stavu osoby se zdravotním postižením byly posouzeny současně její veškeré nároky v komplexním posudku, jako je tomu například na Slovensku.

4 VEŘEJNÝ POŘÁDEK

V roce 2018 se nám podařilo setkat se s krajskými úřady k problému úřednického „ping-pongu“ – usilujeme o to, aby krajské úřady opakovaně nevracely zrušená rozhodnutí silničních správních úřadů k novému projednání, ale samy věci rozhodovaly. Vytvořili jsme nové informační letáky ke státní službě a služebním poměrům a některé stávající jsme upravili, aby byly srozumitelnější a lépe lidem pomáhaly v jejich životních situacích. I když se nám příliš nedařilo v komunikaci s Ministerstvem vnitra, nevzdáváme to a dál usilujeme o rozšíření počtu úřadů, kde je možné uzavřít registrované partnerství, nebo o úpravu poplatku za náhradní průkaz o povolení k pobytu na rozumnou výši.

Vyřídili jsme

2162 podnětů;

z toho

→ **934** v působnosti,

1228 mimo působnost.

o 33 % vzrostl počet podnětů týkajících se přestupků proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a majetku.

→ **77** našich šetření skončilo zjištěním pochybení,

v **6** se nepodařilo dosáhnout nápravy.

Měníme pravidla

Rozhodnutí o pozemkových úpravách už ve schránce najdete

V souhrnné zprávě z roku 2017 jsme psali, že Státní pozemkový úřad změní svůj metodický návod tak, aby byla rozhodnutí o schválení pozemkové úpravy vkládána do schránek vlastníků dotčených pozemků. Novelou metodického návodu účinnou od 1. ledna 2019 Státní pozemkový úřad svůj slib splnil.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 24/2017/SZD

Stále nevyřešené přepisy vozidel

Již od roku 2016 jednáme s ministrem dopravy, aby bylo možné provést přepis vozidla (oznámení změny vlastníka a provozovatele vozidla) v situaci, kdy kupující neposkytne dostatečnou součinnost a vozidlo na sebe nepřehlásí, resp. vozidlo nepřehlásí, ačkoli k tomu dostal od prodávajícího plnou moc. Stávající řešení spočívající v možnosti jednostranného přepisu vozidla se v praxi ukázalo neefektivním. Prodávající totiž musí doložit tzv. evidenční prohlídku starou maximálně 30 dnů, kterou bez vozidla není s to získat (v té době už ho dávno používá kupující). Reálná nemožnost přepisu vozidla na skutečného vlastníka a provozovatele vede v praxi k tomu, že původnímu vlastníkovi a provozovateli, který je stále zapsán v registru vozidel, chodí výzvy úřadů k úhradě „pokuty" za přestupky spáchané kupujícím nebo dalšími osobami a není v silách prodávajícího tomu zabránit.

Ministerstvo připravilo novelu zákona, která však neprošla legislativním procesem. Očekáváme proto od ministerstva nové řešení. (viz kapitola Ochránkyně a Ústavní soud, str. 24)

Nemusíte hlásit nadřízenému, kam jedete na dovolenou nebo že jste se rozvedli

Zjistili jsme, že Česká správa sociálního zabezpečení vyžaduje údaje o rodinném či osobním stavu

svých zaměstnanců a přesnou adresu pobytu jejich dovolené. Důvodem má být možnost posoudit překážky v práci a výpočet daně z příjmů fyzických osob. To je pochopitelné v situaci, kdy zaměstnanci překážku v práci namítají, resp. argumentují rodinným stavem v daňovém prohlášení. Pokud ale takovou motivaci nemají, postrádají popsané důvody smysl a služební úřad získává o zaměstnancích nadbytečné informace.

Znát přesnou adresu pobytu na dovolené mělo být podle ČSSZ důležité i pro případné odvolání zaměstnance, příp. doručení neodkladné písemnost. Domníváme se, že právo zaměstnavatele odvolat zaměstnance z dovolené nemá odraz v povinnosti zaměstnance přesnou adresu uvést; zaměstnanci za neuvedení adresy nebo uvedení nepravdivé adresy nehrozí žádný postih. Místo pobytu na dovolené by nemělo být při rozhodování zaměstnavatele, zda zaměstnance z dovolené odvolá, určující. Rozhodující by měly být spíše důvody pro odvolání. Současně jsme přesvědčeni, že by ve státní správě měla fungovat zastupitelnost v době dovolených, tj. reálně by neměly nastat provozní důvody, pro něž by bylo potřeba někoho z dovolené povolat zpět do práce.

Česká správa sociálního zabezpečení se s našimi argumenty ztotožnila a po státních zaměstnancích již nepožaduje, aby uváděli svůj osobní stav a přesnou adresu pobytu na dovolené.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4073/2017/VOP

Požádat o pas pro dítě svěřené do péče může i pěstoun a poručník bez přivolení soudu

Opakovaně jsme se setkali s tím, že pěstoun či poručník (tedy osoby, kterým dítě svěřil do péče soud), musí žádat soud o souhlas s podáním žádosti o pas, neboť nejde o „běžnou záležitost“, o níž by mohli rozhodnout sami. Protože cestování dětí do ciziny nepovažujeme v podmínkách České republiky za významnou záležitost a školní a rodinné výlety do zahraničí jsou běžné, domníváme se, že souhlas soudu není nutný.

Ministerstvo vnitra po projednání věci s Ministerstvem spravedlnosti změnilo svůj dosavadní právní názor. Nově tedy může i poručník požádat o cestovní pas a o občanský průkaz pro dítě, aniž by potřeboval schválení soudem. Pěstouni a jiné tzv. pečující osoby jsou oprávněny podat žádost podle zákona a připojit souhlas zákonného zástupce. Pokud by opatření tohoto souhlasu bránila těžko překonatelná překážka, k jejímu doložení stačí potvrzení orgánu sociálně právní ochrany.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 14/2018/SZD

I když trest zákazu řízení auta vypršel, stejně řídit nemůžete

Pokud soud přijme závazek řidiče neřídit motorová vozidla po určitou dobu, současně trestní stíhání podmíněně zastaví a stanoví zkušební dobu, může se řidič dostat do složité situace. Soud totiž v některých případech přijímá tento závazek neřídit na kratší dobu, než je doba zkušební. I když pak uplyne doba stanovená závazku neřídit, nemůže řidič požádat o vrácení řidičského oprávnění, protože to je možné až poté, co soud vydá usnesení, že se potrestaný řidič ve zkušební době osvědčil. Takové usnesení soud z povahy věci vydá až po uplynutí celé zkušební doby. V důsledku této praxe je řidič zbaven možnosti řídit motorová vozidla po delší dobu, než jakou soud ve svém rozhodnutí stanovil.

Tato situace je výsledkem neprovázané právní úpravy trestního řádu a zákona o provozu na pozemních komunikacích. Ministr dopravy přislíbil potřebnou legislativní změnu připravit.

Houstone, máme problém. Propojení systémů stále nefunguje.

Opakovaně jsme řešili, že někteří čeští občané (případně bývalí čeští občané) žijící dlouhá léta v cizině netuší, že jsou v informačních systémech vedeni s adresou místa trvalého pobytu v České republice, případně i s dřívějším příjmením. Pokud zdědili nemovitost, byl údaj o jejich bydlišti v zahraničí v Informačním systému katastru nemovitostí správně aktualizován. Bohužel, jen dočasně. Vzhledem k tomu, že za správný údaj je automaticky považován údaj ze základního registru obyvatel, po čase došlo v IS katastru nemovitostí k obnovení nesprávného údaje. Český úřad zeměměřický a katastrální si byl nesouladu údajů vědom, ale namítal, že neexistuje jednotný způsob hlášení chyb. V návaznosti na naše jednání Český úřad zeměměřický a katastrální zjistil, že neměl v systému implementovány služby, které jednoduché ohlašování chyb umožňují. Přislíbil proto předmětné služby do svého systému implementovat.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5629/2017/VOP

Pomáháme

Pomohli nebo poradili jsme:

99 lidem s problémy s katastrem nemovitostí a pozemkovými úřady

66 lidem s problémy s policií

57 lidem s potížemi s matričními úřady a evidencí obyvatel

97 lidem s užíváním pozemních komunikací

43 lidem se služebními poměry či státní služnou

49 lidem s řidičskými průkazy a evidencí vozidel

Nejčastěji lidé hledali pomoc s:

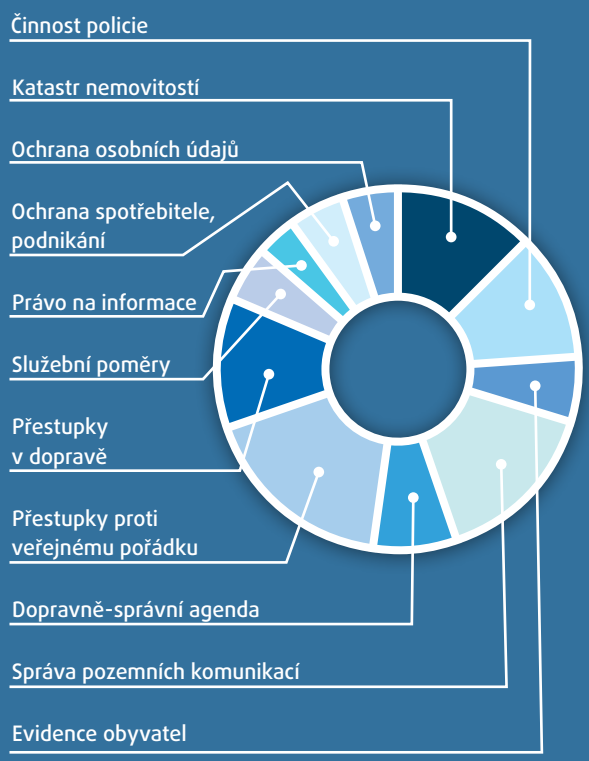

Nakonec se našel služební funkcionář, který rozhodl o náhradě škody

V souhrnné zprávě za rok 2016 jsme psali o případu stěžovatele, kterému postupem Ministerstva vnitra vznikla škoda 34 193 Kč, protože mu nesprávně srazilo daň za dodatečně přiznaný výsluhový příspěvek. S ministerstvem jsme byli zajedno, že škoda vznikla, ale není možné postupovat podle zákona o odpovědnosti státu za škodu. Shodli jsme se i na tom, že je třeba použít zákon o služebním poměru a žádost o odškodnění předat příslušnému služebnímu funkcionáři či funkcionářce bezpečnostního sboru k rozhodnutí. Po našem právním rozboru, podle kterých ustanovení zákona by měl být nárok na náhradu škody posouzen, ministerstvo stěžovateli náhradu v požadované výši přiznalo.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 2954/2016/VOP

Nejprve zjistíme, jestli jste vůbec vhodný k účasti v přijímacím řízení

Zjistili jsme, že vazební věznice pochybila, když vhodnost stěžovatele, který projevil zájem přihlásit se do přijímacího řízení na místo strážného justiční stráže, posuzovala mimo přijímací řízení. Vězeňská služba uvedla, že takový pohovor „má být prostředkem, jak vybrat nejvhodnějšího uchazeče, se kterým bude zahájeno přijímací řízení“.

Bezpečnostní sbor nemá právo rozhodovat o tom, zda přijímací řízení s konkrétním člověkem zahájí. Záleží pouze na něm samotném, zda sboru zašle písemnou žádost o přijetí, jejímž doručením je přijímací řízení ze zákona zahájeno.

Věznice odmítla upustit od stávající praxe „předpohovorů“ a „předvýběru“ před přijímacím řízením. Vyrozuměli jsme tedy generálního ředitele

vězeňské služby, který přijal opatření, aby již nebyla posuzována vhodnost uchazečů a uchazeček mimo přijímací řízení. Zároveň uložil projednat přijaté opatření na celorepublikové poradě pracovníků a pracovnic personálních útvarů, aby již k podobným situacím nedocházelo.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 1142/2017/VOP

Jediný svědek se dlouhodobě nemůže dostavit? Ať ho vyslechne úřad v „jeho" městě

Stěžovatel namítal, že je stále předvoláván k podání svědecké výpovědi, ačkoliv se opakovaně omluvil ze zdravotních důvodů, kvůli nimž se nemůže dostavit na úřad, který je v jiném městě.

Zjistili jsme, že podání svědecké výpovědi je nezbytné, jelikož projednávanému přestupku byl přítomen jen stěžovatel. Úřad postupovat správně, když po stěžovateli žádal doložení existence zdravotních důvodů, pro něž se toho kterého dne nemůže zúčastnit jednání. Nicméně v situaci, kdy úřad neměl k dispozici svolení lékaře, aby stěžovatel přicestoval a zúčastnil se jednání, mohl o provedení jeho výslechu požádat jiný úřad, tedy úřad v místě stěžovatelova bydliště.

Městský úřad přislíbil, že této možnosti bude napříště využívat.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6966/2017/VOP

Chcete si natáčet důležité jednání zástupců obce a jejich hostů? Můžete skončit v poutech

Stěžovatel se v sousední obci zúčastnil informačního jednání ohledně vybudování kanalizace. Schůzku svolal starosta obce proto, aby znal názor občanů. Stěžovatel z jednání pořizoval videozáznam. Starosta v úvodu jednání představil vedoucího příslušného odboru životního prostředí, zpracovatele studie kanalizace a investičního poradce. Poté přítomným sdělil, že dle Policie ČR stěžovatel nemá právo, aby schůzku natáčel. Protože ani přítomní s natáčením nesouhlasili, požádal stěžovatele, aby natáčení zanechal. Když stěžovatel žádosti nevyhověl, přivolal starosta Policii ČR, která stěžovatele vyzvala, aby zanechal protiprávního jednání. Stěžovatel výzvy neuposlechl, proto byl zajištěn a s nasazenými pouty odvezen na služebnu.

Upozornili jsme příslušného krajského ředitele Policie ČR, že pořizováním záznamu z jednání v záležitosti veřejného zájmu nedochází k protiprávnímu jednání. Jednání zástupců obce a pozvaných hostů s občany o vybudování kanalizace je třeba považovat za jednání v záležitosti ve veřejném zájmu.

Policie uznala pochybení, policisté byli instruováni, jak mají v obdobných případech postupovat, a stěžovateli se za své jednání omluvila.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3278/2017/VOP

Proč se máme omlouvat za to, že jsme Vám na více než rok znepříjemnili život?

Stěžovatelka bydlí v chatě a majitelka sousedních pozemků postavila oplocení tak, že brání průjezdu a částečně i průchodu po jediné přístupové cestě. Stěžovatelka je v seniorském věku a s velkými obtížemi si zajišťuje dopravu věcí denní potřeby. Topí dřevem, které si po zatarasení cesty nemá k chatě jak dopravit.

Silniční správní úřad správně nařídil odstranění plotu z komunikace. To se však nestalo a úřad neučinil 19 měsíců žádné kroky k tomu, aby bylo rozhodnutí vykonáno. Exekuci byl přitom povinen nařídit po marném uplynutí 7 denní lhůty stanovené pro odstranění plotu.

Úřad mylně argumentoval, že exekuci nezahájil, protože majitelka plotu podala správní žalobu (v roce 2016). Upozornili jsme ho, že samotné podání žaloby neznamená, že úřad nemá pokračovat v exekuci. To by platilo, pouze pokud by soud žalobě přiznal odkladný účinek, což však ze spisu v té době neplynulo. Majitelka plotu podala soudu žádost o odkladný účinek žaloby až v listopadu 2017, tedy poté, co jsme úřad upozornili, že bez odkladného účinku má exekuce pokračovat.

Úřad byl 19 měsíců nečinný, stěžovatelce se neomluvil, nezajistil proškolení pracovníků, tedy neprovedl žádné z možných opatření k nápravě. Obrátili jsme se proto na magistrát jako nadřízený orgán. Ten uložil silničnímu správnímu úřadu, aby bezodkladně provedl exekuci, protože v mezičase soud žalobu zamítl a potvrdil, že má být plot odstraněn. Dále mu uložil, aby se stěžovatelce omluvil a proškolil úředníky. Úřad tato opatření splnil.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6721/2016/VOP

Mluvíme spolu

Za jaké období je fakturována spotřeba energie?

Diskutovali jsme s pracovníky Energetického regulačního úřadu o nastavení jejich cenového kalkulátoru ohledně výpočtu jedné ze složek vyúčtování ceny za obnovitelné zdroje energie.

Protože v zákoně o podporovaných zdrojích energie chybí zákonná definice pojmu „fakturované období", existuje v praxi dvojí výklad tohoto pojmu. První chápe slovní spojení „fakturované období" v širším smyslu jako zúčtovací období, tj. období, za které dochází k vyhodnocení uskutečněných plateb za poskytnuté plnění a celkové výše platby za poskytnuté plnění. Dle šetření Energetického regulačního úřadu nadpoloviční většina distributorů elektřiny postupuje dle tohoto výkladu.

Druhý výklad, který zastává i Energetický regulační úřad a nastavil podle něj svůj cenový kalkulátor, chápe fakturované období úžeji. Fakturované období vnímá jako jednotlivé části zúčtovacího období na vyúčtování, kdy tyto části zúčtovacího období jsou tvořeny například samoodečtem nebo odhadem na konci kalendářního roku v návaznosti na změnu cen za službu přenosové nebo distribuční soustavy.

Pracovníci Energetického regulačního úřadu přislíbili ověřit, za jakých podmínek a do kdy by bylo možné kalkulátor upravit tak, aby využíval při účtování ceny za elektřinu výklad aplikovaný většinou distributorů elektřiny.

Současně jsme v rámci připomínkového řízení k novele zákona o podporovaných zdrojích energie navrhli zavést zákonnou definici pojmu „fakturované období".

Když úředníci hrají ping-pong

Setkali jsme se s krajskými úřady, které řeší odvolání proti rozhodnutím silničních správních úřadů. Dlouhodobě se totiž setkáváme s prodlužováním řízení v důsledku neustálého projednávání jedné a téže věci, tzv. úřednickým „ping-pongem" (zpravidla v rámci posouzení otázky existence veřejně přístupné účelové komunikace), kdy krajský úřad opakovaně ruší rozhodnutí silničních správních úřadů a vrací jim věc k novému projednání.

Cílem setkání bylo podpořit krajské úřady, aby v případě opakovaných odvolání nevracely vždy věc k novému projednání, ale aby rozhodly samy. Pokud je věc ze spisu jasná a nepanují zde žádné pochybnosti, např. není třeba doplnit dokazování, mohou krajské úřady přijmout své vlastní právní závěry, třebas i odlišné od prvostupňového orgánu. Změnou rozhodnutí efektivněji docílí prosazení svého právního názoru a pomohou pravomocně ukončit správní řízení. Neúspěšným účastníkům to současně konečně umožní využít právo napadnout rozhodnutí správní žalobou.

Z diskuze vyplynulo, že krajské úřady spíše, než by změnily prvoinstanční rozhodnutí, rozhodnutí ruší a věc vrací k novému projednání. Ačkoli se současně snaží své rozhodnutí srozumitelně odůvodnit tak, aby prvostupňovým správním orgánům bylo jasné, jak mají své chyby napravit, často se setkávají s neprofesionalitou úředníků

a nerespektováním jejich závazného právního názoru. Doplnění nových podkladů pro rozhodnutí nebo provedení dokazování se krajské úřady zpravidla vyhýbají, protože nechtějí suplovat práci prvostupňových správních orgánů. Dalším důvodem zdrženlivosti je rovněž obava z tzv. škodních komisí, které na jednotlivých krajských úřadech rozhodují o odpovědnosti úředních osob za prohrané soudní řízení.

Když se Ministerstvu vnitra nechce

Dlouhodobě se nám nedaří uspokojivě vyřešit řadu témat, která spadají do agendy Ministerstva vnitra. Informovali jsme o nich nově jmenovaného ministra s žádostí o osobní jednání, jako jsme to učinili i v dalších resortech (školství, zdravotnictví, justice či sociální oblast). Bohužel, ani po několika měsících k jednání nedošlo a o řešení systémových věcí si tak s ministrem jen opakovaně dopisujeme.

Chtěli jsme, aby se registrované partnerství mohlo uzavírat ve všech obcích s rozšířenou působností, ministerstvu se však zdá, že počet registrujících úřadů (14) je dostačující a nic měnit nehodlá. Vyhovělo nám však v tom, aby změna příjmení v souvislosti se vstupem do partnerství byla osvobozena od správního poplatku. To by měla zajistit připravovaná novela zákona o matrikách.

Opakovaně se nedaří dosáhnout shody na tom, že ochránce má právo být seznamován s obsahem spisů, které se týkají státního občanství, a to i s částí obsahující podrobnější stanovisko, které je vyžádáno k rozhodnutí ministra vnitra o rozkladu.

Dlouhodobě usilujeme o snížení poplatku, který je vybírán od státních příslušníků třetích zemí za průkaz o povolení k pobytu vydaný náhradou za průkaz poškozený, zničený, ztracený anebo odcizený nebo jehož nosič dat s biometrickými údaji je nefunkční. Poplatek činí 4 000 Kč, přitom výše obdobného poplatku v případě občanského průkazu je 100 Kč. Podle ministerstva vnitra je poplatek proporční, podle našeho názoru neexistují objektivní důvody ke stanovení 40násobně vyššího poplatku za náhradní průkaz o povolení k pobytu. Podporu budeme hledat u Ministerstva financí, které správní poplatky vybírá.

Ministerstvo připustilo možnost zabývat se problematikou vymáhání úhrad za policejní převozy dětí po jejich útěku ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy zpět do těchto zařízení. Náklady za převoz dítěte z útěku zpět do zařízení by mělo hradit školské zařízení, které je může ve výjimečných případech vymáhat po dítěti, příp. po rodiči, nikoliv policie, která odvoz utíkajících dětí zpět do zařízení fakticky zajišťuje. Ministerstvo přislíbilo tuto problematiku zohlednit v rámci připravované novely zákona o Policii České republiky v roce 2019.

Další problémy řeší ve vztahu k Ministerstvu vnitra i naši kolegové např. v oblasti volebního práva, vyhošťování cizinců, dozoru nad výkonem samosprávy aj.

5 STAVEBNÍ ŘÁD

Uspořádali jsme vůbec první konferenci týkající se ochrany zvířat. Vzešly z ní náměty, které jsme využili při připomínkování zákona o ochraně zvířat před týráním, a řada dalších doporučení. Záznamy z konference jsou dostupné v našem archívu. Věnovali jsme se také důsledkům novely stavebního zákona, která řadě stavebníků zkomplikovala život. Na klíčové problémy jsme upozornili i v tiskové zprávě ze dne 22. 10. 2018. Uplatnili jsme rovněž připomínky k několika předpisům, mj. k novele zákona na ochranu zvířat proti týrání, novele zákona o vodách, zákona o lesích aj. Připomínky najdete na webu ochránce.

Vyřídili jsme celkem

966 podnětů;

Což je o sto více než v předchozím roce

→ **116** našich šetření skončilo zjištěním pochybení,

v **5** se nepodařilo dosáhnout nápravy, ani žádné satisfakce.

Měníme pravidla

Chátrající domy dál ohrožují životy…

Ve výroční zprávě za rok 2017 jsme psali, že Ministerstvo pro místní rozvoj má do 31. ledna 2018 předložit vládě dotační program, který by řešil situace, kdy stavební úřady neprovádí výkony rozhodnutí (zbourání stavby nebo provedení udržovacích či zabezpečovacích prací) u staveb ohrožujících život či zdraví lidí, protože na to obce nemají peníze. Na dalších jednáních vlády byl termín pro ministerstvo prodlužován, a to až do konce června 2018. S ohledem na trvalou nečinnost ministerstva není překvapením, že až dosud nemáme informace o tom, zda úkol uložený vládou splnilo. Za dobu přesvědčování ministerstva došlo v souvislosti s nezabezpečenými stavbami dokonce k úmrtím a odkládání řešení problém pouze prohlubuje. Stavební úřady jsou připraveny dotační program využívat a poptávají ho. Proto ani my toto téma neopouštíme a dál trváme na tom, aby ministerstvo úkol vlády splnilo.

O jaký přestupek jde, když jedno zvíře zaútočí na druhé?

Již v roce 2016 jsme informovali o tom, že na základě naší iniciativy Ministerstvo zemědělství ve spolupráci se Státní veterinární správou vytvoří jednotnou metodiku k řešení situací, kdy jedno zvíře napadne, zraní nebo usmrtí jiné zvíře. Na konci roku 2018 ministerstvo tuto metodiku zveřejnilo na svých stránkách (viz http://bit.ly/napadeni-zvirete-zviretem). Upozorníme na to obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a krajské veterinární správy. Do budoucna by už tedy neměly

panovat nejasnosti v tom, jestli může být napadení zvířete jiným zvířetem hodnoceno i jako přestupek týrání nebo utýrání zvířete.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7227/2016/VOP

Stop ne(z)řízenému vrtání

Ve výroční zprávě za rok 2017 jsme uvedli, že nebyla projednána novela zákona o vodách, která by zamezila např. ztrátě vody v okolních studnách nebo zhoršení její kvality v důsledku průzkumného vrtu (pro jehož provedení nebylo třeba žádného povolení). V roce 2018 k jejímu projednání došlo a v zákoně o vodách je nově zavedena povinnost získat před provedením průzkumného vrtu souhlas vodoprávního úřadu. Věříme, že tím dojde k ochraně množství a kvality podzemních vod a k ochraně práv a povinností dotčených osob.

Překážky v efektivní ochraně zvířat

Na konferenci, kterou jsme uspořádali k ochraně zvířat, zazněly i připomínky k nedostatkům zákona o ochraně zvířat proti týrání, které v praxi efektivní ochranu spíše znemožňují. Asi málokdo nezaregistroval v médiích kauzy o lvu chovaném uprostřed vesnice, s nímž si nikdo nevěděl rady, o uprchlé pumě či o cyklistovi napadeném lvicí, kterou její majitel venčil na vodítku. Chov exotických zvířat byl rovněž jedním z citlivých témat konference. Jde jednak o faktické podmínky, v nichž zvířata žijí, ale také o to, jak dobře jsou místa chovu zabezpečena proti jejich úniku. V rámci připomínkového řízení jsme požadovali, aby se ke stavbám pro chov takových zvířat vyjadřovala i krajská veterinární správa a aby bylo možno zvíře odebrat, pokud není stavba dostatečně zajištěna proti jeho úniku, a to do doby sjednání nápravy. V případě odebrání zvířat však nastává další problém – kam s nimi? Zoologické zahrady nemají neomezenou kapacitu, soukromá zařízení nemají ani kapacitu, ani peníze. Právě proto zůstávají zejm. šelmy nadále v tristních podmínkách u svých majitelů. Jsme přesvědčeni, že je do budoucna nezbytné legislativně vyřešit i zřizování záchytných či záchranných zařízení pro zvířata vyžadující zvláštní péči.

Připomínky ochránce: sp. zn. 42766/2018/S

Když nebudete rychlí, určí vám částku za vyvlastnění pozemku stát

Připomínkovali jsme navrhovanou změnu zákona o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, která novelizuje také řadu dalších předpisů, mj. zákon o vyvlastnění. Podle něj by měl mít vlastník pozemku, který má být vyvlastněn, pouhých 15 dnů na to, aby předložil znalecký posudek, na jehož základě se určí náhrady za vyvlastnění. Pokud to nestihne, náhrady určí stát. Taková lhůta je zcela nereálná a vyvlastňovaný by se dostal do nepřijatelně nerovného postavení. Požadujeme, aby lhůta pro předložení znaleckého posudku činila alespoň 60 dnů.

Novela by také měla např. znemožnit vlastníkům pozemku, na němž se bude stavět vybraná stavba někoho jiného, aby se jakkoliv vyjádřili ke kolaudaci. Taková koncepce je podle nás ústavně problematická. Ústavní soud totiž v minulosti konstatoval, že vyloučení vlastníků pozemků, na nichž je stavba umístěna, z kolaudačních řízení je chybou zákonodárce.

Připomínky ochránce: sp. zn. 51130/2018/S

Víc studentů bude mít šanci stát se lesním hospodářem

Poukázali jsme na mezeru v lesním zákoně, která se týkala možnosti získat licenci odborného lesního hospodáře, jehož úkolem je zabezpečovat odbornou úroveň hospodaření v lese. Tato licence byla po určité době praxe udělována pouze absolventům středních škol a absolventům vysokých škol v magisterském studijním oboru. Díky naší připomínce k novele zákona, budou moci být licence po určité době praxe uděleny také absolventům vysokých škol v bakalářském studijním oboru a absolventům vyššího odborného vzdělání.

Připomínky ochránce: sp. zn. 42765/2018/S

Pomáháme

Pomohli nebo poradili jsme:

326 lidem s potížemi s územním či stavebním řízením nebo s užíváním stavby

166 lidem s problémy s odstraňováním nebo dodatečným povolováním stavby

84 lidem řešícím potíže týkající se vodovodů, kanalizací nebo ochrany vod

74 lidem s potížemi s nadměrným hlukem

Nejčastěji lidé hledali pomoc s:

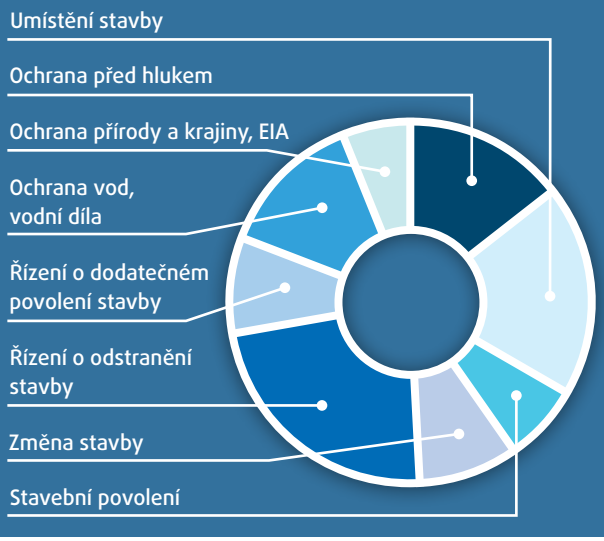

Zápach a prach z linky na drcení skla

Obrátila se na nás stěžovatelka s žádostí o prošetření postupu stavebního úřadu v souvislosti s opakovaným prodlužováním zkušebního provozu linky na recyklaci skla a drcení skleněných střepů. Po změně technologie linky byli totiž lidé v okolí dlouhodobě obtěžováni zápachem a prašností.

Zjistili jsme, že stavební úřad povolil provozovateli stavební úpravy a do linky byly umístěny separátory pro třídění jednotlivých složek skla a také rotační sušička skleněných střepů. Vzhledem k možným účinkům na okolí a na životní prostřední povolil stavební úřad na 9 měsíců zkušební provoz, během kterého měla být provedena měření znečišťujících látek a hlukové zátěže. Následně krajský úřad vydal rozhodnutí o povolení provozu zdroje znečištění. Stavební úřad pak zkušební provoz dvakrát prodloužil, aniž by si ověřoval výsledky předchozího zkušebního provozu a aniž by bral v úvahu stížností lidí na zápach a prašnost provozu. Česká inspekce životního prostředí navíc v téže době provedla několik kontrol a zjistila, že společnost provozovala sušárnu střepů v rozporu s podmínkami stanovenými výrobcem. Výrobce následně podmínky provozu upravil a prováděl opatření ke snížení hluku a zápachu.

Vytkli jsme stavebnímu úřadu, že měl situaci vážit s maximální opatrností, jestliže vyvstávaly vážné nedostatky provozu. Pokud bylo stavebnímu úřadu známo, že si lidé stále stěžují na obtěžování hlukem a zápachem z průmyslového provozu, neměl zkušební provoz prodlužovat, aniž by projednal s krajským úřadem, do jehož působnosti spadá ochrana životního prostředí. Krajský úřad totiž mohl stanovit specifické podmínky a zhodnotit, jestli je vůbec možné zkušební provoz prodloužit. Po vydání zprávy o šetření nás stěžovatelka informovala, že se situace výrazně zlepšila a provozovatel provádí opatření proti obtěžování okolí prachem a hlukem.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7217/2016/VOP

Tu studnu jsme nikdy neviděli, ale určitě tam je…

Stěžovatelka neúspěšně žádala městský úřad (který jednal v postavení vodoprávního úřadu), aby zrušil ochranné pásmo, které ji omezovalo v hospodaření na pozemku. Ochranné pásmo bylo zřízeno k ochraně studny, která však byla od pozemku stěžovatelky vzdálena a byla z ní odebírána pouze znečištěná voda. Stěžovatelka správně upozornila, že ochranná pásma jsou zřizována k tomu, aby chránila vodu pitnou. Vodoprávní úřad mimo jiné uváděl, že studna leží na pozemku stěžovatelky, ale jak jsme zjistili, neprovedl žádné místní šetření a vycházel jen z dokumentů, které měl v archivu. Kdyby místní šetření provedl, zjistil by, že studna na pozemku stěžovatelky skutečně neleží. Po naší zprávě, vodoprávní úřad zaměřil studnu v terénu a inicioval, aby byla v těchto správných souřadnicích zakreslena do územního plánu spolu se správnou polohou ochranného pásma. To nám však

nestačilo, protože pouhý zákres nemá na existenci ochranného pásma studny žádný vliv a problém stěžovatelky neřešil. Nespokojili jsme se ani s následným zrušením ochranného pásma na pozemku stěžovatelky, kde žádná studna není. Vytýkali jsme vodoprávnímu úřadu, že se stále zabývá jen polohou ochranného pásma, a chtěli jsme, aby zjistil, zda studna se znečištěnou vodou ochranu v podobě ochranného pásma vyžaduje. Jeho účelem je totiž chránit vydatnost, jakost a zdravotní nezávadnost vodního zdroje využívaného nebo využitelného pro zásobování pitnou vodou. Ačkoli si úřad neopatřil žádný odborný podklad, trval na tom, že ochranné pásmo zachová. Uplatnili jsme tedy vůči němu sankci a vyrozuměli nadřízený Krajský úřad Jihočeského kraje. Ani ten však nesprávný postup vodoprávního úřadu nenapravil.

Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 2121/2017/VOP

„Šmejdi" po telefonu

Šetřili jsme postup Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI), ve věci obchodních praktik při uzavírání spotřebitelských smluv po telefonu. Jednalo se o nabídku na odběr potravinového doplňku. Náš stěžovatel byl přesvědčen, že se k pravidelnému odběru doplňku nezavázal. Obchodní společnost ale trvala na tom, že kupní smlouvu s ní po telefonu uzavřel a požadovala peníze. Stěžovatel od smlouvy odstoupil a chtěl postup obchodní společnosti prošetřit. Podle SZPI se nejednalo o nekalé obchodní praktiky a stěžovatele upozornila na nezbytnou opatrnost při komunikaci s obdobnými telemarketingovými společnostmi. Po analýze audionahrávek rozhovorů jsme však dospěli k opačnému závěru. Iniciovali jsme proto jednání se SZPI a trvali na efektivnějším postihování nekalých obchodních praktik a na nastavení správné praxe do budoucna. SZPI následně zahájila kontrolu dalších stížností na nekalé praktiky této společnosti a prokázala je. Společnosti uložila upravit informace sdělované v telefonátech, písemných materiálech a na webových stránkách tak, aby odpovídaly zákonným požadavkům. Tato opatření společnost provedla.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6418/2016/VOP

Čisté pelechy a záchody pro pohodu zvířat nestačí

Obrátila se na nás členka spolku na ochranu zvířat se stížností na krajskou veterinární správu (dále jen KVS) a na obecní úřad. Oba úřady měly být nečinné při vyřizování jejího podnětu na týrání zvířat chovatelkou paní M. M. Chovatelka darovala spolku 13 koček z celkového počtu 21 koček, které s ní a s jejím psem žily v bytě 2+1. Zdravotní stav darovaných koček byl podle vyjádření veterináře špatný (podvýživa, infekční nemoci), proto se spolek obrátil na KVS s podnětem k provedení kontroly chovu chovatelky. Chovatelka sama nebyla soběstačná, potřebovala celodenní podporu svého partnera.

Podle našeho názoru KVS pochybila zejména tím, že nezjistila a neověřila zdravotní stav koček a nezabývala se všemi aspekty pohody zvířat. Blaho zvířat je totiž pojem daleko širší než dostatek potravy, vody a čisté záchody (to jediné KVS zkontrolovala). Důležitou součástí blaha zvířat je i jejich dobrý psychický a fyzický zdravotní stav, který se chovatel musí snažit zajistit jak vhodnými podmínkami chovu, tak odpovídající péčí, včetně zdravotní (veterinární). Pracovníci KVS musí být schopni zhodnotit i další podmínky, v nichž jsou zvířata chována, minimálně to, zda jsou respektovány jejich přirozené potřeby. Ačkoli KVS navrhla umístění koček do náhradní péče, nezdůvodnila proč a za jakých podmínek se mohou vrátit. Rovněž podala obecnímu úřadu podnět k prošetření přestupku týrání zvířat. Obecní úřad, pro který je podnět KVS závazný, následně celou záležitost převzal. Pochybil však tím, že stanovil chovatelce nepřiměřeně dlouhou dobu pro předkládání důkazů, čímž zcela popřel smysl řízení, tedy napravení závadného stavu a zabránění dalšímu týrání zvířat. Také pochybil tím, že podnět KVS k projednání přestupku postoupil Policii ČR, a to pouze v souvislosti s žádostí policie o poskytnutí podkladů k osobě chovatelky. Obecní úřad postupoval vnitřně rozporně, pokud na jednu stranu postoupil věc policii a na stranu druhou nepřistoupil u týchž zvířat k jejich odebrání (byť dočasnému). Obecní úřad nezahájil řízení o přestupku ani poté, co se policie věcí přestala zabývat.

KVS nás informovala, že se s některými závěry sice neztotožňuje, nicméně v budoucnu je bude mít na paměti. Obecní úřad si sám vyžádal stanovisko magistrátu. Ten souhlasil s naším hodnocením a obecní úřad nás poté informoval, že naše doporučení využije do budoucna při svém postupu v oblasti ochrany práv zvířat. Přestupkové řízení již zahájeno nebylo, neboť chovatelka zemřela.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 3591/2017/VOP

Mluvíme spolu

Konference k problematice ochrany zvířat proti týrání

V únoru 2018 jsme uspořádali konferenci na téma Aktuální poznatky a otazníky v oblasti ochrany zvířat proti týrání.

Některé ze závěrů konference jsme již uplatnili v připomínkovém řízení (viz výše). Další doporučení se týkala samotné praxe některých orgánů a definování, co všechno je týrání zvířat a co jsou např. nevhodné podmínky (zejm. v případech, kdy jsou v bytech chovány desítky koček nebo psů či v případech chovu šelem). Domníváme se, že by bylo žádoucí vytvořit po vzoru jiných zemí kodexy welfare pro některé skupiny zvířat. Kodexy by poskytly chovatelům obrázek o tom, jak se očekává, že se budou o zvířata starat, a kontrolním orgánům by poskytly vodítko, jak kterou situaci posuzovat, což by napomohlo i k jednotnému přístupu a hodnocení z jejich strany.

Stále častěji se objevují případy, kdy dochází k týrání desítek zvířat (zejm. koček a psů), která jsou chována přímo v obydlích (bytech či rodinných domech, garážích). Odhalení těchto případů je často fakticky nemožné, neboť zákon nedává kontrolním orgánům právo vstupu do obydlí.

Účastníci konference se rovněž shodli, že je třeba hledat způsoby, jak pomoci obcím s rozšířenou působností při financování zvláštních opatření podle zákona na ochranu zvířat proti týrání. Jde o případy, kdy obecní úřad rozhodne o odebrání zvířete (na přechodnou dobu nebo i natrvalo) a musí se pak o zvíře postarat.

Novela stavebního zákona přinesla průtahy

Pokud chce někdo stavět, musí většinou získat závazné stanovisko k souladu stavby s územním plánem. Do konce roku 2017 posuzoval tuto otázku sám stavební úřad, který dané řízení vedl, od 1. ledna 2018 přešla tato agenda na orgány územního plánování. Přechod agendy nebyl personálně zajištěn, došlo k přetížení některých úřadů a k průtahům při vyřizování žádostí stavebníků. Podle našich poznatků se problém týkal zejména úřadů ve velkých městech a v jejich okolí s dynamicky se rozvíjejícími oblastmi a s velkým přírůstkem obyvatelstva. V důsledku značného nárůstu žádostí se prodloužily lhůty k jejich vyřízení někdy i na více než půl roku. Stavebníci kvůli tomu nemohli začít stavět a obraceli se na nás opakovaně se stížnostmi. Orgány územního plánování upozorňovaly i na další negativní dopady novely, neboť se nemohly věnovat své hlavní činnosti, kterou je pořizování územních plánů, regulačních plánů či územních studií. Tento stav dokládal nepřipravenost a nedostatečné vyhodnocení, jaké nároky bude novela klást. Už od 1. září 2018 proto došlo ke změně stavebního zákona a byly stanoveny některé případy, kdy se závazné stanovisko nevydává. I když je zatím předčasné tuto dílčí úpravu hodnotit, samy úřady předpokládají snížení agendy jen v řádu procent. Snaha skupiny poslanců vrátit tuto agendu zpět na stavební úřady zatím nebyla dovršena. Budeme situaci dál sledovat a věnovat se jí.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4521/2018/VOP

Proč si lidé tolik stěžují na stavební úřady?

Pravidelně prezentujeme naše poznatky Petičnímu výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Výbor nás požádal, abychom mu vysvětlili, proč jsou stížnosti na stavební úřady trvale jedny z nejčastějších. Na základě našich poznatků jsme vybrali tyto důvody, které spolu vzájemně souvisejí.

Současný **stavební zákon je příliš složitý** nejen pro stavebníky, ale také pro samotné stavební úřady. Upravuje širokou škálu odlišných procesů a aktů,

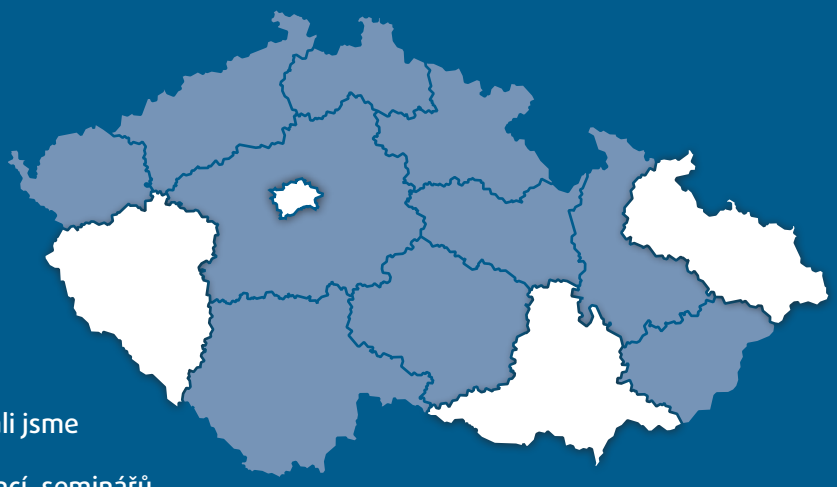

Uspořádali jsme

5 skonferencí, seminářů a kulatých stolů

pro 320 účastníků

které zakládají v zásadě stejné právo – právo stavět. A když chce někdo stavět? Pak ho možná čeká klasické správní řízení (územní, stavební a kolaudační), nebo bude stačit některý jiný, jednodušší postup (územní souhlas, souhlas s ohlášením stavby, kolaudační souhlas, veřejnoprávní smlouva, certifikát autorizovaného inspektora, zjednodušené územní řízení), anebo bude možná lepší zkombinovat více možností (např. spojené územní a stavební řízení). Nově lze také spojit tyto postupy s procesem posuzování vlivů stavby na životní prostředí (EIA).

Přestože zákonodárce při schvalování současného stavebního zákona (účinného od roku 2007) a při všech jeho zásadních novelách argumentoval zjednodušením postupů stavebních úřadů a zejména urychlením procesů ve výstavbě, účinek v praxi byl opačný.

Řešením rozhodně není oklešťování práv účastníků či dotčených osob. Většinou se totiž ukázalo, že takové pokusy byly v rozporu s českým i evropským právem. Naše poznatky navíc ukazují, že **účast veřejnosti na stavebních řízeních nemá zásadnější vliv na jejich délku**. Problémem jsou spíše neustálé změny stavebního zákona (jeho časté novelizace). Komplikovanost a nepřehlednost právní úpravy má přímý vliv na délku jednotlivých procesů a chybovost úřadů.

Dalším faktorem, který ovlivňuje délku a kvalitu řízení, je **personální situace na stavebních úřadech**. Neustále se měnící právní úprava, její složitost a finanční ohodnocení úředníků má za následek, že stavební úřady nejsou obsazeny dostatkem kvalifikovaných pracovníků, kteří o tato místa nemají zájem. Nepříznivá situace panuje zejména ve větších, hlavně krajských městech a jejich okolí (Jihomoravský kraj, Hlavní město Praha, Středočeský kraj a další). Nejedná se o problém pouze prvoinstančních stavebních úřadů, ale také krajských úřadů a Ministerstva pro místní rozvoj.

Výše popsané může být také důvodem, proč se rozmáhají tzv. černé stavby. V praxi totiž existuje jen málo dobrých příkladů, kdy se stavebníkovi nepovoleně stavět „nevyplatilo" a kdy byla taková nepovolená stavba skutečně odstraněna. Ve společnosti proto převládá přesvědčení, **že nepovoleně stavět je běžné a výhodné**. Administrace nepovolených staveb stavebními úřady je navíc zdlouhavá, nákladná a zabírá čas úředníků, kteří by se mohli věnovat projednávání řádných staveb nebo stavebnímu dozoru. V konečném důsledku to jde k tíži těch, kteří postupují v souladu s právem.

Pokud se Ministerstvo pro místní rozvoj rozhodne pro další změny stavebního práva, mělo by se tak stát po důkladné analýze aktuálních problémů stavebnictví a praxe stavebních úřadů. V žádném případě by se tak nemělo dít pouze pod taktovkou Hospodářské komory ČR či soukromých společností.

6 JUSTICE, MIGRACE, FINANCE

V průběhu roku 2018 jsme prověřovali, jak finanční správa používá zajišťovací příkazy. Naše šetření vedlo k vydání nových metodických pokynů, které zlepší postavení podnikatelů. Rovněž se podařilo dořešit dlouhodobý nejednotný postup soudů při vymáhání tzv. justičních pohledávek (soudní poplatky, náklady trestního řízení, náklady za ustanovené advokáty aj.). Výhledově by je měla na základě novely Ministerstva spravedlnosti vymáhat místo soudů celní správa. To je výsledek, který jsme si přáli.

Vyřídili jsme celkem

1231 podnětů;

z toho

→ **787** v působnosti,

444 mimo působnost.

→ **76** našich šetření skončilo zjištěním pochybení,

ve **všech** se podařilo dosáhnout nápravy

Měníme pravidla

Proč by nemohl do probačního spisu za klienta nahlížet jeho zplnomocněný zástupce?

Probační a mediační služba neumožnila nahlédnout stěžovatelce do spisu jejího bratra, který byl ve výkonu trestu odnětí svobody, i když předložila plnou moc. Důvodem mělo být, že to neumožňuje spisový řád. Po našem šetření Probační a mediační služba přepracovala spisový řád a zmocněnci klientů nově mohou na základě plné moci do spisu nahlížet.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6761/2017/VOP

Rozumná pravidla pro zajišťování výběru daní

Vedli jsme systémové šetření zaměřené na používání zajišťovacích příkazů finanční správou. Ačkoliv dostupná statistická data podporovala závěr, že k plošnému užívání či dokonce zneužívání zajišťovacích příkazů nedocházelo, nelze vyloučit, že v některých případech finanční správa skutečně pochybila a mohla poškodit bezúhonného podnikatele. Přivítali jsme proto nový metodický pokyn k uplatňování zajišťovacích příkazů, který podmínky pro jejich vydání zpřísňuje. Prostor pro další zlepšení praxe finanční správy vidíme v otázce prověřování podmínek pro trvání zajištění. Upozornili jsme na nutnost vyřešit aplikaci úroku z neoprávněného jednání správce daně v případě zajišťovacích příkazů. Úrok slouží neprávem poškozeným podnikatelům k náhradě škody. Vydání obou metodických pokynů bylo přislíbeno na začátku roku 2019.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4452/2017/VOP

Jeden telefonát ze soudu mohl pomoci

Setkali jsme se s případem vážně nemocného odsouzeného, kterému soud vyhověl s žádostí o odklad výkonu trestu odnětí svobody jeden den před plánovaným nástupem. Odsouzený trpěl onkologickým onemocněním v pokročilém stádiu. Ani on, ani věznice se o odkladu výkonu trestu včas nedozvěděli, takže odsouzený nastoupil do výkonu trestu a nadále čekal na rozhodnutí o své žádosti. Až po několika týdnech výkonu trestu se konečně dozvěděl, že mu byl odklad povolen. Zjistil však, že po nástupu do výkonu trestu už rozhodnutí o odkladu nemá žádné účinky, proto požádal o přerušení výkonu trestu. O den později zemřel. Na základě našeho šetření soud přijal pravidla pro včasnou neformální komunikaci s odsouzeným a věznicí. Pokud soud povolí odklad výkonu trestu odnětí svobody v krátké době před stanoveným nástupem odsouzeného do věznice, vyrozumí odsouzeného o povolení odkladu vedle standardního doručení

také telefonicky, popřípadě e-mailem. Současně soud o povolení odkladu vyrozumí vhodným způsobem příslušnou věznici. Aby se takový případ již neopakoval, požádali jsme Ministerstvo spravedlnosti o změnu příslušné instrukce upravující postup všech soudů.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7176/2017/VOP

Férový proces pro všechny

Zabývali jsme se postupem ministerstva vnitra při rozhodování o správním vyhoštění v případě cizinců ze zemí, v nichž probíhá válečný konflikt. Při rozhodování je totiž třeba posoudit, zda návratem do vlasti nebude cizinec ohrožen na životě. Prošli jsme 34 případů z Afghánistánu, Iráku, Somálska a Sýrie, tedy ze zemí, kde byla v uvedené době vysoká úspěšnost žádostí o mezinárodní ochranu. Zjistili jsme systémové nedostatky v řízení, které cizincům ztěžovaly uvést, před jakým nebezpečím uprchli ze své země. Cizinci na podzim 2015 neměli k dispozici právní pomoc a mnohdy nerozuměli účelu vyhošťovacího řízení. Někteří dostali informace v jazyce, kterému nerozuměli. V dalších případech nebylo průkazné, zda cizinci některá poučení obdrželi. Někdy jim nebyla položena otázka, co jim hrozí po návratu do vlasti. Z jejich vyjádření vyplývalo, že nerozuměli způsobu fungování schengenského prostoru a principu, že je potřeba požádat o mezinárodní ochranu v první zemi Evropské unie. Posouzení, co jim hrozí po návratu do země původu, bylo zcela nedostatečné. Ministerstvo vnitra odůvodnilo možnost návratu tím, že cizinci v České republice nepodali žádost o mezinárodní ochranu, ačkoli někteří z nich vyjádřili přání zde o mezinárodní ochranu požádat. Ředitelství cizinecké policie a Ministerstvo vnitra přijaly několik systémových opatření, která by měla do budoucna zajistit cizincům možnost vyjádřit své obavy z návratu. Zároveň však usnadní policii a ministerstvu soustředit se pouze na problémové země původu.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6610/2015/VOP

Pomáháme

Pomohli nebo poradili jsme:

113 lidem a firmám řešit problémy s daněmi a clem

100 lidem potýkajícím se s průtahy v soudních řízeních

Nejčastěji lidé hledali pomoc s:

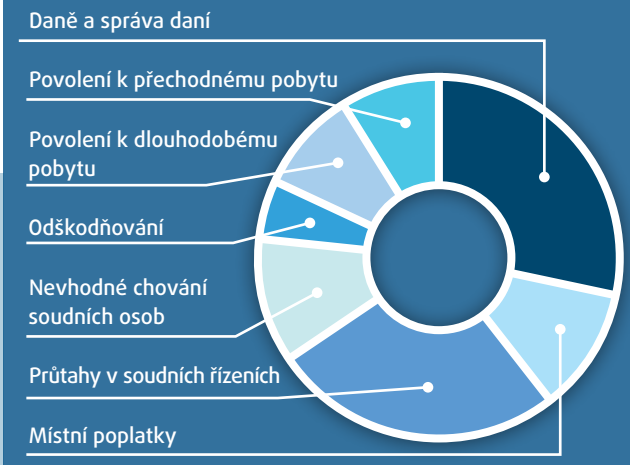

Nervozita soudce nesmí bránit pořizování obrazového záznamu jednání

Soudce zakázal účastníku řízení pořídit obrazový záznam ze soudního jednání z důvodu, že je nervózní, když je filmován. Účastník řízení si stěžoval u předsedkyně soudu na nevhodné chování soudce. Neuspěl. Předsedkyně soudu stížnost vyhodnotila jako nedůvodnou. Dospěli jsme k závěru, že nervozita soudce není legitimním důvodem pro neudělení souhlasu s pořízením obrazového záznamu. Soudce má být profesionál a vysoké nároky, které jsou na něj kladeny, mají směřovat k posílení důvěry veřejnosti v soudnictví. Předsedkyně soudu podle nás měla stížnost vyhodnotit jako důvodnou. Kromě toho stěžovatel vznesl také výhrady vůči obsazení soudního senátu, kterého byla sama předsedkyně soudu původně členkou. Předsedkyně soudu se proto měla vyloučit z projednávání této části stížnosti jako úřední osoba, vůči jejíž činnosti stížnost směruje. Předsedkyně soudu nakonec pochybení uznala a projednala naše závěry s dotyčným soudcem. Seznámila s nimi i další soudce a širší vedení soudu.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6194/2016/VOP

Když soud rozhoduje o dětech, nesmí mít průtahy

Matka desetileté dcery se domáhala omezení styku dcery s otcem a zejména s jeho manželkou. Když ani po půl roce soudkyně nenařídila jednání, výslechy, ani vypracování znaleckých posudků, podala matka stížnost na průtahy v řízení předsedovi soudu. Předseda soudu stížnost shledal nedůvodnou, ale slíbil průběh opatrovnického řízení sledovat, aby došlo k rychlému projednání věci. Když se po dalším více než půl roce podle matky řízení nikam neposunulo, obrátila se s podnětem na nás. Kontaktovali jsme předsedu soudu a dotázali se ho, v jakém stavu je toto opatrovnické řízení, zda je dodržen princip naléhavosti, zda řízení probíhá plynule a je přiměřeně dlouhé. Předseda soudu připustil, že celková doba řízení je nepřiměřená, s ohledem na skutečnost, že se řízení týká péče o nezletilé dítě. Přispěla k tomu i dlouhodobější pracovní neschopnost soudkyně a fakt, že soud dlouho nemohl najít znalce, který by zpracoval posudek. Čtyři soudem postupně ustanovení znalci vždy požádali o zproštění povinnosti posudek vypracovat. Předseda soudu po našem upozornění přislíbil řízení v krátkých časových intervalech pravidelně sledovat a také se zasadil o co nejrychlejší projednání a rozhodnutí případu. V době pracovní neschopnosti rozhodující soudkyně zajistil odeslání spisu znalkyni na dopracování znaleckého posudku, aby nedošlo k další prodlevě.

Tisková zpráva ze dne 3. 5. 2018

Přiměřené exekuční náklady u bagatelních pohledávek

Obec vymáhala po stěžovateli pokutu ve výši 1 000 Kč prostřednictvím soudního exekutora. Celkové náklady exekuce dosáhly částky téměř 4 600 Kč. Dospěli jsme k závěru, že obec nepostupovala správně. Její povinností je volit takový

způsob vymáhání, aby výše nákladů nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku. Obec již částky do 10 000 Kč prostřednictvím soudního exekutora nevymáhá. Stěžovatel se proti příkazu k úhradě nákladů exekuce úspěšně bránil u soudu.

Zpráva ochránce: sp. zn. 8208/2016/VOP

Tisková zpráva ze dne 31. 8. 2018

„Prodávat" pohledávku na nedoplatku za popelnice nejde

Obecní úřad uzavřel smlouvu o postoupení pohledávek za neuhrazené poplatky za komunální odpad. Novým věřitelem se místo obecního úřadu stala fyzická osoba. Obecní úřad (jakožto správce daně) je vůči dlužníkovi v postavení nadřízeném, nikoli rovnoprávném (jako je tomu v případě, kdy je věřitelem fyzická osoba). Z toho mu plyne povinnost vést daňové řízení a zabezpečit placení poplatků. Postoupit (prodat) pohledávku na nedoplatku za popelnice neumožňuje žádný právní předpis, kterým je obecní úřad při správě poplatku vázán. Navíc již samotným projednáním postoupení nedoplatků s třetí osobou se úředník vystavuje riziku porušení mlčenlivosti. Obecní úřad přislíbil, že v budoucnu nebude uzavírat smlouvy o postoupení veřejnoprávních pohledávek na fyzické osoby.

Zpráva ochránce: sp. zn. 1321/2017/VOP

Je možné vybrat poplatek z mrtvého psa?

Na ochránce se obrátila stěžovatelka, které magistrát vyměřoval místní poplatek ze psů za roky 2009 až 2015, ačkoli byl její pes v roce 2013 utracen. Stěžovatelka však tuto skutečnost neohlásila, proti doručovaným platebním výměrům se nebránila a její postoj změnila až nařízená exekuce. Vzhledem k časové prodlevě bylo možné stěžovatelce pomoci pouze u poplatku za období roku 2015. Došli jsme k závěru, že magistrát pochybil, když nezahájil přezkumné řízení ve chvíli, kdy mu stěžovatelka v roce 2017 doručila potvrzení o usmrcení psa. Magistrát po naší intervenci platební výměr zrušil a další řízení zastavil.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5489/2017/VOP

Tisková zpráva ze dne 8. 11. 2018

Také doplatek mzdy je třeba chránit

Stěžovatel vyhrál soudní spor s bývalým zaměstnavatelem, kterému soud uložil zaplatit stěžovateli zpětně odpracované přesčasy. Stěžovatel však doplatek mzdy neobdržel, neboť finanční úřad postihl přiznaný nárok v celém rozsahu daňovou exekucí. Stěžovatel neúspěšně žádal o její zastavení z důvodu, že nárok na doplatek mzdy nelze postihnout přikázáním jiné peněžité pohledávky. Namítal, že tento způsob exekuce nevyužívá ochranná ustanovení typická pro srážky ze mzdy. Finanční úřad na základě našeho šetření zastavil daňovou exekuci a přiznal stěžovateli úrok za své neoprávněné jednání. Vymožený doplatek mzdy ani úrok však stěžovatel opět neobdržel, neboť finanční úřad tyto peníze započítal na nedoplatek stěžovatele na dani z příjmů. Budeme se proto v následujícím roce zabývat otázkou, zda si správce daně může ponechat prostředky získané neoprávněnou exekucí.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3003/2017/VOP

Žadatelé o azyl z Číny

Od léta 2015 do léta 2016 požádalo v České republice o mezinárodní ochranu 78 příslušníků Čínské lidové republiky hlásících se ke křesťanskému náboženskému vyznání, v jejichž řízeních nedošlo ani po uplynutí zákonné lhůty k vydání rozhodnutí. V říjnu 2017 jsme proto zahájili šetření z vlastní iniciativy, ve kterém jsme se zaměřili na postup odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra z hlediska možných průtahů. Zjistili jsme, že ve všech šetřených případech ke vzniku neodůvodněných průtahů došlo. Ministerstvo poté v průběhu února 2018 rozhodlo o všech žádostech. Azyl byl udělen pouze osmi z žadatelů, ostatním nebyla udělena žádná z forem mezinárodní ochrany. S ohledem na obsahy rozhodnutí jsme zahájili další šetření, které dosud nebylo ukončeno. V současnosti jsou jednotlivé případy projednávány soudy ve správním soudnictví.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6741/2017/VOP

Mluvíme spolu

Pomáháme obecním úřadům zorientovat se ve správě místních poplatků

V roce 2018 jsme uspořádali celkem 3 semináře zaměřené na správu místních poplatků. Z naší praxe je patrné, že obecní úřady chybují například při rozhodování o prominutí poplatku, (ne)vydávání platebních výměrů nebo při vymáhání bagatelních pohledávek. Na pochybení, ale i dobrou praxi obecních úřadů, jsme upozorňovali i na konferenci Svazu měst a obcí ČR. Celkem jsme proškolili přes dvě stovky obecních úředníků.

Za nezákonný zajišťovací příkaz mají podnikatelé rychle obdržet odškodnění

Uspořádali jsme kulatý stůl s názvem: Důsledky nesprávného postupu správce daně - Kam kráčíš, úroku? Považujeme za důležité, aby se podnikatelé, kteří byli zajišťovacím příkazem postihnuti nezákonně (tj. soud zrušil zajišťovací příkaz), rychle dostali k odškodnění. K tomuto účelu slouží právě úrok z neoprávněného jednání správce daně. K vyjasnění toho, zda lze úrok vyplácet i v případě nezákonných zajišťovacích příkazů, přispěla i odborná debata na tomto fóru. Pokud škoda přesahuje vyplacenou částku úroku, mohou se podnikatelé domáhat její náhrady u ministerstva financí. I tento postup však činí v praxi potíže. K problematice odpovědnosti státu za škodu při správě daní proto uspořádáme ve spolupráci s Komorou daňových poradců v roce 2019 navazující konferenci.

Správa pojistného na veřejné zdravotní pojištění

Stejně jako jsme se setkali s rozdílnou praxí při vymáhání justičních pohledávek, rozdíly panují i v postupu zdravotních pojišťoven při správě placení pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Zmapovali jsme proto praxi napříč všemi zdravotními pojišťovnami. O výsledcích tohoto výzkumu jsme pak se zástupci pojišťoven i Ministerstva zdravotnictví debatovali na kulatém stole. Při jednání se nepodařilo dosáhnout dohody ohledně toho, zda pojišťovny musí při vybírání pojistného aplikovat daňový řád a v jakém rozsahu. Na řešení těchto systémových otázek budeme proto pracovat i v dalším roce.

Zajímáme se o aktuální otázky (nejen) správy justice

Měli jsme příležitost účastnit se série kulatých stolů pořádaných Ministerstvem spravedlnosti k výběru a hodnocení soudců a k dalším koncepčním otázkám, které mají směřovat ke změně zákona o soudech a soudcích. Přivítali jsme, že ministerstvo hodlá v zákoně upravit zákaz opakovaného jmenování předsedů a místopředsedů soudů. Na tento problém jsme upozorňovali již v roce 2016.

K problematice výběru soudců se ombudsmanka vyjádřila na sněmu Soudcovské unie ČR v Táboře a upozornila rovněž na dlouhodobě přetrvávající nedostatky ve zveřejňování soudních rozhodnutí

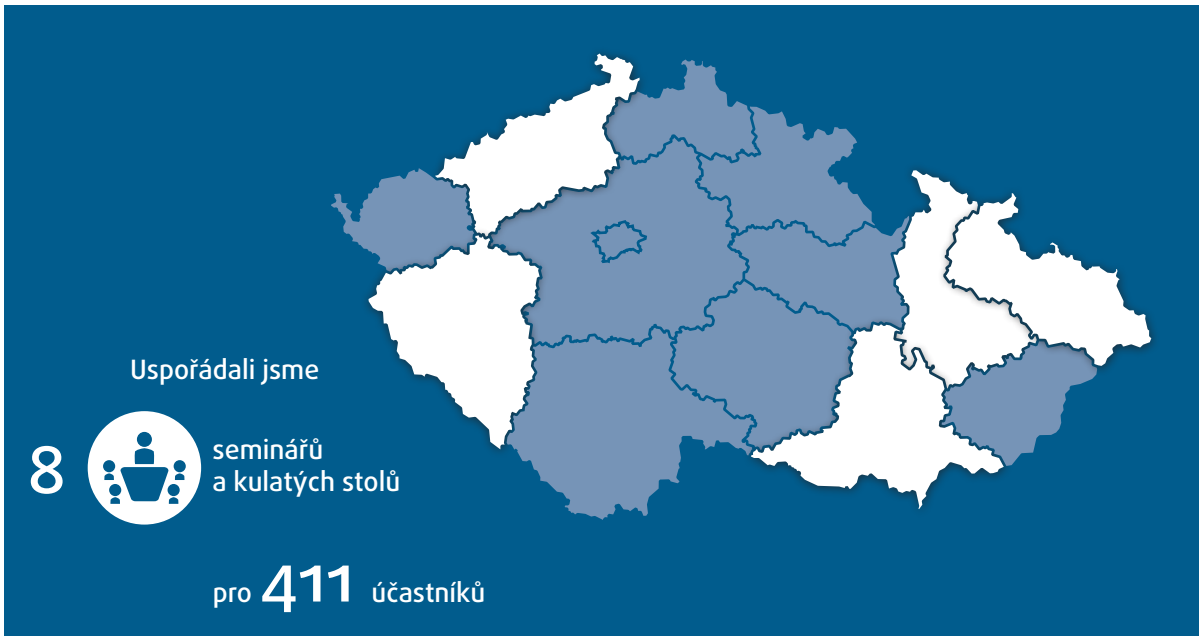

v databázi spravované Ministerstvem spravedlnosti. I na toto téma jsme upozornili již v roce 2016 ve výroční zprávě. Ani za poslední dva roky se situace nezlepšila. U poloviny krajských soudů nepřibylo v databázi ani jedno rozhodnutí, u ostatních krajských a vrchních soudů jde pouze o řádově desítky rozhodnutí. V únoru 2019 uspořádáme kulatý stůl, na kterém kromě diskuse o aktuálním stavu zveřejňování soudních rozhodnutí a o aktuálních plánech ministerstva, počítáme se sdílením zkušeností se správci elektronických databází judikatury vrcholných soudů České republiky a rovněž s odborníky Slovenské republiky, kde jsou soudní rozhodnutí zveřejňována již od roku 2012.

Tisková zpráva ze dne 12. 10. 2018

Tradiční semináře z cizineckého a azylového práva

V září 2018 jsme uspořádali tradiční odborný seminář z azylového a cizineckého práva. Příspěvky ze semináře jsou v Ročence uprchlického a cizineckého práva 2017. V březnu 2018 jsme na Justiční akademii ve spolupráci s Nejvyšším správním soudem seznamovali soudce se svými poznatky zejména k procesním otázkám společného evropského azylového systému.

Ročenka uprchlického a cizineckého práva

Jak zacházet s nezletilým cizincem bez doprovodu a jak ho poznat

V uplynulém roce se naše kolegyně Linda Janků jako členka mezinárodní expertní skupiny zřízené Výborem pro práva dítěte Rady Evropy podílela na utváření mezinárodních standardů v oblasti určování věku nezletilých cizinců bez doprovodu a jejich opatrovnictví. Obě témata jsou velmi důležitá pro zvýšení ochrany práv dětí v migrační situaci, o kterou členské státy Rady Evropy usilují. Nezletilí cizinci bez doprovodu často přicházejí do Evropy bez dokladů, které mohou osvědčit jejich přesný věk (ať už proto, že pocházejí ze zemí, kde tyto dokumenty nikdy nedostali, nebo o ně přišli v důsledku války či útrap na cestě). V těchto případech může být nutné určit jejich věk kvalifikovaným odborným posouzením, aby se všem dětem dostalo ochrany a zacházení, které jim podle práva náleží, a naopak z těchto výhod netěžily osoby, které již dětmi nejsou. Zároveň je klíčové, aby byl všem nezletilým cizincům bez doprovodu co nejdříve ustanoven kvalifikovaný opatrovník, který bude schopen hájit jejich nejlepší zájmy se zohledněním specifik a zranitelnosti dítěte v migrační situaci a podílet se na hledání trvalého řešení jeho situace. Expertní skupina během roku 2018 oba materiály týkající se určování věku i opatrovnictví dokončila a budou předloženy ke schválení Výboru pro práva dítěte Rady Evropy.

7 DOHLED NAD OMEZOVÁNÍM OSOBNÍ SVOBODY

Navštěvujeme místa, kde se nacházejí, nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě, a vyřizujeme stížnosti z věznic a psychiatrických nemocnic. Dohlížíme rovněž na provádění vyhoštění a předávání cizinců.

Letos jsme:

navštívili **27** zařízení,

sledovali **54** vyhoštění a předání cizinců,

přijali **603** podnětů klientů sociálních služeb, pacientů a vězněných osob,

proškolili **111** profesionálů ze zařízení dlouhodobé a psychiatrické péče a pracovníků krajských úřadů v tématech prevence špatného zacházení,

Přijali a analyzovali jsme

7397 správních rozhodnutí o vyhoštění,

819 správních rozhodnutí o zajištění a prodloužení zajištění cizinců.

Více informací o dohledu nad omezováním osobní svobody naleznete ve výroční zprávě NPM 2018

http://bit.ly/VZ_NPM

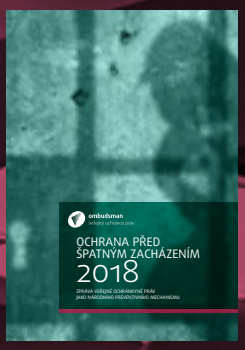

Měníme pravidla

Navštívená zařízení 2018

Liberec – **B**

Bohnice – **C**

Javorník – **G**

Cheb – **A**

Mnichov u Mariánských Lázní – **E**

Zvíkovec – **D**

Plzeň – **C**

Merklín u Přeštic – **E**

Psáry – **D**

Příbram – **A**

Osek u Strakonic – **E**

Opařany – **C**

Zboží – **D**

Jihlava – **A**

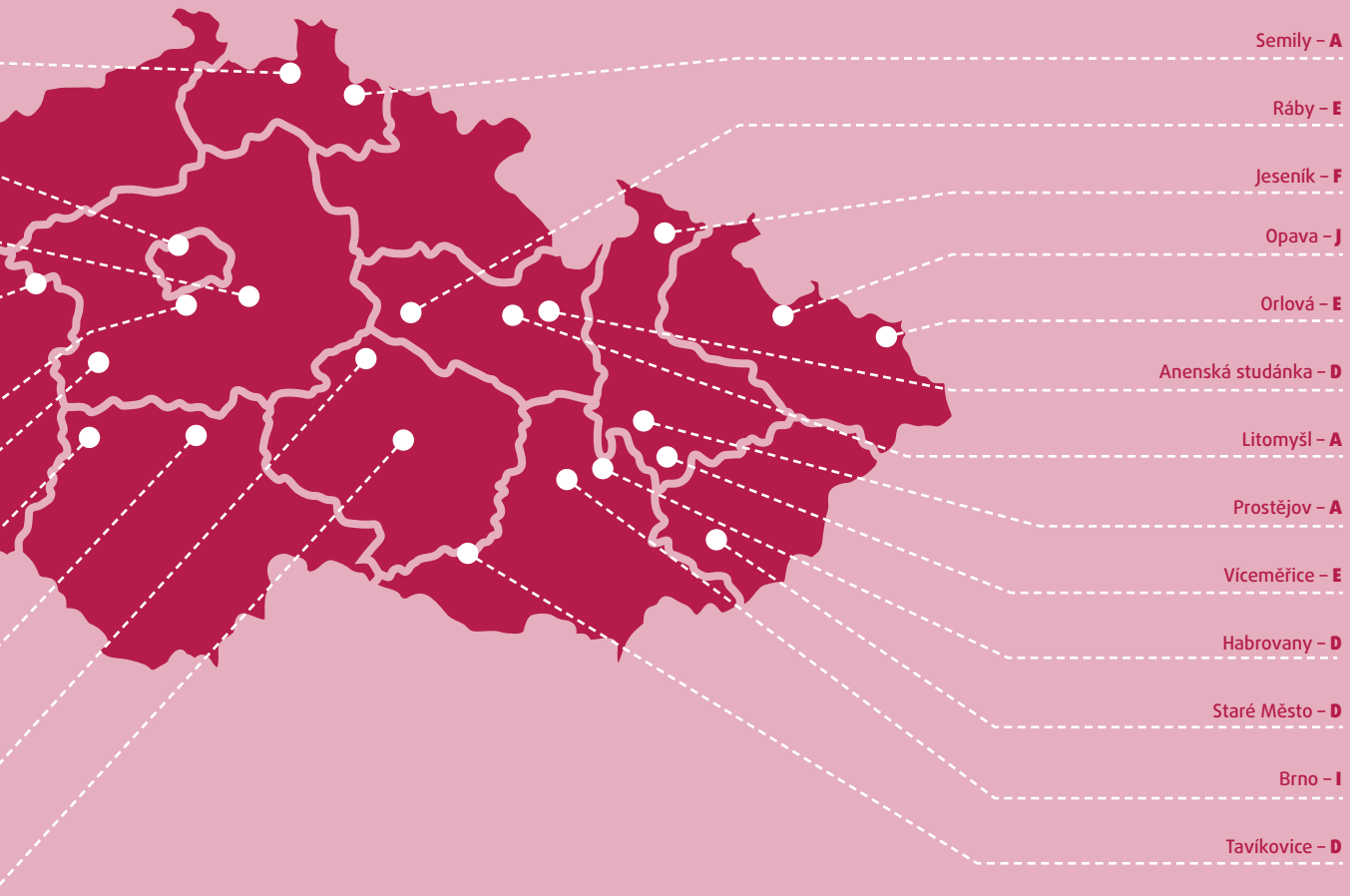

A Policejní cely
B Vazební věznice
C Psychiatrická nemocnice
D Systematické návštěvy se zaměřením na realizaci volebního práva
E Domov pro osoby se zdravotním postižením
F Léčebna pro dlouhodobě nemocné
G Domov pro seniory
I Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
J Ústav pro výkon zabezpečovací detence

2018: zaostřeno na domovy pro osoby se zdravotním postižením

Zacházení s klienty

Zjišťovali jsme, zda v domovech nedochází ke špatnému zacházení s klienty. Soustředili jsme se na míru autonomie klientů, možnost volného pohybu, vyhodnocování rizik hrozících klientům, na prací s klienty s problémovým chováním, na vzdělávání a zaměstnávání klientů nebo na otázku intimity a sexuality klientů. Takto zaměřené návštěvy jsme začali provádět už v roce 2017 a navštívili jsme celkem 9 zařízení. Svá zjištění představíme v samostatné souhrnné zprávě.

Volební právo

V návaznosti na komunální volby jsme uskutečnili sérii 7 návštěv zaměřených na výkon volebního práva u lidí s postižením, zejména pak těch, jejichž svéprávnost byla omezena. Spolupracovali jsme při tom s kolegy a kolegyněmi z odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením. Cílem návštěv bylo ověřit, zda zařízení poskytují klientům odpovídající podporu při realizaci volebního práva a jaké jsou aktuální překážky, které brání lidem s postižením volit. Svá zjištění představíme v samostatné souhrnné zprávě.

Odměny pracujících odsouzených se zvýšily

Na nedostatečnou odměnu pracujících jsme upozorňovali v souhrnné zprávě z návštěv věznic a ochránkyně o tom i osobně jednala s ministrem spravedlnosti. V dubnu 2018 došlo k valorizaci odměn pracujících vězněných osob. Vláda se zabývá dalším návrhem valorizace odměn s účinností od 1. července 2019 s tím, že výše pracovní odměny bude navázána na minimální mzdu. V nejnižší sazbě by tvořila měsíční odměna vězně polovinu minimální mzdy. Práce odsouzených je stále atraktivní pro soukromé zaměstnavatele a zvýšení odměn pomůže vězněným osobám splácet jejich závazky již v průběhu výkonu trestu. Právě dluhy jsou jedním z důvodů recidivy.

http://bit.ly/zprava-veznice

Detence v sociálních službách

Ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí jsme pracovali na aktualizaci doporučeného postupu v případě detence v zařízení sociálních služeb. Cílem doporučení je seznámit poskytovatele dotčených sociálních služeb, pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a opatrovníky s problematikou vážně míněného nesouhlasu klienta s poskytováním pobytových sociálních služeb a s povinnostmi, které z takovéhoto jednání plynou.

Doporučení se také zaměřuje na postup soudu v rámci řízení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb. (http://bit.ly/MPSV--detence)

Klecové lůžko v psychiatrickém zařízení

Při systematické návštěvě psychiatrického zařízení jsme zjistili, že někteří pacienti jsou umisťováni do klecového lůžka. Klecové lůžko není uvedeno v taxativním výčtu omezovacích prostředků obsaženém v § 39 odst. 1 zákona o zdravotních službách. Jeho použitím dochází k omezování osobní svobody člověka způsobem, který zákon neumožňuje. Zařízení jsme proto bezprostředně po návštěvě doporučili,

aby klecové lůžko přestalo využívat. Zařízení našemu doporučení vyhovělo.

Výkon zabezpečovací detence

Navštívili jsme zařízení pro výkon zabezpečovací detence, která svým charakterem stojí na pomezí mezi věznicí a psychiatrickou nemocnicí. Setkali jsme se s plošným uzamykáním zde umístěných osob na celách po podstatnou část dne a s vedením terapeutických a vyšetřovacích rozhovorů přes mříže. Poukazovali jsme nevhodnou podobnost výkonu zabezpečovací detence podmínkám výkonu trestu odnětí svobody. Provedli jsme také analýzu rozhodnutí o uložení zabezpečovací detence, z níž vyplynulo, že přibývá změn z ochranného léčení právě na zabezpečovací detenci. Poznatky jsme shrnuli v souhrnné zprávě. Zároveň připravujeme diskusní kulatý stůl s odborníky zabývajícími se zabezpečovací detencí, který proběhne v únoru 2019.

http://bit.ly/zabezpecovaci-detence

Posouzení zdravotní způsobilosti cizinců k realizaci vyhoštění

Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra přijalo na základě našeho doporučení opatření vztahující se k posouzení zdravotní způsobilosti cizince za účelem realizace vyhoštění. Lékař musí vždy individuálně posoudit způsobilost vyhošťovaného cizince vzhledem ke způsobu dopravy (např. několikahodinový let) a informovat o tom policisty realizující vyhoštění.

Příprava publikací, které napomohou změnit praxi

Připravovali jsme k vydání v roce 2019 publikace, které shrnují naše poznatky a doporučení a přispívají k prevenci špatného zacházení. Jde o sborník stanovisek ochránce, který se věnuje vězeňským tématům, o souhrnnou zprávu z návštěv zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a o souhrnnou zprávu z návštěv ústavů pro výkon zabezpečovací detence. Připravujeme také souhrnnou zprávu z návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením. Sérii těchto návštěv jsme ukončili v roce 2018.

Děti v zařízeních pro výkon ústavní výchovy

Na základě informací získaných během systematických návštěv školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy jsme se začali intenzivně věnovat způsobům hodnocení dětí v těchto zařízeních (zejména tzv. bodovací systém). Pozornosti neuniklo ani provádění osobních prohlídek dětí např. při návratu z vycházek. V konkrétním případě jednoho navštíveného zařízení jsme upozornili na nedostatečný zákonný podklad pro provádění osobních prohlídek a rovněž jsme doporučili do jednoho roku přestat s využíváním bodovacího systému. Těmto a dalším tématům z oblasti ústavní a ochranné výchovy budeme věnovat pozornost i nadále.

Pomáháme

100 podnětů z oblasti sociálních služeb.

Většina podnětů se týkala stížností na kvalitu poskytovaných sociálních služeb nebo na činnost inspekce kvality sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí. Několikrát se na nás také obrátila samotná zařízení, ať už s dotazy, jak mají plnit své povinnosti, či se stížnostmi na úřady registrující sociální služby.

Nemáme oprávnění zabývat se jednotlivými stížnostmi klientů na kvalitu poskytované péče, vždy se ale snažíme poradit. Můžeme však prověřovat, jak takové stížnosti na péči vyřídila inspekce kvality sociálních služeb.

Opakovaně upozorňujeme na to, že neexistuje nezávislý orgán, který by prošetřoval stížnosti klientů sociálních služeb (viz Vyhodnocení doporučení za roky 2016 a 2017 str 16). Koncem roku 2018 konečně započala žádoucí komunikace s Ministerstvem práce a sociálních věcí, jejímž výsledkem by měla být změna zákona o sociálních službách, která přinese vznik nezávislého stížnostního systému pro oblast sociálních služeb.

39 podnětů ze zařízení poskytujících psychiatrickou péči

Pacienti nejčastěji upozorňovali na podmínky pobytu a léčby v psychiatrických nemocnicích. Zabývat se přímo můžeme jen těmi stížnostmi, které se týkají výkonu ochranného léčení nařízeného soudem v trestním řízení. Náš požadavek na zavedení dozoru státního zastupitelství nad dodržováním právních předpisů při výkonu ochranného léčení ústavního stále nebyl vyslyšen (viz Vyhodnocení doporučení za roky 2016 a 2017 str 16).

456 podnětů od obviněných, odsouzených a chovanců

Nejčastěji jsme se zabývali stížnostmi vězněných osob na to, že nemohou být umístěny v zařízeních blízko svých rodin. Často se na nás také obracely kvůli nespokojenosti s poskytovanou zdravotní péčí ve věznicích a tomu, jak vězeňská služba nakládá s jejich finančními prostředky uloženými ve věznici. Počet podnětů vězněných osob rok od roku stoupá. V roce 2018 šlo o meziroční nárůst o 12 %.

Kouření ve věznicích

Obrátilo se na nás několik odsouzených nekuřáků z Věznice Bělušice. Stěžovali si na to, že ve věznici byl zrušen nekuřácký oddíl. Jsou sice ubytováni na nekuřácké ložnici, ale společné prostory jsou neustále zakouřené, stejně tak prostory schodiště, kde čekají na odběr stravy. Konstatovali jsme, že Věznice Bělušice pochybila, když jsou odsouzení nekuřáci pravidelně vystavováni negativnímu účinku pasivního kouření ze strany odsouzených kuřáků, a řediteli věznice jsme navrhli několik způsobů řešení dané nežádoucí situace. Po vydání zprávy o šetření byl ve věznici zřízen samostatný nekuřácký oddíl, kde byli ubytovaní všichni odsouzení, kteří požádali o oddělené ubytování od odsouzených kuřáků.

Zpráva ochránce: sp. zn. 477/2018/VOP

Prohlídka osoby se zdravotním postižením při vstupu do budovy soudu

Stěžovatelka se sluchovým postižením se na nás obrátila se stížností na postup justiční stráže spadající pod Vězeňskou Službu České republiky, která ji podrobila prohlídce při vstupu do soudní budovy. Příslušníci provádějící prohlídku kontrolovali pomocí RTG zařízení i její kompenzační pomůcku - sluchadlo, čímž došlo k jeho znehodnocení.

Ministerstvo spravedlnosti nám na základě zprávy z šetření sdělilo, že doporučilo Vězeňské službě ČR,

aby při plnění úkolů justiční stráže při vstupu do budov soudů a dalších střežených budov postupovala se zvýšenou citlivostí k lidem se zdravotními pomůckami a brala ohled na jejich specifické potřeby. Považovali jsme to za dostatečné opatření k nápravě.

Stěžovatelka nás informovala, že jí Vazební věznice Ostrava, které byli příslušníci justiční stráže organizačně podřízeni, vyplatila na náhradě škody za zničené sluchadlo 8547 Kč.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6263/2016/VOP

Podmínky v eskortních celách na soudech

Stěžovatel se na nás obrátil s podnětem týkajícím se nevhodných podmínek v soudních eskortních celách. Upozornili jsme předsedkyni soudu, že je její povinností zajistit, aby materiální podmínky cel splňovaly základní požadavky umožňující důstojný pobyt osob zde umístěných a aby docházelo k co nejmenšímu zásahu do jejich práv. Pobyt v nevyhovujícím prostředí může obzvlášť negativně působit na zadržené osoby a ovlivňovat je bezprostředně před klíčovým soudním jednáním v jejich věci. Předsedkyně soudu po obdržení zprávy přislíbila nápravu stavu.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7497/2017/VOP

12 podnětů z cizineckých zařízení

Jsme jediný nezávislý orgán, který může dohlížet na podmínky a zacházení v zařízeních pro zajištění cizinců, přijímacích střediscích a pobytových střediscích.

Přístup zajištěného cizince k právní pomoci

Ukončili jsme šetření z vlastní iniciativy, v němž jsme shledali pochybení Ředitelství služby cizinecké policie. Pochybení spočívalo v neumožnění přístupu k právní pomoci cizinci, který se nacházel v zařízení pro zajištění cizinců, konkrétně v jeho části s přísným režimem.

Ředitelství služby cizinecké policie původně s odkazem na § 144 odst. 4 zákona o pobytu cizinců uvádělo, že i kdyby setkání s právníkem proběhlo, muselo by se odehrát za přítomnosti policistů. Dané ustanovení sice takový výklad umožňuje, ale stěží šlo o úmysl zákonodárce a ze srovnání s jinými předpisy o omezení svobody člověka i z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že konzultace s právním zástupcem musí probíhat zásadně bez přítomnosti třetí osoby. Policie tento výklad přijala, ale pro předejití výkladovým problémům v budoucnu by bylo vhodné zmíněné ustanovení novelizovat

Zpráva ochránce: sp. zn. 3728/2017/VOP

Mluvíme spolu

Součástí prevence špatného zacházení je osvěta. Pomáháme i tím, že na seminářích, konferencích, při výuce na právnických fakultách apod. přednášíme o dobrých standardech zacházení, o našich zjištěních, doporučeních a výsledcích naší práce. Pravidelně publikujeme v měsíčníku Sociální služby, v němž se snažíme reagovat na nejčastější dotazy pracovníků v sociálních službách stran podmínek poskytování sociálních služeb. Přispíváme také do dalších odborných časopisů, např. do Českého vězeňství, Listů sociální práce a dalších.

Kulatý stůl s vedoucími zařízení pro osoby se zdravotním postižením

Po sérii 9 návštěv zařízení pro osoby se zdravotním postižením jsme uspořádali kulatý stůl s řediteli navštívených zařízení, na kterém jsme diskutovali naše zjištění a doporučení pro praxi. Hovořili jsme zejména o tom, že péče v těchto zařízeních má spočívat v rozvíjení samostatnosti klientů. Mluvili jsme také o nedostatečném počtu lékařů, kteří by klientům poskytovali lékařskou péči přímo v zařízení, a o dalších problémech spojených se snižováním kapacit zařízení.

Školení pracovníků v sociálních službách

Zorganizovali jsme školení pro pracovníky sociálních služeb, kteří pečují o klienty se syndromem demence. Společně s námi přednášela expertka z oboru ošetřovatelství, která se specializuje na oblast správné péče o tyto klienty. Cílem školení bylo zprostředkovat naše poznatky ze systematických návštěv pobytových sociálních služeb, ale především v rámci preventivního působení posílit ochranu klientů závislých na poskytované péči a také poskytnout podporu samotným pracovníkům při výkonu jejich povolání.

Školení pracovníků léčeben dlouhodobě nemocných

Připravili jsme seminář pro pracovníky ve zdravotních službách ze Středočeského kraje, zejména těch,

kteří pečují o pacienty v léčebnách dlouhodobě nemocných. Cíl školení byl obdobný jako v případě školení pracovníků v sociálních službách, tedy zprostředkovat naše poznatky ze systematických návštěv léčeben dlouhodobě (viz souhrnná zpráva z návštěv léčeben dlouhodobě nemocných 2017, http://bit.ly/zprava-LDN) a představit tak dobrou praxi. Série školení bude pokračovat i v dalších krajích.

Další prevence a osvěta

V rámci osvětové a preventivní činnosti se zapojujeme do výuky předmětů Klinika sociálních práv na právnické fakultě v Olomouci a Lidská práva na živo na právnické fakultě v Brně. Kurzy nejsou zaměřeny pouze na teoretické otázky, studenti rovněž zkouší řešit konkrétní podněty, které jsou pro dané téma typické. Nejen se studenty, ale i s dalšími zájemci, sdílíme naše poznatky např. také v rámci tzv. letní školy vězeňství v Praze nebo letní školy lidských práv v Brně. Ad hoc se účastníme tzv. metodických dnů pro úředníky v rámci krajů či obcí s rozšířenou působností. Přednesli jsme příspěvek na Pražských gerontologických dnech s názvem „Život pacientů s demencí v LDN". Zapojili jsme se do metodického semináře pro pracovníky vězeňské služby, jehož tématem byla příprava cizinců na realizaci trestu vyhoštění, poradenství pro cizince ve výkonu trestu odnětí svobody, dobrovolné návraty a praktická úskalí při realizaci vyhoštění.

Slyšení před Výborem proti mučení OSN

Na slyšení Výboru OSN proti mučení v Ženevě odpovídala právnička našeho odboru na dotazy členů výboru související s naším vyjádřením k 6. periodické zprávě České republiky, která pojednává o naplňování závazků plynoucích z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (č. 143/1988 Sb.). Ve vyjádření jsme doplnili zprávu vlády o naše konkrétní zkušenosti ze systematických návštěv (zacházení v policejních celách, věznicích a psychiatrických zařízeních, pojistky proti špatnému zacházení) a z jednání s orgány státní správy (například na úseku ochrany dětí ohrožených domácím násilím, inkluzivního vzdělávání, detence a vyhošťování cizinců).

Slyšení před Podvýborem pro prevenci mučení při OSN

Vedoucí odboru dohledu nad omezováním osobní svobody referoval Podvýboru proti mučení při OSN o činnosti národního preventivního mechanismu v České republice. Zástupci Podvýboru se dotazovali zejména na zajištění nezávislosti a na aktuální výzvy, kterým v boji proti špatnému zacházení čelíme. Ocenili způsob provádění systematických návštěv a individuální i systémová témata, kterým se při návštěvách věnujeme.

Spolupráce v oblasti monitoringu navracení cizinců

Evropská návratová agentura FRONTEX a mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik jsou subjekty, se kterými spolupracujeme v oblasti monitorování nucených návratů cizinců do jejich domovských zemí. Spolupráce spočívá zejména ve školení, které poskytují naše právničky osobám pověřeným sledovat vyhošťování v jiných zemích či monitorovat návratové operace. Přispíváme tak k zefektivňování návratových operací, v rámci nichž jsou neoprávněně pobývající cizinci navraceni do zemí původu.

V březnu jsme v areálu letiště Václava Havla v Praze spolu s a dalšímu subjekty zorganizovali seminář pro zástupce zemí Evropské unie, kteří jsou činní v oblasti monitorování nucených návratů cizinců do jejich domovských zemí. Naše právničky a další zúčastnění školili své kolegy v monitoringu vyhošťování, a to od procesu přípravy přes odlet do cílové země až po předání daného cizince místním úřadům.

Další mezinárodní aktivity

Jako národní preventivní mechanismus fungujeme již 13 let a v Evropě patříme k nejdéle působícím. Máme zkušenosti, které rádi předáváme, ale rovněž se chceme učit novým věcem. Proto jsme se zúčastnili několika setkání s našimi zahraničními kolegy a prohloubili spolupráci s rakouským národním preventivním mechanismem. Kolegové z Rakouska navštívili Vazební věznici v Brně a seznámili se s podmínkami pro výkon trestu, vazby a zabezpečovací detence v České republice, diskutovali jsme o způsobech šetření. V rámci příprav na provádění systematických návštěv vazebních věznic jsme recipročně navštívili Vazební věznici Korneuburg v Rakousku.

Překlady standardů CPT

Podíleli jsme se na překladech dalších standardů a informačních přehledů (tzv. factsheets) Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), které jsou tvořeny výňatky z obecných a individuálních zpráv tohoto výboru. České verze výstupů CPT jsou k dispozici na webu (http://bit.ly/standardy-CPT). Nově je výčet standardů obohacen o standardy týkající se imigrační detence, mladistvých zbavených svobody podle trestního práva, výkonu vazby, samovazby a omezovacích prostředků v psychiatrických zařízeních pro dospělé.

8 ROVNÉ ZACHÁZENÍ A DISKRIMINACE

Ochrana před věkovou diskriminací, standardy kontroly rovného zacházení na pracovišti a překážky, jimž čelí osoby se zdravotním postižením v přístupu k zubní péči. To jsou stěžejní témata roku 2018. V oblasti školství jsme se zabývali společným vzděláváním romských a neromských dětí, problémy dětí s odlišným mateřským jazykem a férovostí přezkumu státní maturitní zkoušky.

Celkem jsme obdrželi

342 stížností s námitkou diskriminace,

což je o 42 méně než v roce 2017.

Diskriminaci jsme zjistili ve 30 případech,

z toho

16× šlo o diskriminaci přímou.

9× o nepřímou diskriminaci

5× o pronásledování, obtěžování, pokyn nebo navádění k diskriminaci.

v 59 případech se diskriminaci nepodařilo potvrdit ani vyvrátit.

Podrobnosti obsahuje Výroční zpráva o ochraně před diskriminací 2018

http://bit.ly/VZ_dis

Zaostřeno na stížnosti

Ve kterých oblastech se lidé cítili diskriminováni v roce 2018?

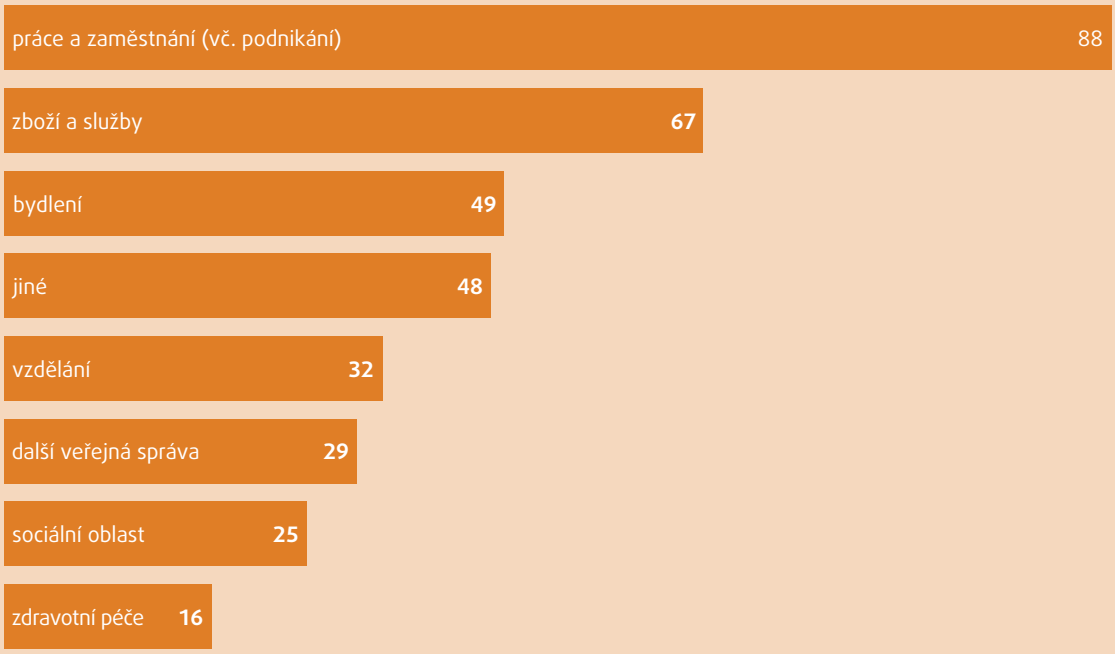

Proč se lidé cítili diskriminováni v roce 2018

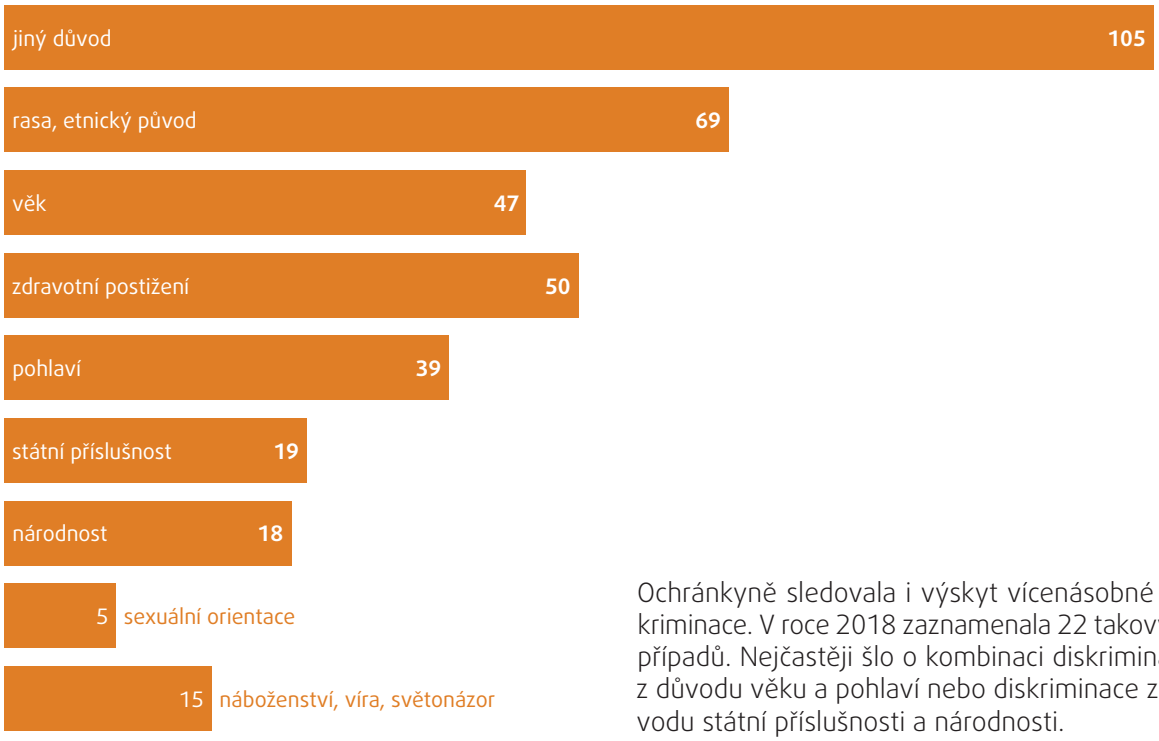

Ochránkyně sledovala i výskyt vícenásobné diskriminace. V roce 2018 zaznamenala 22 takových případů. Nejčastěji šlo o kombinaci diskriminace z důvodu věku a pohlaví nebo diskriminace z důvodu státní příslušnosti a národnosti.

Měníme pravidla

Standardy kontroly rovného zacházení na pracovišti

Naše opakovaná šetření ukázala, že se orgány inspekce práce při kontrole rovného zacházení se zaměstnanci a zaměstnankyněmi dopouštějí řady pochybení, a proto jsme vypracovali určitý standard, kterým by se měly řídit. Státní úřad inspekce práce přislíbil vydat v roce 2019 nový metodický pokyn, který by situaci v terénu zlepšil.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 5112/2014/VOP

Zubní péče je pro osoby s postižením mnohdy nedostupná

Výzkumem jsme zjistili, že osoby s mentálním postižením a poruchou autistického spektra čekají velmi dlouho na konzervačně-chirurgická ošetření zubů v celkové anestezii (zhruba 4 měsíce). Jednotná kritéria pro takové ošetření neexistují, zubní pracoviště navíc nepostupují jednotně ani při otázce úhrad. Doporučujeme tento stav změnit.

Zpráva ochránce: sp. zn. 51/2017/DIS

Vysokoškolské diplomy pro osoby, které změnily pohlaví

Praxe vysokých škol byla v otázce vydání diplomů trans lidem nejednotná. Oslovili jsme Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s žádostí o metodické usměrnění. Ministerstvo vyhovělo našemu doporučení a poslalo vysokým školám dopis, kterým nabádá k větší vstřícnosti vůči trans absolventkám a absolventům.

Doporučení ochránce: sp. zn. 4/2018/SZD

Systém vyhrazeného parkování v Brně konečně respektuje rovnost

Jednotlivé městské části Brna nepostupovaly při zřizování vyhrazeného parkoviště jednotně a opíraly se o sporné metodické doporučení Magistrátu. Vydali jsme několik doporučení pro stanovení spravedlivých pravidel při udělování souhlasu vlastníka komunikace. Magistrát města Brna tato doporučení přijal a vlastní metodické doporučení, které činilo v praxi lidem potíže, zrušil.

Doporučení ochránce: sp. zn. 14/2017/SZD

Ten, kdo žádá o městský byt, nemusí být vždy ekonomicky aktivní

Město nás požádalo o konzultaci k plánované změně vnitřního předpisu o přidělování městských bytů. Upozornili jsme, že požadavek, aby žadatelé a žadatelky o městské byty byli ekonomicky aktivní, nepřímo znevýhodňuje některé skupiny osob (např. vyššího věku či se zdravotním postižením). Tento sporný návrh nakonec nebyl přijat.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 16/2018/DIS

Přinášíme návod, jak zajistit společné vzdělávání romských a neromských dětí

V Česku existuje 136 škol s vyšším podílem romských žáků. Segregace je přitom nezákonná. Na základě rozhovorů s řediteli a ředitelkami škol jsme formulovali 10 klíčových doporučení, jak situaci změnit. Patří k nim kvalitní předškolní vzdělávání, dobrá příprava pedagogů na různorodý kolektiv, vytváření příležitostí pro setkávání rodičů všech dětí, dovážení dětí do vzdálenějších škol apod. Doporučení adresujeme zejména ministerstvu, České školní inspekci a obcím jako zřizovatelům.

Doporučení ochránce: sp. zn. 86/2017/DIS

Může osoba se sluchovým postižením vystudovat pedagogický obor?

Ano, může. Museli jsme ale upozornit pedagogické fakulty vysokých škol na to, že požadovat doklad o absenci logopedické vady, není vždy opodstatněné. Formulovali jsme doporučení, jak podezřelá kritéria vhodně upravit. Některé vysoké školy doporučení vyslyšely a ke studentům a studentkám se sluchovým postižením nyní přistupují individuálně.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3180/2016/VOP

I děti s odlišným mateřským jazykem potřebují podporu

Na základě našeho šetření Ministerstvo školství potvrdilo, že nedostatečná znalost vyučovacího jazyka představuje speciální vzdělávací potřebu, a žákům s odlišným mateřským jazykem tudíž náleží adekvátní podpora. Ministerstvo jsme dále požádali, aby vydalo jednotnou metodiku pro školská poradenská zařízení, aby věděla, jak mají v případech žáků s odlišným mateřským jazykem postupovat. Ministerstvo přislíbilo metodiku vydat do konce prvního čtvrtletí roku 2019.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 1345/2017/VOP

Přezkumy státních maturit budou férovější

Několik let jsme soustavně upozorňovali na nedostatky v postupech Ministerstva školství. Jsme rádi, že došlo ke změně maturitní vyhlášky a ministerstvo se zavázalo, že bude svá rozhodnutí o přezkumu lépe odůvodňovat (zejména v případě úloh z matematiky). Přislíbilo také, že bude lépe poučovat o právech prostřednictvím formulářů a do roku 2020 připraví výsledkový portál tak, aby se student mohl seznámit s poklady pro rozhodnutí formou dálkového přístupu.

Tisková zpráva ochránce ze dne 24. října 2018

Trestní oznámení není vždy to správné řešení

Kritizovali jsme postup hygienické stanice hl. m. Prahy, která podala trestní oznámení na 31 HIV pozitivních mužů a neprovedla tzv. epidemiologické šetření, jak jí zákon o ochraně veřejného zdraví ukládá. O neúčinnosti jejího kroku svědčí i fakt, že policie všechna trestní oznámení odložila. Ministerstvo zdravotnictví s naším závěrem nakonec souhlasilo. Hlavní hygienička písemně upozornila na nevhodný postup všechny hygienické stanice v zemi.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 844/2016/VOP

Pomáháme

Lidé s naší pomocí dosahují spravedlnosti. Nemusí vždy chodit k soudu. Často postačí právní rada anebo upozornění, že některé jednání by mohlo být diskriminační.

Pomohli jsme

třem romským dívkám z dětského domova, které začaly navštěvovat nesegregovanou základní školu

dítěti s postižením, kterému škola neposkytovala podporu z důvodu chybějícího doporučení

ženě, která se po rodičovské dovolené dohodla na férovějších podmínkách ukončení zaměstnání

Zpráva ochránce: sp. zn. 1613/2018/VOP

chlapci, jemuž mateřská škola povolila donášku a konzumaci vegetariánského jídla

starostce, která v obci zajišťovala bydlení pro muže s duševním onemocněním

V roce 2018 jsme se zaměřili na věkovou diskriminaci v zaměstnání. Pomohli jsme

starší ženě, s kterou se zaměstnavatel dohodl na finanční kompenzaci za nezákonnou výpověď

Zpráva ochránce: sp. zn. 3560/2016/VOP

Tisková zpráva ze dne 5. 12. 2018

starší učitelce, které zaměstnavatel bránil v čerpání studijního volna

Tisková zpráva ze dne 13. 9. 2018

zaměstnanci, jemuž zaměstnavatel nechtěl z důvodu věku vyplácet příspěvek na penzijní připojištění

Zpráva ochránce: sp. zn. 1966/2016/VOP

Tisková zpráva ze dne 17. 5. 2018

zaměstnanci se starobním důchodem, kterého kolektivní smlouva vylučovala z možnosti poskytnutí podílů za dosažení kampaňových cílů

Antidiskriminační žaloby před českými soudy

Z našich úspěšných soudních případů vybíráme:

Antidiskriminační žalobu mohou podat i pozůstalí, potvrdil Nejvyšší soud.

Zpráva ochránce: sp. zn. 61/2015/DIS

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2260/2017 ze dne 13. 12. 2017

Zaměstnavatel se musel omluvit bývalé zaměstnankyni za šikanu z důvodu věku. Zaplatil také kompenzaci za újmu ve výši 50 tisíc korun.

Zpráva ochránce: sp. zn. 134/2013/DIS

Rozsudek Okresního soudu v Ostravě sp. zn. 85 C 20/2016 ze dne 8. 3. 2018

Pokud se rodiče podílejí na úhradě asistenta pedagoga, jedná se o diskriminaci. Stát má povinnost tyto náklady rodičům nahradit.

Zpráva ochránce: sp. zn. 189/2012/DIS

Rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 29 Co 466/2017 ze dne 15. 3. 2018

Na základě naší metodické pomoci se v roce 2018 na soud obrátili tito lidé

Učitelka s vadou zraku, kterou pro její zdravotní postižení šikanoval zaměstnavatel a pokusil se s ní rozvázat pracovní poměr.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3381/2017/VOP

Tisková zpráva ochránce ze dne 20. 9. 2018

Zaměstnankyně, se kterou zaměstnavatel zrušil pracovní poměr ve zkušební době poté, co mu oznámila, že otěhotněla.

Tisková zpráva ochránce ze dne 30. 1. 2019

Muž s poruchou autistického spektra, který byl vzhledem k povaze svého zdravotního postižení tři roky neúspěšný při hledání vhodné sociální služby.

Zpráva ochránce: sp. zn. 851/2018/VOP

Téma hodné zvláštní pozornosti

V roce 2018 jsme vydali tři důležitá stanoviska k přijímání do zaměstnání. Zaslali jsme je orgánům inspekce práce, aby je zohlednily ve své kontrolní činnosti.

Plyne z nich, že

pracovní inzerce v jiném než českém jazyce nemusí být automaticky diskriminační

Stanovisko ochránce: sp. zn. 1/2015/DIS

totožnost podatelů diskriminačních pracovních inzerátů na internetu je třeba zjišťovat v součinnosti s provozovateli inzertních portálů

Zpráva ochránce: sp. zn. 1896/2017/VOP

odmítání zaměstnání uchazečů, kteří si přejí výplatu mzdy v hotovosti, může být kvalifikováno jako diskriminace z důvodu majetku

Stanovisko ochránce: sp. zn. 39/2018/DIS

Mluvíme spolu

Úředník, který slaďuje = Úřad, který účinně pracuje

Vydali jsme doporučení, které přímo navazuje na výzkum z roku 2017 zaměřený na problematiku sladění osobního a rodinného života se státní službou. Doporučení je určeno zejména ministerstvům, Ministerstvu vnitra (sekci pro státní službu) a Odboru rovnosti žen a mužů Úřadu vlády. Na doporučení reagovalo 67 služebních úřadů. Odpovědi ukázaly, že mezi úřady stále panují rozdíly v tom, zda vůbec a popřípadě jak konkrétní doporučení realizovat. Budeme proto dál komunikovat s náměstkem ministra vnitra pro státní službu a žádat jej o koordinaci konkrétních opatření v oblasti slaďování soukromého a rodinného života s výkonem služby.

Doporučení ochránce: sp. zn. 32/2018/DIS http://bit.ly/vyzkum-sladovani

Tisková zpráva ochránce ze dne 4. 10. 2018

Tematický rok: Věková diskriminace

O věkové diskriminaci v kolektivních smlouvách jsme jednali se Státním úřadem inspekce práce a Českomoravskou konfederace odborových svazů.

Tisková zpráva ochránce ze dne 4. 5. 2018

Lektorovali jsme tři semináře o věkové diskriminaci pro soudy, advokacii, ministerstva, inspekční orgány, neziskové organizace i akademický sektor.

Praktický právní seminář „Věková diskriminace“ http://bit.ly/vekova-diskriminace

Uspořádali jsme další benefiční koncert. Výtěžek ze vstupného byl věnován spolku Hurá na výlet, který pořádá volnočasové aktivity pro seniory, výlety a kulturní akce.

Promítali jsme švédský dokumentární film „Život začíná po stovce“. Jeho hlavní hrdinka boří mýty o starých lidech, kteří neumí pracovat s moderními technologiemi, jsou pomalí a samotářští, a ukazuje, že i po dosažení sta let může být život zábava.

Rok důležitých jednání

O diskriminaci a rovných šancích jsme vedli dialog především s

— ministryní práce a sociálních věcí,

— ministrem školství, mládeže a tělovýchovy,

— náměstkem ministra vnitra pro státní službu,

— hlavní hygieničkou České republiky.

— generálním inspektorem Státního úřadu inspekce práce,

— ústředním školním inspektorem,

— ústředním ředitelem České obchodní inspekce.

Uspořádali jsme také dvě vrcholná jednání:

Nenávistné projevy na internetu

Jednali jsme s komisařkou Evropské komise pro spravedlnost, ochranu spotřebitelů a otázky rovnosti pohlaví, s ministrem vnitra, policejním prezidentem, nejvyšším státním zástupcem a se zmocněnkyní vlády pro lidská práva.

Občané EU a jejich rodinní příslušníci

Za účelem informování o naší nové působnosti a nastavení vzájemné výměny informací jsme jednali s velvyslanci a velvyslankyněmi Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru. Jednání hostil velvyslanec Francouzské republiky.

Nové publikace

K problematice věkové diskriminace jsme vydali

— Diskriminace z důvodu věku

— Věková diskriminace v judikatuře Soudního dvora EU

— Věková diskriminace v zaměstnání – judikatura českých soudů

— Věková diskriminace – případy ochránce

V rámci projektu „Služba šitá na míru" vznikly následující publikace

- Leták: Práce ve státní službě nebo rodina? Chtějme obojí
- Leták: Práce nebo rodina? Chtějme obojí
- Sborník z mezinárodní konference: Slaďování pracovního, osobního a rodinného života (2018)
- Materiál: Příběhy o slaďování pracovního a soukromého života v Kanceláři ombudsmana

DANA
KOVAŘÍKOVÁ
EK
VĚRA
JOUROVÁ
EK

Sborník „Občanství EU“ z roku 2017 jsme nechali přeložit do angličtiny.

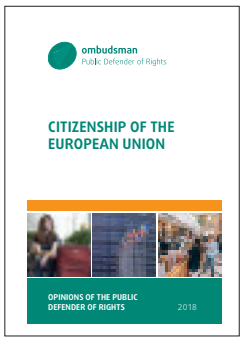

Aktualizovali jsme doporučení k rovnému přístupu k předškolnímu vzdělávání

Doporučení ochránce: sp. zn. 25/2017/DIS http://bit.ly/doporuceni-predskolni--vzdelavani

Veřejná správa

Pro inspekční a ústřední správní orgány jsme uspořádali již tradiční kulatý stůl „Společně proti diskriminaci“. Proškolili jsme několik desítek zaměstnanců a zaměstnankyň Ministerstva financí, Finanční správy a Ministerstva obrany v otázce rovného zacházení v zaměstnání. Vzdělávali jsme krajské koordinátory pro romské záležitosti, styčné důstojníky Policie České republiky pro menšiny a terénní sociální pracovníky.

Kulatý stůl „Společně proti diskriminaci“

Advokacie

V rámci dlouhodobého partnerství s Pro bono aliancí jsme se i v roce 2018 soustředili na vzdělávání advokátů a advokátek, kteří bezplatně poskytují právní pomoc obětem diskriminace. Lektorovali jsme celkem čtyři semináře na tato témata:

— Základy antidiskriminačního práva.

— Obtěžování na pracovišti.

— Rovné odměňování: jak vyhrát případ u soudu?

— Diskriminace při poskytování zdravotní péče.

Neziskové organizace

Uspořádali jsme kulatý stůl, kde jsme společně se zástupci a zástupkyněmi neziskových organizací probrali několik důležitých témat, především otázky spojené s nenávistnými projevy ve veřejném prostoru, diskriminací HIV pozitivních osob a méně příznivým zacházením z důvodu pohlaví v oblasti vzdělávání.

K jednání o palčivých problémech souvisejících s diskriminací jsme se s některými neziskovými organizacemi sešli i individuálně. Jmenovat můžeme především Rozkoš bez rizika, organizaci In Iustitia, Nesehnutí, Romodrom nebo META. Jednali jsme také se Svazem měst a obcí České republiky. O diskriminaci jsme přednášeli na akcích Tichého světa, Nadace Open Society Fund Praha, Muzea romské kultury a Leges humanae.

Kulatý stůl „Rok 2017 v oblasti boje proti diskriminaci“

Studenti a studentky

Za klíčový prvek osvěty v oblasti rovného zacházení považujeme vzdělávání budoucích generací právníků a právniček. Ve spolupráci s Právnickou fakultou Masarykovy univerzity a Pro bono aliancí jsme se v roce 2018 aktivně podíleli na vzdělávacích projektech „Škola lidských práv“ a „Lidská práva na živo“.

Organizovali jsme odborné semináře, exkurze, letní stáže pro posluchače a posluchačky Právnické fakulty a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a Právnické fakulty Karlovy univerzity a také workshopy pro studenty a studentky středních škol.

9. OCHRANA PRÁV OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Od roku 2018 monitorujeme, jak jsou naplňována práva zakotvená Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Za tímto účelem provádíme výzkumná šetření a formulujeme doporučení. Prostřednictvím poradního orgánu nebo i přímo spolupracujeme ve svých aktivitách s lidmi s postižením a neziskovými organizacemi. Zabýváme se postupem obcí, coby veřejných opatrovníků, a připravujeme různé osvětové aktivity. Informujeme také Výbor OSN pro práva lidí s postižením.

Přijali jsme **80** podnětů poukazujících na systémové problémy lidí se zdravotním postižením.

Navázali jsme spolupráci s **60** neziskovými organizacemi.

Natočili jsme **5** osvětových videí.

Naši činnost tvoří

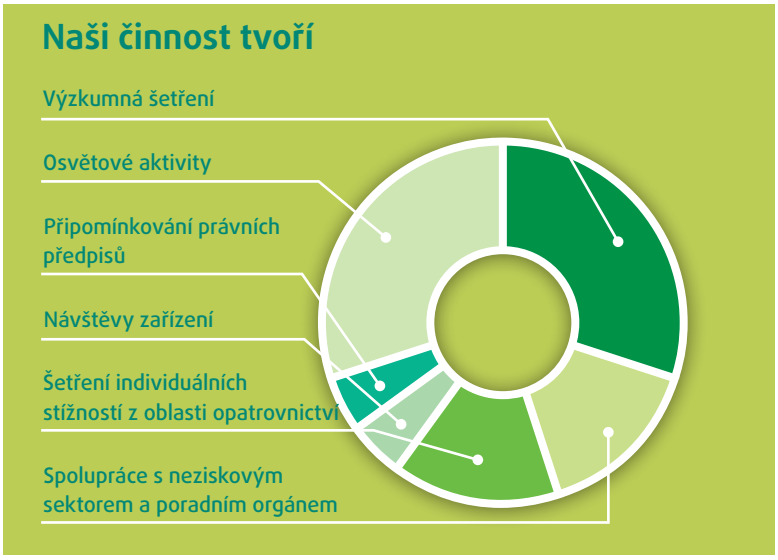

V roce 2018 jsme:

- Přijali **80** podnětů poukazujících na systémové problémy lidí se zdravotním postižením,
- Přijali **78** podnětů z oblasti veřejného opatrovnictví a dalších podpůrných opatření,
- Oslovili **398** neziskových organizací a s **60** navázali spolupráci
- Zorganizovali **1** konferenci o opatrovnictví
- Provedli **3** výzkumy
- Uspořádali **3** setkání poradního orgánu
- Natočili **5** osvětových videí, které zhlédlo **14 350** lidí
- Přednášeli téměř pro **500** veřejných opatrovníků, lidí s postižením, seniorů, a studentů
- Uspořádali **7** regionálních setkání a **410** účastníků informovali o nové působnosti
- Navštívili **7** zařízení sociálních služeb

→ zvyšovali povědomí o právech lidí s postižením formou přednášek, seminářů, videí, článků, sociálních sítí

Měníme pravidla

Sociální služby pro děti i dospělé s poruchou autistického spektra musí být dostupné

Prostřednictvím výzkumu jsme mapovali dostupnost sociálních služeb pro děti a dospělé s poruchou autistického spektra, jejichž postižení je současně doprovázeno významnými poruchami chování. Oslovili jsme poskytovatele sociálních služeb, školská zařízení, psychiatrické nemocnice a také kraje a na základě kazuistiky jsme zjišťovali, jakou formou by mohly zajistit podporu, případně jaké překážky tomu brání. Z výzkumu vyplynulo:

- dostupnost sociálních služeb v jednotlivých krajích se různí,
- některé typy služeb nebyly v některých krajích v době šetření vůbec,
- střednědobé plány vytvářené kraji jsou mnohdy příliš abstraktní,
- dostupnost sociálních služeb je v rukou samosprávy, aniž by měl stát nástroje pro naplnění povinnosti plynoucí z Úmluvy o právech osob s postižením,
- situace rodin není řešena komplexně.

Doporučili jsme proto mimo jiné:

— vytvořit nástroj, který umožní Ministerstvu práce a sociálních věcí přímo ovlivnit dostupnost sociálních služeb, která je v tuto chvíli v rukou samosprávy,

— zapojit do plánování sociálních služeb všechny, kdo mají informace o aktuální poptávce, včetně samotných klientů a jejich rodin,

— zohlednit finanční náročnost specifických sociálních služeb při přidělování dotací,

— proškolit sociální pracovníky obecních úřadů, aby se zaměřili na celkové řešení situace rodiny.

Výzkum a doporučení ochránce: sp. zn. 45/2018/ORZ

V návaznosti na výzkum jsme vydali informační leták shrnující nejrůznější oblasti života rodiny se členem s poruchou autistického spektra (diagnostika, vzdělání, příspěvek na péči, hledání lékaře, pracovněprávní otázky aj.)

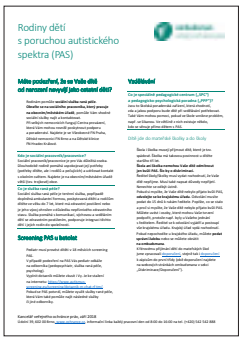
Rodiny dětí s poruchou autistického spektra (PAS)

Leták Rodiny dětí s PAS

Lidé s omezenou svéprávností mohou volit

V souvislosti s volbami do zastupitelstev obcí, jsme v říjnu 2018 zjišťovali, zda volili i klienti pobytových sociálních služeb, zejména ti, kteří jsou omezeni ve svéprávnosti. Omezení ve svéprávnosti totiž automaticky neznamená nemožnost volit. Omezení volebního práva musí být přímo uvedeno v rozsudku soudu, kterým se omezuje svéprávnost. Navštívili jsme 7 domovů pro osoby se zdravotním postižením a zjistili, že:

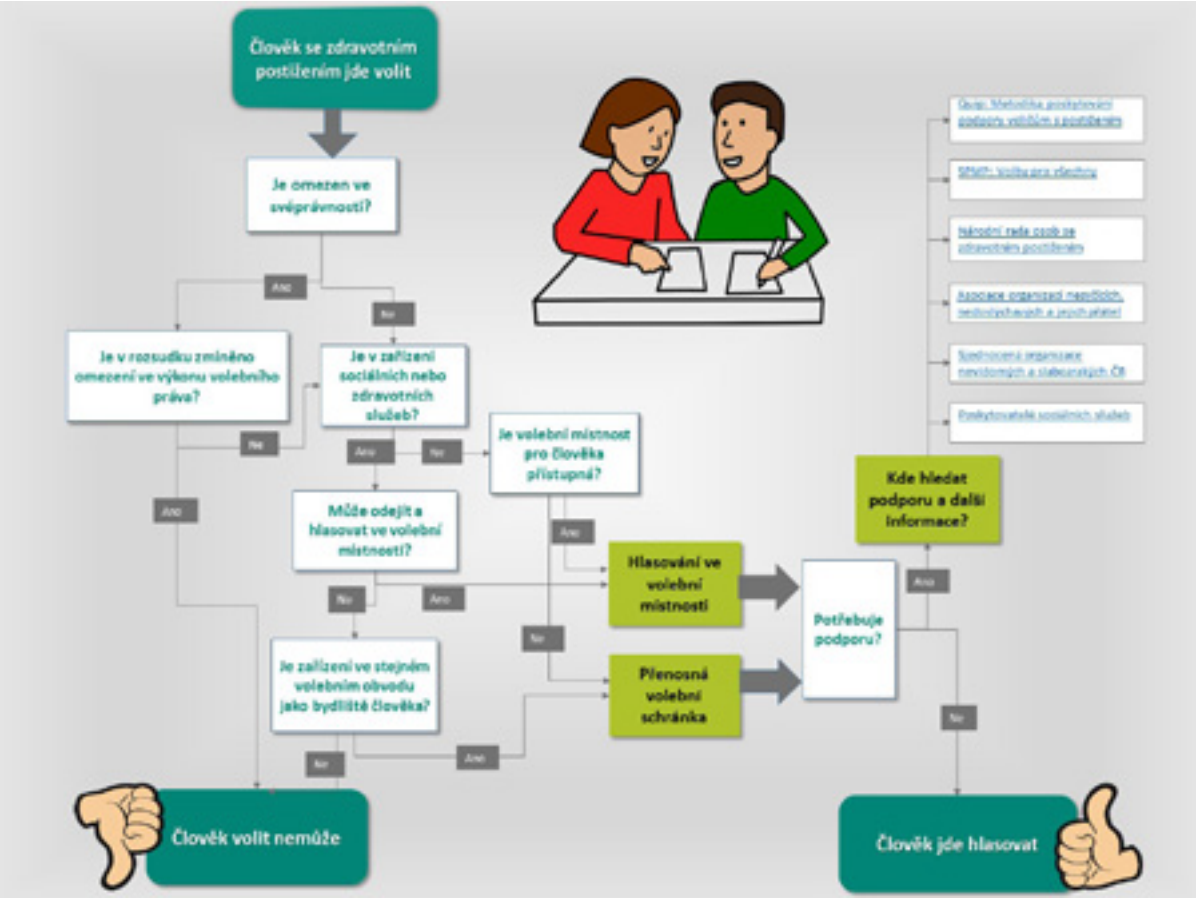

— někteří klienti nemohli volit, i když nejsou ve volebním právu omezeni,

— někdy volili klienti, kteří v oblasti volebního práva omezeni jsou,

— některá zařízení klienty cíleně o volbách neinformují,

— sociální pracovníci se obtížně orientují v rozsudcích o omezení svéprávnosti,

— zařízení nemají postupy a metodické materiály zaměřené na realizaci volebního práva,

— seznamy voličů neodpovídají aktuální legislativě a terminologii omezování svéprávnost.

Veškerá zjištění, doporučení a také metodické materiály k problematice realizace volebního práva vydáme v souhrnné zprávě v roce 2019.

Vytvořili jsme také informační materiál vysvětlující, jak mohou volit lidé žijící v pobytových sociálních službách.

Špatná dostupnost zubní péče pro lidi s mentálním postižením

Společně s odborem rovného zacházení jsme realizovali výzkum zaměřený na poskytování zubní péče lidem s mentálním postižením. Zjistili jsme, že děti i dospělí s mentálním postižením a poruchou autistického spektra musí na ošetření zubů, které je u nich nutné provádět v celkové anestezii, čekat čtyři měsíce a v některých regionech ještě déle. Jednotlivá pracoviště také uplatňují různá kritéria pro takové ošetření a liší se i úhrady za ošetření. Podrobnosti o výzkumu, výzkumných zjištěních a doporučeních jsou k dispozici ve zprávě z výzkumu.

Zpráva ochránce: sp. zn. 51/2017/DIS

Omezení svéprávnosti musí být krajním prostředkem ochrany

Zahájili jsme výzkum zaměřený na kvalitu soudních rozhodnutí v oblasti omezení svéprávnosti a dalších podpůrných opatření.

V první fázi jsme analyzovali celkem 190 rozsudků lidí žijících v pobytové sociální službě domov pro osoby se zdravotním postižením. Vyplynulo z nich, že:

— institut omezení svéprávnosti je využíván nepoměrně častěji (90,5 % případů) než další podpůrná opatření, jako je zastoupení členem domácnosti, nápomoc při rozhodování, předběžné prohlášení (9,5 % případů).

Omezení svéprávnosti		172
Bez omezení svéprávnosti		18
Z toho:	Ustanovení opatrovníka (bez omezení svéprávnosti)	17
	Zastoupení členem domácnosti	1
	Nápomoc při rozhodování	0
Celkem		190

— Soudy často přistupují k tzv. souhrnnému omezení svéprávnosti. Nejčastější formulací bylo „omezení ve všech oblastech kromě běžných záležitostí každodenního života." Takový rozsudek odporuje zásadě uznání individuálních schopností a jedinečnosti člověka.

— V ostatních případech soudy nejčastěji rozhodovaly o omezení v oblasti nakládání s majetkem (104 případů), pořizování závěti a nakládání s dědictvím (91 případů), uzavírání manželství (88 případů), v pracovněprávní oblasti (86 případů), či omezení v oblasti výkonu volebního práva, k němuž došlo v 62 případech, tedy téměř v třetině posuzovaných rozsudků.

— Praxe soudů se různí při stanovení částky pro samostatné nakládání. Soudem určené částky se pohybovaly v rozmezí od 10 Kč za jeden úkon či 50 Kč za měsíc až po sumu 6 000 Kč měsíčně. V případě nejnižších částek lze důvodně pochybovat, že například 50 Kč měsíčně vystačí člověku na vyřízení běžných záležitostí každodenního života, a to i v případě, že je většina jeho potřeb zajištěna sociální službou.

Stanovení částky pro samostatné rozhodování

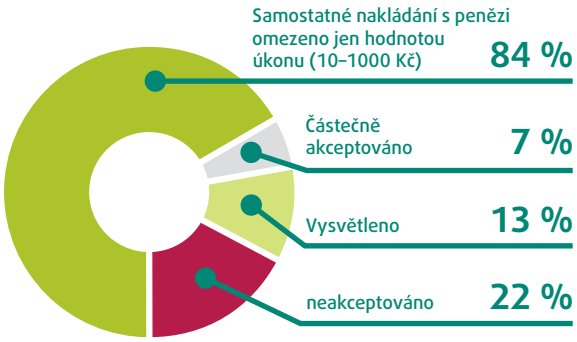

V další fázi výzkumu provedeme analýzu rozsudků vyžádaných na okresních soudech. Kompletní výzkumnou zprávu vydáme v roce 2019.

V roce 2018 jsme zahájili tyto další výzkumy:

— výzkum k problematice pracovní rehabilitace a její efektivity

— výzkum k dostupnosti azylového bydlení pro lidi se zdravotním postižením

Seznam podnětů pro Výbor OSN

Spolupracujeme s výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením

Jedním z našich úkolů plynoucích z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, je také spolupráce s Výborem OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

Výbor je oprávněn přijímat a přezkoumávat zprávy smluvních států o opatřeních přijatých za účelem plnění závazků, které z Úmluvy vyplývají. Aby mohl Výbor vykonávat svou pravomoc řádně, potřebuje získávat informace také od subjektů, které provádějí monitorování na vnitrostátní úrovni. V České republice je takovým monitorovacím orgánem ochránce.

Na základě vlastních poznatků a ve spolupráci s organizacemi lidí se zdravotním postižením jsme vytvořili seznam podnětů, který jsme zaslali Výboru. Ten je může zohlednit při tvorbě tzv. Seznamu otázek (List of Issues), kterými se bude v dubnu 2019 dotazovat vlády České republiky, jak plní Úmluvu a jaká konkrétní opatření k tomu přijala.

Zapojili jsme se také do přípravy Všeobecného komentáře k čl. 5 Úmluvy – Rovnost a diskriminace. Výboru jsme zaslali připomínky k jím navrhovanému znění. Všechny byly akceptovány.

Účast v pracovních skupinách

Na problémy lidí s postižením se snažíme upozorňovat průběžně. Účastníme se pravidelných pracovních skupin Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, především odborné skupiny pro problematiku PAS a dále odborné skupiny pro přístupnost veřejné správy. Díky účasti ve skupinách můžeme prezentovat výsledky naší činnosti, podílet se přímo na aktivitách skupiny v podobě tvorby podpůrných materiálů, systémových doporučení a také čerpáme poznatky pro další aktivity v rámci monitorování.

Pomáháme

Zabývali jsme se:

80 podněty poukazujícími na systémové problémy lidí se zdravotním postižením

78 podněty týkajícími se veřejného opatrovnictví a dalších podpůrných opatření

V rámci monitorování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením se vyjma šetření výkonu veřejného opatrovnictví, zabýváme především systémovými problémy a nedostatky. Individuální stížnosti lidí se zdravotním postižením řeší ostatní odbory Kanceláře veřejného ochránce práv.

Člověk pod opatrovnictvím má mít prospěch z nájmu svých nemovitostí

Zabývali jsme se postupem opatrovníka při nakládání s majetkem ženy, která byla majitelkou ideální poloviny bytu a dlouhodobě jej nevyužívala, protože žila v domově pro osoby se zdravotním postižením. Spolumajitel byt využíval ke komerčním účelům, aniž by opatrovaná měla z pronájmu užitek. Vytkli jsme opatrovníkovi, že pečlivě nechránil zájmy opatrované, zejména se nepřičinil o to, aby došlo k uzavření nájemní smlouvy za zákonných podmínek a ke sjednání výše nájemného za účasti opatrované. Opatrovník dostatečně aktivně neusiloval ani o vymožení doplatku na nájemném. Nepostupoval navíc v souladu se svou vysvětlovací povinností, když s opatrovanou dostatečně neprojednal situaci a nevysvětlil ji, že jako spolumajitelka by měla mít z pronájmu nemovitosti užitek.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 1959/2016/VOP

Opatrovník má povinnost pomoci při hledání nového lékaře nebo jeho změně

Šetřili jsme postup veřejného opatrovníka, který nebyl opatrované dostatečně nápomocen při hledání zubaře a změně psychiatra. Stěžovatelka svého opatrovníka opakovaně žádala o registraci u zubního lékaře, jelikož jí několik měsíců nevyhovovala zubní protéza. Opatrovník však bez dalšího rozhodl, že stávající umělý chrup je dostatečný, a na žádosti opatrované nereagoval. Svůj postup ospravedlňoval tím, že opatrovaná není u žádného zubního lékaře registrovaná. Stejně tak se opatrovník nezabýval přáním opatrované změnit psychiatra a spokojil se s vysvětlením pobytové sociální služby, že všichni její klienti musí mít všichni stejného lékaře. Opatrovaná přitom opatrovníka upozorňovala, že stávající psychiatr neřeší vedlejší účinky léčby. Stejně tak opatrovník neučinil žádné kroky k prošetření ztráty obrazů patřících opatrované, ke které došlo přímo v pobytové sociální službě, kde opatrovaná žila. Postup opatrovníka při hájení zájmů opatrované jsme vyhodnotili jako nedostatečný a vyzvali jej k nápravě. Opatrovník naše závěry akceptoval a nápravu provedl.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 373/2017/VOP

Opatrovník nesmí umístit opatrovaného do uzavřeného ústavu bez jeho souhlasu

Řešili jsme případ muže, který si stěžoval na to, že jej opatrovník umístil do pobytové sociální služby bez jeho souhlasu. Došlo k tomu ještě v době, kdy nebyla účinná stávající právní úprava tzv. detence v sociálních službách, zakotvená v § 91 b zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Opatrovník neučinil žádné kroky k tomu, aby stěžovatele z tohoto ústavního zařízení navrátil zpátky do běžného prostředí, byť by za případné podpory prostřednictvím terénní nebo ambulantní sociální služby mohl žít samostatně. K tomu došlo až po změně pracovnice vykonávající opatrovnictví. Vzhledem k tomu, že k propuštění stěžovatele ze sociální služby došlo už před delší dobou, byl jeho případný nárok na náhradu nemajetkové újmy ze strany státu promlčený. Požadovali jsme proto alespoň po úřadu, aby se stěžovateli za nevhodný způsob opatrovnictví omluvil a aby do budoucna důsledně respektoval jeho zájmy a preference stran podpory prostřednictvím sociálních služeb.

Zpráva ochránce: sp. zn. 2539/2017/VOP

Mluvíme spolu

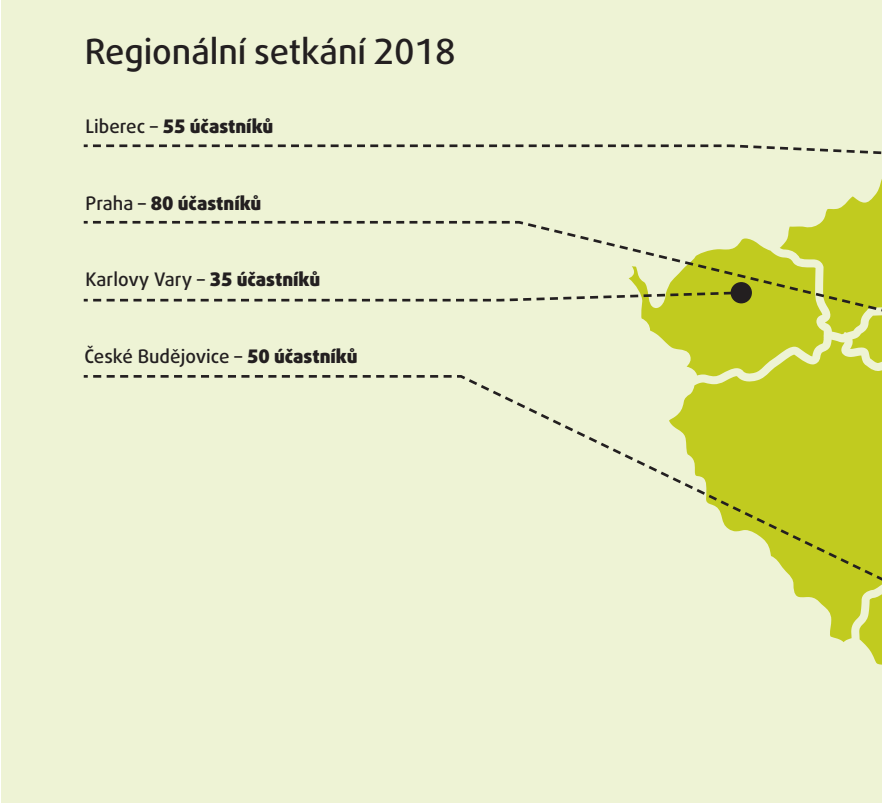

Regionální setkání

Na začátku roku 2018 jsme uspořádali ve spolupráci s krajskými úřady 7 regionálních setkání, na nichž jsme představili aktivity v oblasti monitorování práv lidí s postižením, sbírali podněty pro další činnost a také nominace na členy poradního orgánu. Všechna setkání byla tlumočena do znakového jazyka.

Poradní orgán

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením předpokládá, že jejího monitorování se přímo účastní i lidé s postižením. Ochránkyně proto zřídila jedenáctičlenný poradní orgán složený z osob se zdravotním postižením nebo osob hájících práva lidí s postižením.

Hlavním úkolem poradního orgánu je:

— získávat pro činnost ochránce podněty od lidí se zdravotním postižením, od organizací hájících jejich práva a od pečujících osob,

— stanovovat priority a systémová témata, která je třeba v oblasti ochrany práv osob se zdravotním postižením řešit,

— podílet se na připomínkování právních předpisů ochráncem a zaujímat stanoviska ke strategickým dokumentům ochránce týkajících se práv lidí se zdravotním postižením

— zajišťovat informovanost lidí se zdravotním postižením, organizací hájící jejich práva a široké veřejnosti o činnost ochránce v oblasti monitorování naplňování Úmluvy.

V roce 2018 se poradní orgán zabýval otázkami dostupnosti sociálních a zdravotních služeb a problematikou výkonu volebního práva. Společně jsme začali pracovat na záležitostech týkajících se komunikace s veřejností, mediální prezentaci a používání vhodné terminologie ve vztahu k lidem se zdravotním postižením a rovněž jsme otevřeli

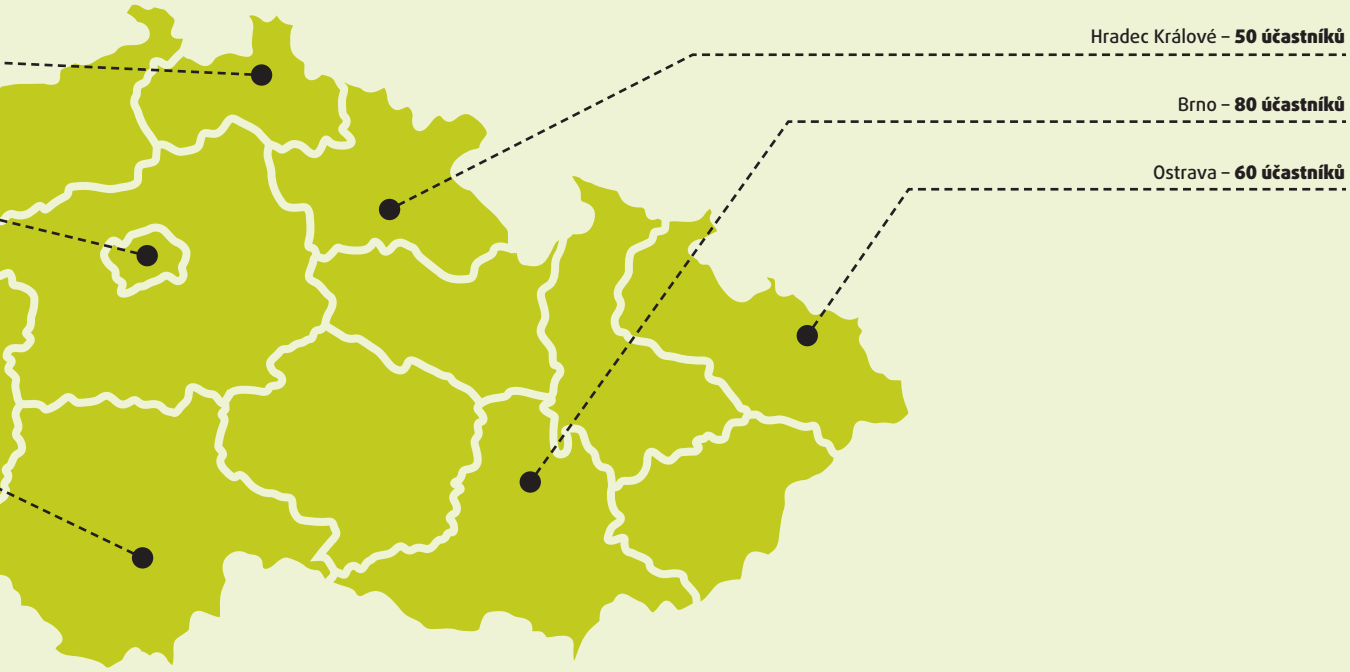

téma zdraví a zaměstnávání lidí s postižením. Poradní orgán se rovněž podílel na přípravě seznamu otázek pro Výbor OSN.

Poradní orgán se sešel celkem třikrát.

Spolupráce s organizacemi lidí se zdravotním postižením

Oslovili jsme 358 organizací zabývajících se právy osob se zdravotním postižením. Naším cílem bylo zjistit, které z těchto organizací splňují požadavky Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením na tzv. Disabled Persons'Organisations, tedy organizace osob se zdravotním postižením, které respektují principy Úmluvy, jsou vedeny, řízeny či spravovány lidmi s postižením a jejichž většina členů může být považována za lidi s postižením. Prostřednictvím dotazníku jsme také zjišťovali, které organizace chtějí být zapojeny do naší činnosti, a to jak pasivně, tak i aktivně. Zájem zapojit se do činnosti ochránce projevilo celkem 60 organizací.

Osvětové aktivity

V průběhu celého roku jsme pořádali řadu akcí s cílem upozornit na problémy každodenního života, kterým čelí lidé s postižením, informovat o jejich právech a posílit tím jejich kompetence hájit svá práva a možnost aktivně a samostatně se jich domáhat (empowerment).

— V březnu 2018 jsme se zaměřili na téma života s Downovým syndromem. Společně s divadlem Aldente jsme uspořádali představení „Kdopak by se DS bál" a pro sociální sítě jsme nafotili sérii fotografií v barevných ponožkách, které jsou symbolem Downova syndromu.

— V dubnu jsme se v souvislosti se Světovým dnem porozumění autismu zapojili do celosvětové kampaně Light it up blue! (Rozsviťme se modře!). Budova Kanceláře veřejného ochránce práv se rozsvítila modrou barvou, která symbolizuje komunikaci. Právě ta je u poruchy autistického spektra v různé míře narušena.

— Zapojili jsme se do Měsíce bláznovství a ve spolupráci se sdružením Práh a projektem Psychobraní jsme zorganizovali veřejné promítání kanadského filmu „Sejde z očí, sejde z mysli" a následnou debatu k tématu života lidí s duševním onemocněním, kteří spáchali těžké zločiny.

— Jako první v České republice jsme zapojili do celoevropské kampaně k Evropskému dni nezávislého života, který připadá na 5. května. Nezávislý život znamená možnost mít kontrolu nad svým

životem, rozhodovat o sobě, studovat, pracovat, mít rodinu, vést společenský život, tedy to, co většina lidí považuje za samozřejmé. Pro lidi se zdravotním postižením je ale častou podmínkou nezávislého života dostupnost osobní asistence a dalších podpůrných služeb. Vytvořili jsme video upozorňující na to, jak je nezávislost pro lidi se zdravotním postižením důležitá. Zapojili se do něj lidé s různým typem zdravotního postižení, ale i bez něj, a všichni vyjadřovali svůj názor, co přesně pro ně znamená možnost žít nezávisle. Video mělo na Facebooku 5 300 zhlédnutí. K tématu jsme současně natočili i reportáž, kterou na sociálních sítích zhlédlo více než 2000 lidí.

Videoreportáž

— Během srpna, který je mezinárodním měsícem spinální svalové atrofie (SMA), jsme spustili

kampaň s cílem rozšířit povědomí o této nemoci. V rámci ní jsme lidi vybízeli, aby na podporu lidí se SMA překonali nějakou svou osobní výzvu, vyfotili se při tom a fotku s případným pozdravem či komentářem nám poslali. Výstava fotografií pak proběhla v brněnském divadle Polárka a navštívilo ji kolem 3 000 lidí.

— V září proběhl Mezinárodní den znakových jazyků, V rámci zábavně vzdělávacích akcí organizovaných Asociací organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP) jsme představili činnost ochránce a společně s ochránkyní jsme natočili krátký video pozdrav ve znakovém jazyce.

Videopozdrav

Konference

— Ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy jsme uspořádali dvoudenní konferenci „**Praktická implementace článku 12 Úmluvy** o právech osob se zdravotním postižením". Na konferenci vystoupili soudci, akademici, zástupci dotčených ministerstev, metodici veřejného opatrovnictví z krajských úřadů a také pracovníci organizací, které se snaží využívat nové legislativní nástroje podpory a ochrany. Organizace SKOK do života představila, jak funguje profesionální podpůrce a společnost Svěřenské fondy a trusty pak na praktickém příkladu ukázala, jak je možné využít institut svěřenského fondu ve prospěch člověk s postižením. Účastníci také diskutovali o rozhodovací činnosti soudů, zejména pak Ústavního soudu v nálezech týkajících se přípustnosti využití institutu opatrovníka bez omezení svéprávnosti.

— Připravili jsme debatu na téma práv lidí s duševním onemocněním pro mezinárodní kolaborativní a dialogické sympozium Horizonty. V duchu motta akce „Napětí, které nás (ne)spojuje," jsme zde diskutovali se zástupci psychiatrické péče a s pacienty o možných konfliktech mezi lidskoprávním a medicínským pohledem na nedobrovolnou hospitalizaci a léčbu, o hledání hranice mezi ochranou a autonomii i o tom, jak může soulad těchto dvou, na pohled nesourodých světů, přispět ke zlepšení péče.

— Vystoupili jsme na mezinárodní konferenci „**Zaměstnávání lidí s mentálním postižením**" v Olomouci, kde jsme hovořili o potřebě posilovat možnosti práce lidí se zdravotním postižením na otevřeném trhu práce a také o potřebě vzájemné návaznosti mezi samotnou přípravou na práci a vstupem do zaměstnání.

— Na konferenci „**Nastavme jasná pravidla a podmínky pro péči o osoby s PAS**" jsme shrnuli zjištění a doporučení, která vyplynula z Výzkumu ochránkyně k dostupnosti sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu.

— Jako jediní zástupci z České republiky jsme se účastnili zahraniční konference s tématem „**Sociální ekonomika jako účinný model sociálního začleňování**" v bulharské Varně. Během celé konference byly diskutovány dopady sociální ekonomiky na kvalitu života osob se zdravotním postižením a také vliv sociální ekonomiky na zaměstnanost těchto osob. Řadu praktických informací jsme také načerpali v rámci různých workshopů.

— Zkušenosti se zaměstnáváním lidí se zdravotním postižením jsme čerpali na **Setkání evropských ombudsmanů pro lidi se zdravotním postižením**, kde jsme hovořili o podmínkách České republiky a možných bariérách, jimž musí lidé s postižením čelit.

Vzděláváme, přednášíme, školíme

Přednášeli jsme

— lidem se sluchovým postižením na dvou přednáškách, při nichž jsme společně s kolegy z odboru rovného zacházení vysvětlovali, v čem může být ombudsman nápomocen. Přednášky byly tlumočeny do znakového jazyka,

— studentům Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity o monitorování práv lidí se zdravotním postižením, o konkrétních příkladech a předběžných výsledcích našich výzkumů,

— kolegům z Kanceláře jsme připravili krátké interaktivní školení, jak komunikovat s lidmi se zdravotním postižením a čeho se v komunikaci vyvarovat,

— seniorům ze Senior akademie pořádané Městskou policí Brno jsme společně s odborem dohledu nad omezováním osobní svobody představili naši činnost.

Školili jsme veřejnou správu

ohledně právní úpravy a závazků vyplývajících z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením:

— v březnu jsme připravili dvě školení v Praze a jedno v Olomouci pro zaměstnance Úřadu práce v rámci jejich metodických dnů,

— v dubnu jsme spolu s odborem dohledu nad omezováním osobní svobody školili zaměstnance krajských úřadů o tom, jak posuzovat informované souhlasy pacientů v psychiatrických nemocnicích,

— v červnu jsme o monitorování práv lidí se zdravotním postižením mluvili na aktualizačním semináři MPSV,

— v říjnu jsme se účastnili metodických dnů MPSV pro veřejné opatrovníky,

— v listopadu jsme pořádali workshop pro veřejné opatrovníky z Olomouckého kraje.

Videa

Chceme, aby byly informace o právech lidí s postižením dostupné a srozumitelné všem. Natočili jsme proto sérii krátkých videí vysvětlujících jednotlivé články Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Prostřednictvím webu ochránce a Facebooku měla videa celkem 14 335 zhlédnutí. V roce 2019 bychom chtěli celou Úmluvu zpřístupnit ve znakovém jazyce.

http://bit.ly/umluva

http://bit.ly/volny-pohyb

http://bit.ly/pracovni-podminky

http://bit.ly/zpusobilost

Sociální sítě

Na Facebooku jsme založili vlastní skupinu Práva lidí s postižením. Jejím prostřednictvím chceme sbírat náměty a podněty týkající se práv lidí se zdravotním postižením a sdílet informace o naší činnosti.

— Lidé se zdravotním postižením a volby – 1.200 zhlédnutí

— Mezinárodní den znakového jazyka – 2.600 zhlédnutí

— Úmluva – článek 27: Práce a zaměstnání – 835 zhlédnutí

— Úmluva – článek 9: Přístupnost – 2.700 zhlédnutí

— Evropský den nezávislého života – 5.300 zhlédnutí

— Setkání v regionech k monitorování práv lidí se ZP – 1.700 zhlédnutí

Dohromady cca 14.335 zhlédnutí videí na Facebooku k CRPD.

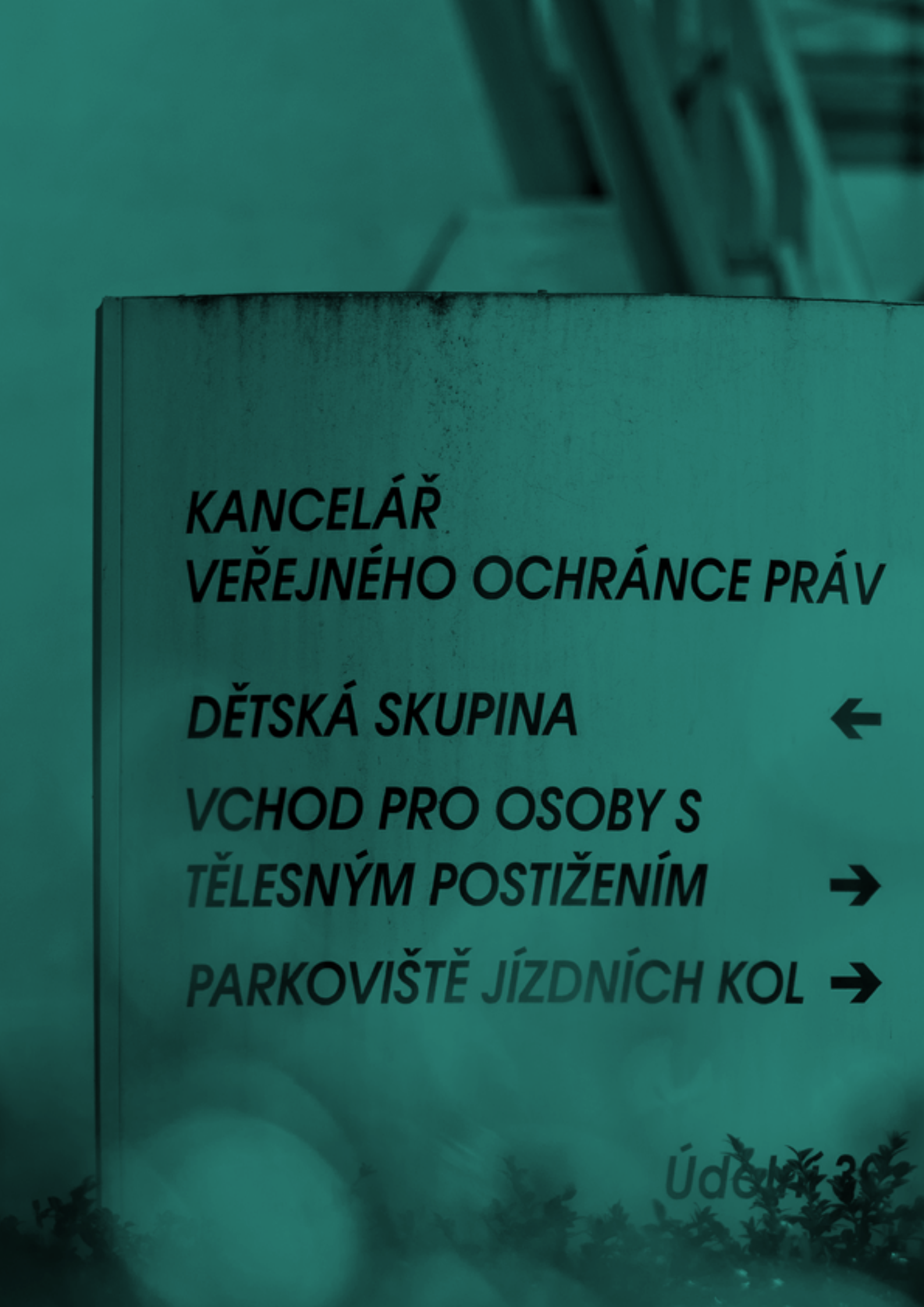
KANCELÁŘ
VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV
DĚTSKÁ SKUPINA
VCHOD PRO OSOBY S
TĚLESNÝM POSTIŽENÍM
PARKOVIŠTĚ JÍZDNÍCH KOL

10. KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Rozpočet a jeho čerpání v roce 2018

Schválený rozpočet na rok 2018

138 037 tisíc korun

V průběhu roku byl rozpočet zvýšen o výdaje související s novými činnostmi veřejného ochránce práv v návaznosti na novelu zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) – výdaje na platy, pojistné, převod FKSP a provozní výdaje na sedm zaměstnanců (5 847 tisíc Kč), dále o výdaje na financování projektu z Integrovaného regionálního operačního programu registrační číslo CZ.06. 3. 05/0.0/0.0/16 _028/0006683 „Elektronizace úřadu Kanceláře veřejného ochránce práv" (14 980 tisíc Kč) a projektu z Operačního programu Zaměstnanost registrační číslo CZ.03. 1. 51/0.0/0.0/17_073/0008543 „Dětská skupina Motejlci" (720 tisíc Kč). Po těchto změnách činil rozpočet 159 584 tisíc Kč.

V roce 2018 došlo rovněž k čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů z předchozích let ve výši 46 183 tisíc Kč. Z této částky bylo použito

- 37 628 tisíc Kč na výdaje programového financování (přístavba sídla Kanceláře),
- 1 819 tisíc Kč na výdaje nezajištěné rozpočtem kapitoly (v tom 1 156 tis. Kč na platy a ostatní platby za provedenou práci vč. příslušenství, 663 tisíc Kč na provozní výdaje),
- 6 736 tisíc Kč na projekty spolufinancované z rozpočtu EU (v tom 6 383 tisíc Kč na projekt „Kybernetická bezpečnost KVOP", 245 tisíc Kč na projekty „Dětská skupina Motejlci" a „Služba šitá na míru" a 108 tisíc Kč na projekt „Podpora účinného systému sledování nucených návratů").

Prostředky státního rozpočtu byly použity k zajištění standardní činnosti Kanceláře při vyřizování podnětů a při plnění dalších úkolů, které ochránkyni vyplývají zejména ze zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (národní těleso pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací), Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (národní preventivní mechanizmus) a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů (sledování vyhoštění cizinců). Dále jsme tyto prostředky využili na spolufinancování projektů „Dětská skupina Motejlci", „Podpora účinného systému sledování nucených návratů" a projektu „Služba šitá na míru".

Vyčerpaný rozpočet za rok 2018

187 240 tisíc korun

Ve srovnání s upraveným rozpočtem jde o čerpání na 117,33 %. Z toho

— 969 tisíc Kč na financování projektů „Dětská skupina Motejlci“,

— 1 117 tisíc Kč na financování projektu „Služba šitá na míru“,

— 483 tisíc Kč na financování projektu „Podpora účinného systému sledování nucených návratů“,

— 6 383 tisíc Kč na financování projektu „Kybernetická bezpečnost KVOP“,

— 385 tisíc Kč na financování projektu „Elektronizace úřadu Kanceláře veřejného ochránce práv“.

Překročení rozpočtu výdajů bylo kryto zapojením nároků z nespotřebovaných výdajů. Nároky z nespotřebovaných výdajů byly použity na práce v souvislosti s realizací přístavby nové budovy Kanceláře, která je z větší části financována z nároků z nespotřebovaných výdajů, na platy a příslušenství zaměstnanců (povolené překročení limitu počtu zaměstnanců), ostatní osobní výdaje (spolupráce externích expertů), zvýšení platů představitelů v důsledku změny platové základny, dále na provozní výdaje (ve schváleném rozpočtu výdajů došlo ke snížení provozních výdajů) a na financování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU.

Podrobné výsledky hospodaření Kanceláře jsou zveřejněny na webových stránkách http://bit.ly/VOP_hospodareni

Personální situace v roce 2018

156,25 byl závazný limit počtu zaměstnanců Kanceláře pro rok 2018. Původní limit byl v průběhu roku zvýšen z 149,25 na 156,25 osob (z toho 2,25 byli zaměstnanci podílející se na realizaci projektů spolufinancovaných z prostředků EU).

157,39 zaměstnanců byl skutečný průměrný přepočtený evidenční počet za rok 2018. Limit počtu zaměstnanců byl překročen o 1,14. Ke zvýšení limitu zaměstnanců došlo po předchozím souhlasu Ministerstva financí ČR a byl pokryt zapojením nároků z nespotřebovaných výdajů z uplynulých let.

121 zaměstnanců se přímo zabývalo vyřizováním podnětů a výkonem dalších působností ochránce (národní preventivní mechanismus, národní těleso pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací, monitorování práv migrujících občanů EU a jejich rodinných příslušníků a sledování vyhoštění cizinců)

Pokračovali jsme ve spolupráci s odborníky, kteří nejsou kmenovými zaměstnanci, ale mohou přispět ke komplexnímu posouzení některých případů. Jejich odbornosti jsme využili zejména při provádění systematických návštěv v místech, kde se nacházejí lidé omezení na svobodě, při monitorování práv osob se zdravotním postižením a v agendě rovného zacházení. Spolupracovali jsme např. s lékaři, psychiatry, psychology, zdravotními sestrami, speciálními pedagogy, experty na oblast sociálních sužeb aj.

Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

61 doručených a vyřízených žádostí o poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Byly doručeny písemně, elektronickou poštou, nebo prostřednictvím datové schránky.

Z toho ve **45** případech byla informace poskytnuta, přičemž šlo především o dotazy na zobecněné výsledky šetření ochránce a jeho stanoviska v jednotlivých agendách (armáda, policie a vězeňství, detence, diskriminace, doprava a spoje, ochrana osobních údajů, sociální zabezpečení, sociálně-právní ochrana dětí, územní, stavební řízení a užívání stavby, ochrana životního prostředí), žádosti o písemnosti ze spisu stěžovatelů, o zaslání Sborníků stanovisek Vězeňství, či Rodina a dítě, nebo o dotazy na fungování, organizaci a rozpočet KVOP.

14× Kancelář žádost o informaci (nebo její část) odmítla. V jednom případě podal žadatel proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti odvolání. V 1 případě Kancelář obdržela stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace.

	Celkový počet podaných žádostí o poskytnutí informací	61
§ 18 odst. 1 písm. a)	Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti (či její části)	14
§ 18 odst. 1 písm. b)	Počet podaných odvolání proti rozhodnutí	1
§ 18 odst. 1 písm. c)	Opis podstatných částí každého rozsudku soudu	0
§ 18 odst. 1 písm. d)	Výčet poskytnutých výhradních licencí	0
§ 18 odst. 1 písm. e)	Počet stížností podaných podle § 16a zákona	1
§ 18 odst. 1 písm. f)	Další informace vztahující se k uplatňování zákona	0

Média a komunikace s veřejností

6
tiskových konferencí

96
tiskových zpráv a další desítky aktualit

10
čísel elektronického zpravodaje

6 494
odběratelů elektronického zpravodaje

4 607
otištěných a odvysílaných zpráv, rozhovorů, článků a reportáží v médiích: z toho 180 v televizích, 154 v rádiích, 1 163 v tištěných médiích, 3 110 v internetových médiích

> 360 000
návštěv internetové stránky www.ochrance.cz

6 921
sledujících na sociálních sítích

130
letáků pro různé životní situace

Mediálně nejsledovanější z témat prezentovaných ochránkyní

- zahájení činnosti v oblasti ochrany práv lidí se zdravotním postižením;
- doporučení Poslanecké sněmovně ke změně některých zákonů;
- nedostupnost sociálních služeb pro klienty s autismem;
- poznatky v oblasti sociálně-právní ochrany dětí;
- případ milionového doplatku na invalidní důchod;
- přetrvávající problémy související s restitucemi.

Média zajímala činnost ochránkyně zejména v souvislosti

- s ochranou práv dětí, odebíráním dětí z bytových důvodů
- s právy lidí se zdravotním postižením
- se sociálním zabezpečením, především s invalidními důchody a příspěvkem na péči
- s tématem administrativního zániku vozidel a přepisu vlastníka v registru vozidel
- s oblastí stavebnictví, změn stavebního zákona a odstraňováním staveb

Internetové stránky

> 360 000

návštěv – tj. průměrně téměř 1000 návštěv webu ochránce denně

> 6 800

návštěv webu pro děti www.deti.ochrance.cz

14 000 × ESO

využit vyhledávač stanovisek ochránce ESO

Sociální sítě

4 940 sledujících

1783 sledujících

198 sledujících

TOP témata na webu

- doporučení k zajištění dálkového nahlížení do spisů
- šikana na pracovišti, mobbing, bossing
- příspěvek na péči
- hluk a obtěžování hlukem
- úprava styku obou rodičů s dítětem

TOP témata na sociálních sítích:

- rady pro rodiče, kteří se starají o dítě s poruchou autistického spektra,
- přehled práv pacientů v léčebnách pro dlouhodobě nemocné,
- komentář ombudsmanky o manželství pro stejnopohlavní páry,
- zapojení do celoevropské kampaně k Evropskému dni nezávislého života upozorňující na to, jak je nezávislost pro lidi se zdravotním postižením důležitá,
- výzkum dostupnosti sociálních služeb pro klienty s autismem, který ukázal, že sociální služby v této oblasti prakticky neexistují.

Zvyšovat právní povědomí lidí se ochránkyni dařilo i prostřednictvím pravidelných komentářů v Týdeníku Květy.

Ve spolupráci s Českou televizí jsme natočili 12 dílů pořadu Případy pro ombudsmanku. Vysílat by se měly v první polovině roku 2019.

130 letáků

v češtině a 9 dalších jazycích (angličtina, francouzština, ruština, němčina, romština, polština, vietnamština, arabština a perština) s návody a řešením častých životních situací

bit.ly/letaky_zadosti

Zahraniční vztahy

Zahraniční vztahy Kanceláře veřejné ochránkyně práv byly v roce 2018 především ve znamení udržování a prohlubování již existující mezinárodní spolupráce, a to jak na bilaterální, tak na multilaterální úrovni. Upevnili jsme kontakty s kolegy napříč evropskými státy v rámci členství v Mezinárodním ombudsmanském institutu (IOI), Evropské síti ombudsmanů (ENO) a Evropské síti národních lidskoprávních institucí (ENNHRI). Na poli boje proti diskriminaci jsme byli aktivní také v síti Equinet a kolegové z nového Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením se zapojili do pracovní skupiny zabývající se těmito tématy v rámci ENNHRI. Odbor dohledu nad omezováním osobní svobody v uplynulém roce aktivně spolupracoval s Výborem OSN proti mučení a Evropskou návratovou agenturou FRONTEX. Na jaře 2018 ochránkyně úspěšně představila velvyslancům států EU další ze svých nových působností, a to ochranu práv občanů EU a jejich rodinných příslušníků. Dvoustrannou zahraniční spolupráci jsme rozvíjeli především s ombudsmany států Visegrádské čtyřky a dále s Norskem, Rakouskem, Srbskem a Arménií. V rámci kompetencí, které jsou ochránkyni svěřeny zákonem, jsme taktéž poskytovali součinnost orgánům mezinárodních organizací, jež mají na starosti monitorování dodržování lidskoprávních závazků svých členských států (OSN, OBSE, Rada Evropy).

1/ Setkání ombudsmanů Visegrádské čtyřky v Gdańsku

Každoroční setkání ombudsmanů Visegrádské čtyřky se v roce 2018 uskutečnilo v polském Gdańsku. Hlavním tématem setkání byl stále rostoucí populismus ve společnosti spojený s tlakem na nezávislost ombudsmanských institucí. Ombudsmani V4 se dále věnovali problematice nenávistných projevů ve veřejném prostoru a důležitosti lidskoprávního vzdělávání dětí a mladistvých.

2/ Multilaterální zahraniční spolupráce

V roce 2018 jsme se zúčastnili výroční konference IOI a ENNHRI. Dále jsme poskytli odbornou součinnost několika mezinárodním institucím (mezinárodním organizacím či jejich orgánům), jejichž úkolem je monitorovat plnění závazků svých členských států v oblasti ochrany lidských práv a svobod. Mezi tyto instituce patří např. Evropská agentura pro základní práva (FRA), IOI či Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR). Na sklonku roku proběhlo v Kanceláři velmi přínosné setkání s volebními pozorovateli Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE), kteří nám přednesli své poznatky z pozorování voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2017. V diskusi jsme se věnovali především volebnímu právu osob se zdravotním postižením.

3/ Bilaterální zahraniční spolupráce

V uplynulém roce nadále pokračovala naše spolupráce s rakouským ombudsmanem v oblasti rodinných dávek s přeshraničním prvkem. V průběhu jara jsme se aktivně zúčastnili konference k 25. výročí existence Strediska pre ľudská práva na Slovensku a přivítali kolegy z Polska, Srbska, Arménie a Kosova za účelem vzájemné výměny zkušeností a dobré praxe. Kontakty s jinými státy udržujeme také prostřednictvím setkání s jejich velvyslanci na území České republiky. V roce 2018 vykonali v Kanceláři návštěvu velvyslanci Norska a Švédska.

4/ Mezinárodní spolupráce NPM

Právnička z Odboru dohledu nad omezováním osobní svobody reprezentovala Kancelář na slyšení Výboru proti mučení OSN v Ženevě, v jehož rámci odpovídala na dotazy Výboru související s vyjádřením ochránkyně k 6. periodické zprávě České republiky, která pojednává o plnění závazků plynoucích z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. O činnosti národního preventivního mechanismu v České republice referoval Podvýboru proti mučení při OSN vedoucí Odboru dohledu nad omezováním osobní svobody. Zástupci Podvýboru se dotazovali zejména na zajištění nezávislosti a aktuální výzvy, kterým v boji proti špatnému zacházení čelíme. I v letošním roce jsme spolupracovali s Evropskou návratovou agenturou FRONTEX. V rámci této spolupráce právničky odboru poskytly školení osobám pověřeným sledovat vyhošťování v jiných zemích či monitorováním návratových operací. V březnu 2018 jsme dále v areálu letiště Václava Havla v Praze spolu s dalšímu subjekty zorganizovali seminář pro zástupce zemí Evropské unie, kteří jsou činní v oblasti monitorování nucených návratů cizinců do jejich domovských zemí.

5/ Mezinárodní aktivity Odboru rovného zacházení

Pracovníci Odboru rovného zacházení se aktivně účastnili jednání všech stálých i dočasných pracovních skupin evropské sítě Equinet (právo, tvorba politik, komunikace, gender, migrující pracovníci, data a výzkum) a navštěvovali jí pořádané konference a semináře. Svými poznatky přispěli a společně pracovali na několika publikacích vydaných Equinetem.

Od ledna 2018 se zároveň v rámci tohoto odboru etabloval úsek zabývající se ochranou práv občanů EU a jejich rodinných příslušníků. Tato nová působnost byla úspěšně za značné účasti představena velvyslancům či jiným zástupcům z diplomatických misí států EU v České republice na jaře 2018 na půdě francouzského velvyslanectví.

6/ Mezinárodní spolupráce Odboru pro monitorování lidí se zdravotním postižením

Od ledna 2018 se nově založený odbor rovněž zapojil do mezinárodní spolupráce. Stali jsme se členy pracovní skupiny ENNHRI zabývající se Úmluvou pro práva osob se zdravotním postižením a aktivně se zúčastnili jejího setkání v lotyšském hlavním městě Riga. Počátkem uplynulého roku se pracovník odboru taktéž zapojil do online kurzu ENNHRI k tematice monitorování dodržování lidskoprávních závazků států ze strany národních lidskoprávních institucí a následného podávání zpráv o stavu lidských práv mezinárodním institucím.

Vybrané mezinárodní aktivity v roce 2018

- **Setkání Podvýboru proti mučení OSN, evropské regionální sekce** (Švýcarsko, Ženeva, 12.–13. února). Téma: prezentace aktivit českého NPM, jeho postavení v rámci ombudsmanské instituce a strategie práce; představení zásadních aktivit NPM za uplynulý rok.

- **Slyšení před Výborem OSN proti mučení** (Švýcarsko, Ženeva, 1.–2. května). Téma: prezentace stanoviska ochránkyně k 6. zprávě vlády ČR o plnění závazků plynoucích z Úmluvy OSN proti mučení.

- **Symposium s názvem „The multiplication criteria. Challenges, effects and prospects"** (Francie, Paříž, 18.–19. ledna). Téma: multiplikační kritéria v diskriminační agendě, osobní účast ochránkyně.

- **Německý kongres pro prevenci trestné činnosti** (Německo, Drážďany, 11. června). Téma: prevence trestné činnosti, násilí a radikalismus jako aktuální výzvy v oblasti prevence.

- **Výroční konference ombudsmanů Visegrádské čtyřky** (Polsko, Gdańsk, 17.–18. září). Téma: role ombudsmanů v oblasti implementace mezinárodních závazků států (především v oblasti lidskoprávní), vzdělávání o lidských právech a boj proti hate speech.

- **Výroční konference IOI** (Belgie, Brusel, 1.–3. října). Téma: ombudsmani a přístup k informacím, transparentnost ombudsmanských institucí, ombudsmani jako katalyzátor participace občanské společnosti a role ombudsmanů jako garantů dodržování lidskoprávních závazků států.

- **Setkání pracovní skupiny ENNHRI zabývající se Úmluvou pro práva osob se zdravotním postižením** (Lotyšsko, Riga, 1.–4. října). Téma: zapojení nezávislých monitorovacích mechanismů do činnosti Výboru OSN pro práva lidí se zdravotním postižením, zapojení organizací lidí se zdravotním postižením do monitorování na vnitrostátní úrovni.

- **Setkání evropských ombudsmanů pro práva osob se zdravotním postižením** (Rakousko, Vídeň, 14.–16. listopadu). Téma: zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

- **Valné shromáždění a výroční konference ENNHRI** (Řecko, Athény, 24.–25. října). Téma: tlak na národní lidskoprávní instituce a ombudsmany ohrožující jejich nezávislost, výzvy a hrozby pro současnou demokracii, volba nového předsedy ENNHRI.

- **Seminář pro pracovníky veřejného ochránce práv Slovenské republiky** (Slovensko, Bratislava, 7.–9. listopadu). Téma: předání know-how pracovníkům slovenského ombudsmana v oblasti návštěv zařízení, která poskytují péči seniorům se syndromem demence.

- **Setkání Platformy pro sociální a hospodářská práva** (Francie, Štrasburk, 28. listopadu). Téma: implementace Evropské sociální charty, propojení Evropské sociální charty a Evropského pilíře sociálních práv, ochrana práva na bydlení.

- **Konference Stepping Into a Digitalised Future: Integrating eHealth Into Public Healthcare systems** (Belgie, Brusel, 27. února – 1. března). Téma: současné trendy v oblasti zdravotnického práva.

- **IOI workshop pro národní preventivní mechanismy „Strengthening the follow-up to NPM recommendations"** (Dánsko, Kodaň, 7.–9. listopadu). Téma: metodologie přípravy a průběhu návštěv zařízení, způsob psaní doporučení a sledování změn z nich vycházejících, mezinárodní kontext a partnerství pro národní preventivní mechanismy.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV ZA ROK 2018

Redakční rada
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D; JUDr. Stanislav Křeček; JUDr. Pavel Pořízek,
Mgr. Petra Zdražilová, JUDr. Ondřej Vala, Mgr. Petr Polák, Mgr. Romana Jakešová

Editorka
Mgr. Iva Hrazdílková

Foto
Mgr. Kateřina Pavlíčková

Vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2019

Grafický návrh, sazba, produkce: Omega Design, s. r. o.
Náklad: 600 výtisků
1. vydání

ISBN 978-80-87949-93-1

ombudsman
veřejný ochránce práv